

LIK@BTA.BG

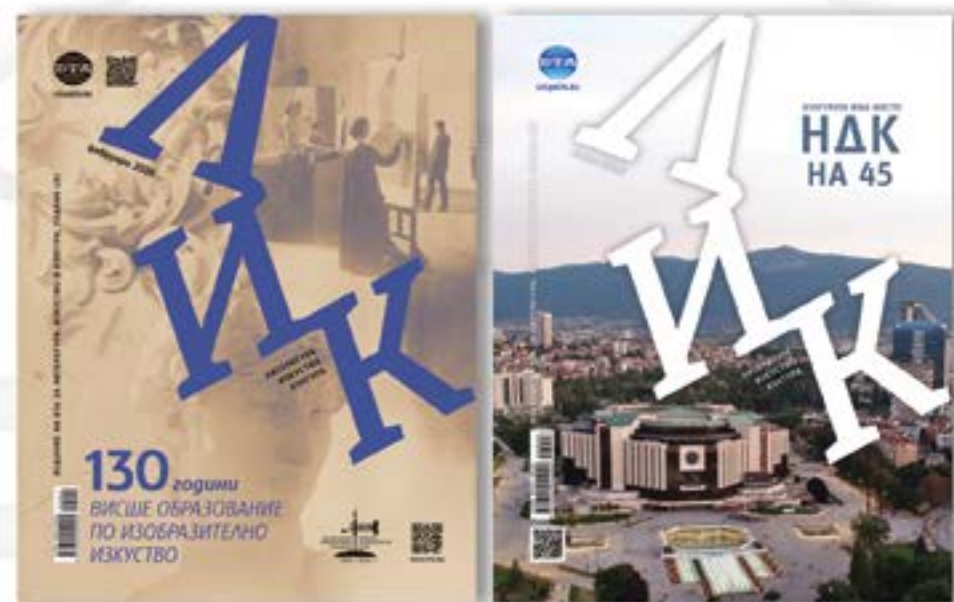
ЮНИ 2026

ИЗДАНИЕ НА БТА ЗА ЛИТЕРАТУРА, ИЗКУСТВО И КУЛТУРА, ГОДИНА LXI

ЛИТЕРАТУРА
ИЗКУСТВО
КУЛТУРА

НЕОТРАЗИМАТА ГЕНА

ФЕВРУАРИ

МАРТ

АПРИЛ

МАЙ

Литература Изкуство Култура

ЛИК

ЮНИ 2026

ТЕМАТИЧНО ИЗДАНИЕ
НА БЪЛГАРСКАТА
ТЕЛЕГРАФНА
АГЕНЦИЯ

ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР:
Кирил Вълчев

ГЛАВЕН РЕДАКТОР:
Георги Лозанов

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР:
Яница Христова

МЛАДШИ РЕДАКТОР:
Ренета Георгиева

КОРЕКТОР:
Лиляна Николова

ХУДОЖНИК НА КОРИЩА:
Леонора Константинова

КОРИЩА:
Колаж със снимки от архива на БТА
от изяви на Гена Димитрова

ДИЗАЙН И ПРЕПЕЧАТ:
Леонора Константинова

ПО ДИЗАЙН НА СТУДЕНТИ ОТ НХА:
Теодор Мирчев
Елисавета Драгомирова
Виктория Димитрова

В БРОЯ СА ИЗПОЛЗВАНИ СНИМКИ ОТ:
архив на Пресфотото БТА,
pressphoto@bta.bg
ISSN 0324-0444

КОНТАКТИ:
Българска телеграфна агенция
1124 София,
бул. „Паризградско шосе“ 49

РЕКЛАМА:
marketing@bta.bg / 02 926 2296

ИЗРАБОТКА:
„ПРИНТИНГ ХАУС“ ЕООД

СЪДЪРЖАНИЕ

НЕОТРАЗИМАТА ГЕНА

4 | Звездният път на Гена Димитрова
Проф. Боянка Арнаудова

12 | Големите български сопрани на световната сцена
Татяна Иванова

22 | Райна Кабаиванска, Анна Томова-Синтова, Красимира
Стоянова и Соня Йончева –
за изкуството, операта и пътя на твореца

26 | Гена Димитрова през 1996 г.:
Мисля, че оставах една светла музикална следа

30 | Акад. Пламен Карталов,
директор на Софийската опера и балет:
Големите артисти са винаги в паметта

34 | Милена Стойкова,
осиновената племенница на Гена Димитрова:
Извън сцената тя беше много естествена,
емоционална, топла, никога безразлична, никога лоша

36 | ПЛЕВЕН ЗА ГЕНА

36 | В Регионалния исторически музей на Плевен паметта
за таланта и изкуството на Гена Димитрова е
съхранена в специална експозиция

39 | Петка Вълчева от село Беглеж:
Гена беше красива жена, като богиня

40 | Една среща с Гена Димитрова оставя дълбока следа в
живота на оперната певица Милена Йотова

42 | Иван Момиров, оперен певец:
Като човек Гена Димитрова беше феномен

44 | Гена Димитрова в архива на Българската телеграфна
агенция

102 | Отзиви в международната преса за изявите и таланта
на Гена Димитрова

Уважаеми читатели,
Настоящият брой на списание ЛИК е посветен на нашите прочути женски гласове в операта и специално на най-мощния от тях – на Гена Димитрова, по случай 85 години от рождението ѝ. Броят от само себе си повдига и по-широката тема за националната гордост, която тези изключителни певици, а и певци (като Борис Христов, Николай Гяуров или Никола Гюзелев) носят на България, каквото е очакването към тях. Те му отговарят с пълна сила – повече, отколкото звездите на което и да е друго изкуство – и са балсам за надрогната душа. Въпросът обаче е дали, когато се гордееш с някого, го харесваш, или е достатъчно само да ти гали самочувствието. Както и дали на него му даваш основание, ако не да изпитва национална гордост, то поне да не се срамува от теб. Колко от българите например, които се почувстваха едва ли не лично носители на „Букър“ заради това, че сънародникът им Георги Господинов взе наградата с романа си „Времеубежище“, го прочетоха, разбраха и приеха пророческата му присъда над инвазията на Русия в Украйна. И ако не са го направили, с какво право се гордеят? Защото един просветен читател на романа от Великобритания или Франция е далеч по-близо до Господинов, отколкото ня-

кой нашенец, който си лекува комплексите с престижната му награда, но иначе си е за Путин.

Гена Димитрова – ненадминат изпълнител с международна слава, скромна човек и искрен родолюбец, в един момент заради повсеместната чалгизация се чувства културно отхвърлена у нас и изригна: „Пошлото ни е заразило... Засипаха ни с чалга и ключеци... Бъдете по-разумни – дайте възможност на българската култура да диша.“ Оперната дива не отхвърля на свой ред „заразените“ си сънародници, но някак – хем ядосано, хем примирено – ги моли да не отъждествяват българската култура със собствения си вкус само защото са много, а да оставят място и за таланти като нейния.

Наскоро, макар и в сферата на популярната култура, конфликт между национална гордост и масов вкус предизвика спечелилата първа награда на Евровизия песен „Бангаранга“, изпълнена от талантливото и смело наше момиче Дара. Първо обаче реакциите бяха на кресливо неудовлетворение, защото песента не звучеше като фетиш на „българщината“ – липсваха носии, гайди, конски опашки, закичени рози и пр., с които сами се виждаме в чуждите очи. Впрочем в песента има нещо от кукерския фолклор, но дотолкова стилизирано и преобразено, че да носи умерена доза самоирония, задължителна за днешните жанрове на забавление. Така или иначе критиките

бяха забравени напълно, щом песента спечели конкурса, и с преобърнат патос започна повсеместната ѝ възхвала. Не че „истинските българи“ ненадейно я бяха харесали (все едно да ги пратиш на Прайда), ами национална гордост им носи всичко, което може „да натрие нос“ на другите нации.

И недоволството, и възхвалата нямат общо с „Бангаранга“, а са само неуспешни опити да я възприемем като част от изконната ни национална култура просто защото не е. Песента е произведен от международен екип (с главна роля на Саня Армутлиева) „конвертируем“ културен продукт, който получи висока оценка във формат на западноевропейската популярна култура, защото беше съобразен с нейните критерии в светлината на присъщата ѝ толерантност към различието и космополитизъм. В този смисъл „Бангаранга“ много повече ни интегрира към западноевропейската и по-общо към световната култура, отколкото принадлежи на българската.

С още по-голямо основание това може да се каже за нашите оперни гласове, които обикалят планетата и с творчеството и живота си дават основание да се говори за световна и конкретно за световна музикална култура. Тя съществува, тъй като има собствен (несъвпадащ с националните) канон, според който, да речем, „голямата четворка“ в операта са Волфганг Амадеус Моцарт, Джузепе Верди, Рихард Вагнер и Джако-

мо Пучини, а „голямата четворка“ специално на Вердиевите изпълнителки са Мария Калас, Рената Тебалди, Леонтина Прайс и Гена Димитрова. Както може да се приеме, че „голямата четворка“ примерно на модернизма в световната литература са Фьодор Достоевски, Марсел Пруст, Джеймс Джойс и Франц Кафка. И т.н.

Разбира се, има различни канони с известни отклонения между йерархиите им, но същественото е, че те заедно крепят естетическото пространство без граници на световната култура (музика, литература, архитектура, съвременно изкуство, театър...), до която имат гостъп творци, способни да говорят на своя слушател, читател, зрител... независимо къде се намира, какъв е етносът му или какви обичаи са имали предците му. Големите дами на нашата оперна музика правят точно това – отварят (превърщат в световна) българската култура и така я освобождават от националистичните ѝ идеологии, ксенофобския ѝ изолационизъм и провинциалната ѝ клаустрофобия, дават ѝ възможност да диша, както казва Гена. Непременно я чуите!

ЗВЕЗДНИЯТ ПЪТ НА ГЕНА ДИМИТРОВА

Проф. Боянка Арнаудова, доктор Хонорис кауза на Националната музикална академия „П. Владигеров“, е музиколог, музикален критик и педагог.

Завършва Теоретичния факултет и аспирантура по история на музиката в Българската държавна консерватория (днес НМА „Панчо Владигеров“), специализира в Париж, в Пражката национална опера и Большой театър – Москва. В продължение на 23 години е била главен драматург на Софийската опера, което ѝ позволява да наблюдава отблизо първите стъпки, развитието и успехите на редица наши оперни изпълнители. Паралелно се утвърждава като музикален критик и изследовател на българското музикално творчество и изпълнителско изкуство. В продължение на четири десетилетия има активна музикално-критическа и лекторска дейност – автор е на рецензии, статии, портрети на музиканти, на научни студии и публикации в специализирани музикални издания – български и чуждестранни, в сборници, както и в националната преса, Българското национално радио и телевизия; автор е на първата монография за композитора Марин Големинов, на „Българската опера – мит и модерност“, „Златният век на българската опера“ и първата част от тритомника „Кратка история на операта“.

От 1992 г. Боянка Арнаудова започва преподавателската си дейност в Националното музикално училище „Любомир Пипков“, от 1998 г. и в НМА „П. Владигеров“, където от 2005 г. става професор по оперна драматургия. Повече от десетилетие преподава история на музиката и драматургия за музикален театър и в НАТФИЗ „Кръстю Сарафов“. Многократно е удостоявана със звания, държавни награди и отличия, сред които орден „Кирил и Методий“ I степен, двукратно – с „Кристална лира“ от Съюза на музикалните и танцовите дейци на България, с наградата на Столична община, „Златен век – огърлие“ на Министерството на културата, Националната награда „Христо Г. Данов“.

Проф. Боянка Арнаудова
Снимка: Цветомир Петров, БТА

Професията ни е с мимолетен блясък, окъпани сме в светлини, облечени с великолепни грехи, но само трепериш да не забравиш нещо, да не сбъркаш, дали ще изпееш всичко както трябва...

Аз не съм типичната Примадона; не мога и не искам да се правя на такава!

Избрах тези мисли, които лаконично, но и съвършено точно представят Гена Димитрова, която притежаваше не само дарбата да пее, а и да наблюдава, да анализира и да осмисля, която никога не „излезе“ от реалността, макар славата рано да я понесе на крилете си.

На 6 май 1941 година до люлката ѝ са долетели трите орисници и наричането им е да стане прочута певица, към което щедро са прибавили – да е умна, амбициозна, добра, трудолюбива и скромна. Комбинация от качества, които, умножени по голямата ѝ дарба, я превърнаха в историческата – за българското и за световното оперно-изпълнителско изкуство, личност Гена Димитрова.

До края на блестящата си кариера тя неизменно споделяше, че всичко е постигнала с неспирно учене и стремеж не само да пее професионално и красиво, но да навлиза надълбоко в музикалния образ, за да овладее и да предаде същината на своите герои – жени със сложни съдби, изживяващи трагедии и катарзиси. Три десетилетия Гена Димитрова – без да се стреми

към самоцелна себеизява, всеотдайно, сърцато и смислено пееше, играеше, неспирно учеше, надграждаше, раздаваше се и внушаваше посланията, вложени във великите опуси на Верди, Белини, Пучини. Повече от десетилетие дефилираше триумфално по най-големите сцени на три континента на планетата – преобразявайки се великолепно в Абигайл от „Набуко“, влюбената робиня Ауга, в жестоката и властолюбива Лейди Макбет, възмездителката Огабела в „Атила“, в жрицата на друидите Норма или в китайската принцеса Турангот, предизвиквайки неизменно възторг и адмирации.

Началото – студентски години и първи роли

Много вече е писано – включително и от мен, за началото, за момичето от плевенското село Беглеж, гъщерята на тракториста Мачо. И все пак ще отбележа, че беше свихе белязана да е посланик на голямото изкуство. Защото от дете в захлас слуша песни и арии по радиоточката, опитва се и да ги запомни, и да ги изпее. Още в селската художествена самодейност и в училищния хор гласът ѝ я откроява и, естествено, учителите я насочват към музиката, макар че баща ѝ мечтае да я направи лекарка. Съдбата в лицето на известен по това време оперен певец се намесва – той я представя на именития проф. Христо Бръмбаров, който веднага преценява голямото дарование. Гена се подготвя, кандидатства и през

1959 година е приета в Музикалната консерваторията в София (днес Национална музикална академия „П. Владигеров“), но първо преминава през подготвителен клас (практика, въведена за талантливи младежи без средно музикално образование), след което продължава обучението си в редовния четиригодишен курс при проф. Бръмбаров. По това време започва системно да работи и с известния пианист-корепетитор Атанас Атанасов, отличен музикант, на когото се доверяваше, с когото се съветваше и във времето на големите си успехи.

Учех, слушах, бях търпелива и много старателна. Първите години вървях бавно, събирах знания, учех се от грешките си. Винаги съм търсила грешките и недостатъците си. Всеки грешки. И аз като всички.

Професорът, който е и един от най-прочутите ни оперни певци, много внимателно развива и обучава Гена, защото е преценил какво огромно съкровище се крие в девойката – рязък глас, комбинация от мецо и сопран, глас, който през XIX век са притежавали няколко велики певици, вдъхновителки на гениите на италианското белканто Росини, Белини, Доницети и Верди. А и Гена полага много усилия, старая се да овладява огромния си глас, да се научи да пее правилно и технически. И през 1965 година, когато вече е в двегодишния майсторски клас, проф. Бръмбаров решава да я представи на Първия международен конкурс „Чайковски“ в Москва. Въпреки че не стига до втория тур, Гена Димитрова

¹ Всички думи на Гена Димитрова са извадки от мои интервюта с нея през 70-те, 80-те и последното, което съм правила, през 1996 година.

София, 2 юни 2022 г. В столицата е представена новата книга „Златният век на българската опера“ на проф. Боянка Арнаудова. Снимка: Цветомир Петров, БТА

привлича вниманието и на журито, и на публиката; още тогава прочутата руска певица Ирина Архипова ѝ предрича голямо бъдеще. През 1966 година Гена Димитрова завършва майсторския клас и от есента след издържан изпит е назначена за стажант-артист в националния оперен театър.

... В Софийската опера влязох с една група от десет души. В онези години бях срамежлива, стеснителна. Все мислех, че ще ме оценяват по достойнство, без да трябва аз да предизвиквам внимание и оценки за себе си...

И, както си му е редът, първо ѝ възлагат малките роли на Мерседес от „Кармен“, Първа дама във „Вълшебната флейта“,

Маша в „Дама пика“, после Инес в „Трубадур“ и Ема в „Хованщина“, която пееше със Софийската опера през 1970 година в Белгия и Холандия. И макар че Ема е епизодична роля, в отзивите за спектаклите редом с протагонистите Димитър Петков и Никола Гюзелев, Надя Афеян и Любомир Бодуров винаги бе споменавана и Гена Димитрова. Присъствала съм и затова ще добавя, че и публиката в Брюксел, Гент, Амстердам и Хага я забелязваше и аплодираше при съвсем краткото ѝ присъствие на сцената. Следващата ѝ, вече значима роля е в операта на Римски-Корсаков „Сказание за невидимия град Китеж и девицата Феврония“. Постановка на знаменития Борис Покров-

ски, главен режисьор на Большой театър в Москва, който приема начинаещата Гена да бъде втората изпълнителка на Феврония (първата е Галя Савова, великолепен глас, сопрано с международна кариера). Това вече е подготовка за нейния висок шампионски скок – „Набуко“.

Пътят към славата

В края на декември 1967 година в Софийската опера предстои премиера на прочутата опера на Верди „Набуко“, подготвена от блестящ екип: диригент Руслан Райчев, режисьор Емил Бошнаков и сценограф италианецът Освалдо Петричуоло, решил постановката в стила OpArt – в черно-бяло и с ясни геометрични

форми. Особено ефектни бяха костюмите, които при движението на артистите и от сценичното осветление придобиваха разнообразни оттенъци и въздействаха с причудливите си красиви и флуидни форми. Абигайл – Гена, в онези млади години се появяваше величествена и ефектна, с оригинален грим и фамозни шапки, в черно трико, обгърната с пола в черно-сребристо райе, а горната част на костюма ѝ с повече фантазия можеше да се приеме и за ризница. Тя е разпределена в ролята, но всички знаят, че на премиерата ще пеят известните певици, които подготвят ролята, но може би наричането на орисниците започва да се осъществява – по ред причини те се отказват. В театъра настъпва огромно смущение – това е проблем, защото премиерата трябва да се отложи, което е равно на провал. Тогава Руслан Райчев и Емил Бошнаков, подкрепени от проф. Брѐмбаров, който вярва, че талантилата му възпитаничка ще се справи, решават да направят много рискован ход, като „пуснат“ на премиерата стажантката Гена Димитрова – причина тя винаги да бе изпълнена с уважение и признателност към тримата си кръстници. Премиерата е спасена, но по-важното е, че и публиката, и музикалната критика откриват една много надарена и перспективна певица – сопрано. По-нататък през годините Гена винаги казваше: „Абигайл е моят боен кон“, която я понася нагоре към върховете във вокално-изпълнителското изкуство. И след две години

(1970) с Абигайл спечели Голямата награда на Международния конкурс за млади оперни певци. Точно в този сезон бях назначена за драматург на Софийската опера и съм свидетел на нейната победа, на прекрасните оценки на журито и музикалната критика. Гена бе наистина забележителна, но трябва да се подчертае, че ако в първите два тура тя се прояви и открие самостоятелно, то в третия, в спектакъла на „Набуко“, до нея са едни от най-ярките артисти на националната ни опера и диригентът Руслан Райчев, с когото бяха работили здраво.

Много сезони на много сцени и фестивали Гена Димитрова пее Абигайл, която ѝ носи феноменален успех! За всички изпълнителки на тази трудна роля – през последните десетилетия на миналия век, тя бе идеалът и по мое мнение (и до днес!) нямаше певица която да затъмни славата ѝ, камо ли да сподели мястото ѝ на този Еверест в оперното изкуство.

Конкурсът даде нова насока на развитието ѝ – последваха двегодишна специализация в Миланската скала и победа на още един конкурс в Тревизо, Италия, 1972-ра. В него за изпълнението на Амелия от „Бал с маски“ Гена Димитрова печели безапелационно наградата „Верди“. Обаче конкурсите, въпреки че в епохата бяха паспорт за международна кариера, не блазнаха Гена, тя заявяваше, че предпочита да прави репертоар и да пее в оперен театър. В един от най-първите ни разговори от началото на 70-те години на миналия век без

превзетост, спокойно и ясно тя дефинира своите цели и макар да се радваше на големия успех от конкурса, изпълнена с енергия и красиви мечти, вече гледаше напред към нови роли и изяви.

Междувременно директорът на операта в Тулуза, който беше член на журито в София, я хареса, ангажира я и това постави началото и на международната ѝ кариера – първоначално в големия и престижен оперен театър на Тулуза, после и в други големи френски театри, в Италия и в Германия, много я обикнаха и често я канеха в Буенос Айрес – Театро Колон, в Мексико и т.н.

Двете години специализация в Италия са от огромно значение за формирането на певицата, защото в Студиата към Ла скала тя подготвя няколко от своите знакови роли – Елизабет от „Дон Карлос“, Амелия от „Бал с маски“, една от най-любимите ѝ – Леонора от „Силата на съдбата“. В интервю, което съм правила с нея през 1987 година, Гена споделя:

Много ми е помагала амбицията. Например преди години, по време на специализацията ми в Италия, се подготвих и за конкурса в Тревизо. Бяхме няколко българки, които пес-тихме, събрахме малко лири и с много кураж тръгнахме за Тревизо... беше толкова весело във влака. В онези години няхме пари за първа класа и, естествено, настанихме се във втора. Щастливото време на бедната младост! Незабравимо време! Пристигаме и научавам, че гласят една италианка за лауреат. Регламентът на конкурса не раз-

решаваше кандидатите да се слушат един друг и аз можех – от един едва дочуващ се високоречител във фоайето, да доловя нещичко от пеенето на другата, съперничката. То, кажи-речи, нищо не се чуваше, за да се разбере наистина ли е толкова добра, колкото ми я описвах. Първоначално се попритесних, но после се овладях и съвсем спокойно отсякох: „Всяка коза на свой крак! Аз ще се явя, нищо, че италианката била много добра!“ Реших, пях и... спечелих. Ето така, с воля, с амбиция, упорство и вяра в себе си!

За Гена Димитрова 70-те години на миналия век бяха време на усилено учене на нови партии и много гастролни из Европа. Някак странно е, но дебютите ѝ винаги биваха в чужбина: получаваше ангажимент за гагена роля, която не знае и, естествено, не може да откаже, защото отказ означава сериозно губене на позиции и на интерес от страна на импресарио и директори на театри, дори и да си много известен. Затова се налага (така е и до днес) певецът – най-често в съвсем кратък срок, да подготви и да изпълнява ролята. По мое мнение, ако това не се случва често, е гравивно, особено когато артистът има възможност за творческо общуване с изявени в професията си майстори – певци, диригенти, режисьори, корепетитори. Всъщност значителната част от репертоара си Гена е подготвила и изпълнила дебютно в чужбина, а не в Софийската опера – Ауга, Елизабет Валоа от „Дон Карлос“,

Лейди Макбет или Елвира от „Ернани“, Тоска или Сантуца... В едни от най-големите оперни театри като Миланската скала, Арена ди Верона, Виенската Шатсопера, в Бордо, Тревизо, Каракас... Но пък, когато трябваше да ги изпее тук, изживяваше много тревоги, тъй като през 70-те години в Софийската опера всичко (без руските опери) се изпълняваше в превод на български език и ръководствата изискваха от нея да ги „обърне“ на нашия език. Поради което Гена, въпреки че вече беше водеща и прочута солистка на театъра, трябваше да се моли и убеждава да ѝ разрешат да ги изпее на оригиналния език. Убедена съм, че всеки груг артист, поел към голямата кариера, би се отказал, но не и упоритата и обичаща своята публика Гена Димитрова; за нея Софийската опера си остана свиден дом. Винаги се връщаше тук, публиката я обожаваше, търсеше името ѝ в афиша, билетите за спектаклите ѝ все не стигаха, все имаше недоволни, които не са могли да я чуят. Критиците ѝ се възхищаваха, журналистите се надпреварваха за интервю, среща... А тя – без превзетост или грандомания, овладяно и естествено разказваше къде е била, какво и с кого е пяла, какво е научила, какво се е случило. Винаги достъпна, винаги открита.

На върха

От 1975-а започва триумфът ѝ с Турангот по сцените на Европа, Америка и Япония. В София я чухме за първи път през 1976-а в постановката на режисьо-

ра Емил Бошнаков, диригента Атанас Маргаритов и художничката Мариана Попова. Беше изумително, невероятно изживяване. И партньорите ѝ бяха великолепни певци – тенорът Димитър Дамянов – Калаф, Благовеста Карнобатлова – Лиу, и Стефан Еленков – Тимур. Невероятно Гена подчертаваше курioзния факт, че Турангот присъства на сцената около час, но има да пее само около 25 минути. Съвсем малко време, за да се покажеш и да се докажеш, да внесеш драматизъм, да пееш с целия си капацитет, със сила и енергия многото трудни фрази и високи тонове в задължително фортисимо, а и да надмогнеш плътната оркестрация на Пучини. И пак за броени минути да осъществиш прелома в образа на принцеса Турангот, почувствала трепетите на любовта, изпълнена с човешка топлина и жертвеност благодарение саможертвата на малката бедна робиня Лиу – в творбата символ на дълбока и предана любов.

Турангот не ми е любима, но всяка партия на тия, младите години, е трудна най-вече за дишането на певицата. В Метрополитън, в Ню Йорк, по време на осмия ми спектакъл на „Турангот“, който се предаваше по радиото, изведнъж забелязах, че съм с един ръкав... това ме разсея и аз сбърках гатанката – вместо на втората, отидох на третата. Случва се...

Много години я пях – без да се изхаби блясъкът на гласа ѝ, без да се помрачи впечатлението от великолепно намерените акценти в главоломните вне-

запни спадове и въздигания на гласа, без да се усети умора или отегчение от повтарянето на една и съща роля. И през 1996 година, когато именно с Турангот чества 30 години на сцената – вече в постановката на Пламен Карталов (режисьор) и Борис Хинчев (диригент), Гена Димитрова беше все така самобитна, уверена, блестяща, неоспорима – вокално и технически, интерпретационно и актьорски. Ше добавя, че нейната Турангот си имаше и специфична пластика, изработена с китайски хореограф. Затова на сцената тя не беше само красиво застинало и жестоко същество, а по време на трите гатанки със специфични движения на ръцете си изразяваше вътрешното възмущение на принцесата, реакциите ѝ на точните и неоспорими отговори на Калаф. Това внасяше жизненост в образа и допринасяше за актьорското изразяване на постепенното рухване на могъществото и силата на принцеса Турангот. Тези движения бяха нейна запазена марка, отличителен белег и прибавяха особен автентичен привкус на героинята ѝ.

Гена бе избрана за Турангот и в паметния спектакъл на Франко Дзефирели и диригента Лорин Маазел, с който Миланската скала откри сезона си на 7 декември 1983 година, въпреки че още два пъти е канена да открие сезон на този знаков театър – 1985 г. с Амнерис в „Ауга“ и 1986 г. с Абигайл. Италианската преса не пестеше суперлативи, големи музиканти я хвалеха, описваха я като чудо в оперния свят, възхищаваха се от могъ-

ществото на природата, надали я с този глас-ураган и т.н. В оперните среди е известно какво представлява партията на Турангот – и от премиерата ѝ в Ла Скала през 1926 година под палката на Артуро Тосканини до днес само няколко са изпълнителките, на които времето отреди да бъдат всепризнати. Гена Димитрова е една от тях.

През 1985-а в зала „Берси“ (14 хиляди места и сцена на 3300 кв.м.) големият френски диригент Мишел Пласон, с когото се знаят от ранните ѝ гастролни в Тулуза, и режисьорът художник Николо Роси осъществяват мегапостановка на „Турангот“, предизвикала международен интерес – огромен колкото футболните мачове на световните първенства. Тогава именитият и авторитетен френски критик Пиер Пети написа:

„Голямата победителка на премиерата бе Гена Димитрова – царствен глас с блестящ метал, великолепни височини и безпогрешно сценично поведение. В момента тя е най-голямата Турангот, запълнила най-после празнината след Биргит Нилсън!“

В продължение на 10 сезона Гена Димитрова бе канена да я пее в Метрополитен опера и на три континента (Европа, Америка и Азия), предизвиквайки неизменно възторг. Всъщност Абигайл от „Набуко“ и Турангот са ролите, с които стана популярна на планетата ни.

В началото на 80-те години я „взе“ Горлински, могъщ импресарио, който я лансира в най-големите оперни театри и кариерата ѝ тръгна стреми-

телно нагоре. Той е менажирал велики артисти като Мария Калас, Монсерат Кабайе, Джузепе ди Стефано, Франко Корели, Тито Гоби, Николай Гяуров, балетист Нуреев, диригентите Артуро Тосканини, Томас Бийчъм и много други. Впрочем това си е старата практика – импресарио с авторитет, с големи възможности и контакти да те „изстреля“ в най-престижните и труднодостъпни инак оперни сцени. Така Гена започна все по-често да пее в Лондон и Ню Йорк и за да улесни живота си и да избегне тичането по посолства и чакането за виза, двамата със съпруга ѝ Жоро – Георги Стойков, инженер-химик, прекрасен и светъл човек, си взеха австрийски паспорти и апартамент във Виена, за да пътуват лесно в Западна Европа и Америка.

Гена Димитрова вече беше звезда на оперното небе – много търсена и много обичана певица, но си остана и „нашата Гена“, а Софийската опера – нейният дом.

Лейди Макбет е измежду знаменитите ѝ роли, с които е дигала на крак няколко хилядната публика на Арена ди Верона. През 1984 г. лично Херберт фон Караян, поканил специално прославените певци Пиеро Капучили – за Макбет, българите Николай Гяуров и Маргарита Лилова – за Банко и Придворна дама, както и Хора на Софийската опера, подготвен от талантливите си диригенти Любомир Каролеев и Христо Казанджиев, извиква на прослушване и одобрява Гена Димитрова – за ролята на лейди Макбет

В постановка на Залцбургския фестивал. Спектакъл, за който е писано много – и в австрийската, и в световната преса.

Гордостта е да знаеш как да работиш!

Впрочем Гена е измежду певците, които можеха да привлекат публика и в едни от най-модерните по това време огромни зали като „Берси“ в Париж (14 хиляди места и сцена на 3300 кв.м.), „Ърлс Корт Арена“ (15 хиляди души), в Арена ди Верона, участва и в атрактивната постановка на „Ауга“ в Египет, където сцената е построена сред пясъците, а декори са пирамидите. Едно луксозно събитие за почитателите на операта – 5000 места и цена на билетите от 200 до 400 долара. Интересно е да се спомене, че в тези грандиозни постановки освен Гена почти винаги имаше и друго внушително българско присъствие – на прочутите ни басы Николай Гяуров, Никола Гюзелев, Димитър Петков и Стефан Еленов. И Ауга, която изпълнява над петнадесет сезона по световни сцени, бе знакова партия за Гена, а в края на 80-те години тя експериментира и блестящо изпълни в Миланската скала и ролята на Азучена, която е за мецосопран, но както изтъкнах, нейният глас бе с необикновено голям диапазон.

Ако действително мисля, че съм на върха, значи главоломно падам наголу. Върхът е винаги далече!

Има и още редица оперни герои на Верди и Пучини като

Леонора от „Силата на съдбата“, Амелия в „Бал с маски“, Одабела в „Атила“, Тоска, също Норма – на Белини, Джоконда – на Понкиели, Сантуца в „Селска чест“, в които Гена Димитрова майсторски използваше своя изключителен глас – матово отсенен, тембрист, мощен и способен да придобие образите и най-фини лирични, ефирни, но и тъмни, ярки драматични, наситени нюанси. Глас, от който се излъчваха силни, въздействащи директно върху чувствителността на слушателя вибрации, в които височините имаха блясъка на шлифован диамант, а ниския регистър бе богат на цветове, на тембри. Сопран, който толкова силно се откроява и завладява, че нерядко в чужбина се случваше тенори или баритони да отказват да ѝ партнират, колкото и куриозно да изглежда, защото винаги Гена привличаше вниманието и биваше във фокуса на спектакъла, съответно – с най-много аплодисменти.

Гена, каквато я знам и помня

Естествено, тя имаше и самочувствие, и ясно съзнание за постигнатото, за славата, която от 80-те години я съпътстваше неизменно. Обаче за Гена Димитрова скъпите грехи и бижута не бяха цел (имаше и ефектни дизайнерски и маркови тоалети и бижута), но никога не демонстрираше възможностите си, парите си, положението си. Просто не обичаше показността и

величаенето на личността ѝ, нито установените от столетие поведение и знаци на една оперна Diva. Обаче Гена и не можеше да бъде подмината, да остане незабелязана – и заради високия си ръст, снажност, хубост и заради излъчването ѝ, а когато заговори – запомняш завинаги нейния много плътен мощен и пробивен, понякога малко режещ глас със специфичен тембър. Забележителна, харизматична личност!

Ако имам ученици, ще ги науча да знаят как да губят, как да понесат неуспехите. Толкова е важно да бъдат любезни, скромни, благородни.

Гена Димитрова спря да пее в началото на Милениума, но още през 90-те години започна да съветва и да показва на млади певци, което от спонтанен порив и искрено желание да помогне постепенно се превърна в осъзнато и целенасочено желание да предаде огромният си опит и да направи редица майсторски класове – в чужбина, и у нас, създаде и студио.

Като свидетел на почти целия ѝ път в Софийската опера мога с чисто сърце да твърдя, че Гена Димитрова бе естествена, човечна, състрадателна, отгадена не само на музиката, на операта, но и на близките си, на приятелите. Тя неспирно награждаше, изкачваше се все по-нагоре и по-нагоре, беше безкомпромисна – и към себе си, и към колегите си. Животът ѝ премина предимно по хотели, в чужди градове, в безконечни пътувания и стягане на куфари, но пък имаше късмета до

София, 23 април 1990 г. Момент от изпълнението на оперната певица Гена Димитрова в Народния дворец на културата на концерт с редица известни изпълнители, средствата от който ще отидат за развитие на градския транспорт. Снимка: Димитър Колчаков, БТА

нея неотлъчно и до края на живота си да бъде Жоро, съпругът, с когото бяха неразделни до трагичната му смърт през 1992 година. Той ѝ беше опора, критик, мениджър, утешител и приятел. Гена винаги мислеше и за близките си, беше истински грижовна дъщеря – между два полета и при всяко завръщане в родината задължително отиваше в Беглеж, за да види майка си и баща си, силно привързана бе към дъщеря си Милена, към сестра си и нейните деца.

За Гена Димитрова наг всичко бе сцената, оперният театър, в който тя истински живееше и ни зареждаше щедро със своята и с енергията в гениалната музика на Верди или Пучини. Защото Гена Димитрова бе истински посветена жрица, служеща на олтар на операта.

За последно се видяхме в зала „България“ – както винаги ведра, хубава и елегантна, разговорихме се, беше развълнувана от изпълнението, но и ми сподели за работата си с младите певци в своето студио, имаше толкова хубави идеи... Не след много време дойде вестта за болестта ѝ и на 11 юни 2005 година в светата обител на операта – Милано, завърши земния ѝ път. За звездния ѝ няма финал!

„Направени сме от звезден прах и на прах ставаме, когато душата си отиде.“

ГОЛЕМИТЕ БЪЛГАРСКИ СОПРАНИ НА СВЕТОВНАТА СЦЕНА

Татяна Иванова завършва Държавната музикална академия (днес Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“) в София през 1993 г. с две специалности – теория на музиката и тонрежисура. Освен това изучава факултативно хорова дирижиране при доц. Анна Белчева и орган в класа на проф. Нева Кръстева. Постъпва на работа като музикален редактор в програмата „Христо Ботев“ на Българското национално радио, а по-късно е поканена в програмата „Хоризонт“, където продължава професионалния си път. През годините активно работи в преподавателската за класическа музика „Алегро Виваче“, „Бис“, Музика за Вас“, „Каста дива“ и др.

От 2002 г. е автор и водещ на предаването „На бис – българските музиканти“. Негови гости са едни от най-прочутите български инструменталисти, певци, диригенти, композитори, както и съвсем млади обещаващи таланти от България и всяка друга точка на света. Много от тези разговори са част от Златния фонд на БНР.

През 2022 г. започва поредицата „Наследниците“, посветена на големите личности в музикалната култура на България, които вече не са сред нас. Своеобразните портрети се създават от гостите – членове на фамилията и възпитаници, а разговорите поставят акцент не само върху професионалните постижения, а и върху човешките качества на тези артисти. Тя е редактор и репортер на предаването „Алегро Виваче“ по програма „Хоризонт“, а също и член на организационния екип в ежегодното допитване до неговите слушатели „Музикант на годината“.

За работата си е отличавана с редица награди: индивидуална – специална награда на СБЖ (грамота) за предаването „На бис – българските музиканти“ (2015 г.); като член на екипа на „Алегро Виваче“: „Осмата муза“, „Кристална лира“, „Златно перо“, „Сирак Скитник“, награда на СБЖ; а като част от редакция „Музика“ на програма „Хоризонт“: голямата награда „Сирак Скитник“ на БНР (2018 г.)

Татяна Иванова
Снимка: личен архив

Историята на българското оперно изкуство е сравнително кратка. От първите опити за професионални оперни представления у нас до днес са изминали едва малко повече от сто години. И все пак този малък исторически отрязък ражда феномен, който впечатлява музикалния свят – необичайно голям брой певци от световна величина, чиито кариери се развиват на най-престижните сцени.

Още в началото на ХХ век България дава на света Христина Морфова, „българския славеи“ – първия голям оперен глас с международно признание. Морфова гради кариерата си предимно в Чехия. След нея идват Елена Николай, която в продължение на се-

демнадесет сезона е солистка на Ла Скала, и Люба Велич – една от най-ярките звезди на операта в средата на миналия век, триумфирала във Виена, Лондон и Ню Йорк. Именно за нейната Саломе Рихард Щраус възкликва: „Не знаех, че моята музика е толкова хубава! Вие ми открихте това чрез Вашия глас. Ако Орфей е бил гениален певец-магьосник, то вие сте неговата гръщеря!“

През втората половина на века тази крехка създаваща се традиция се превръща в явление, дори във феномен. Появяват се личности, които не просто изграждат успешни международни кариери, а оставят трайна следа в историята на оперното изпълнителско изкуство. Греят ярко на

най-желаните сцени. Тук можем да добавим имената на мецосопраните Маргарита Лилова, Александрина Милчева, Христина Ангелакова, Веселина Кацарова, Светлина Стоянова.

Ако говорим за сопраните, сред тях особено респектираци са успехите на Катя Попова, Гена Димитрова, Райна Кабаиванска и Анна Томова-Синтова, а после цафетата поемат Дарина Такова, Красимира Стоянова, Александрина Пендачанска, Соня Йончева – певци от различни поколения, които стават част от световния оперен елит. Те продължават да доказват, че България е значима в света на оперното пеене и дори определя стандартите.

РАЙНА КАБАИВАНСКА

София, 7 декември 2010 г. Райна Кабаиванска дава пресконференция в Софийската опера и балет, където започват репетициите на операта „Бохеми“ от Джакомо Пучини с участието на млади изпълнители от България и Италия – ученици на оперната прима. Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

Сред големите имена от втората половина на ХХ век Райна Кабаиванска заема специално място. Тя принадлежи към онзи тип артисти, при които гласът и сценичното присъствие са в неделимо цяло – не само демонстрация на техника и вокално майсторство, а изграждане на драматична правдивост. Това е актриска, която запленява и убеждава.

Кабаиванска е национално богатство за две държави – България, в която е родена и започва музикалното си обучение, и Италия, дала ѝ шансове и триумфи в дългия ѝ сценичен път, продължил цели 55 години.

„Кариерата на Райна Кабаиванска е без съмнение една

от най-изключителните на ХХ век – пише Серджо Сегалини от Опера интернационале, – надарена с тембър от рядко качество и подкрепена от безпогрешна техника, тя се превъплъщава във всички големи роли на оперния репертоар, с внимание към стила на всеки композитор.“

Родена е в Бургас. Разказва интересен спомен от детството си: когато е на 5-6 години, в морския град я спира циганка. Предрича ѝ голяма слава и възхищение от много хора. Вече е на 7, когато семейството се мести в София и момичето започва да пее в легендарния хор „Бограмяна“. Тук формира музикални навици и дисциплина.

Младата Кабаиванска завършва Държавната музикална академия в София като възпитаничка на Людмила Прокопова и проф. Илия Йосифов и през 1958 г. заминава със стипендия за Италия, където продължава обучението си. Година по-късно дебютира в театър „Реджо Емилия“ и бързо привлича вниманието на италианските театри. На сцената на Ла Скала в Милано стъпва през 1961 г. в операта „Беатриче ди Тенда“ от Белини. Оттам започва нейният международен път, който я отвежда до елитните оперни театри – „Ковънт Гардън“ в Лондон, Виенската държавна опера, Парижката опера и Метрополитън опера в Ню Йорк.

Репертоарът ѝ обхваща централни роли от италианския репертоар – блести в „Тоска“, „Манон Леско“, „Ма-

дам Бътерфлай“, „Агриана Лекуврьор“. Посяга и към по-рядко изпълнявани партии, сред които особено висок връх е „Роберто Деверьо“ от Доницети. Изключително предизвикателна както вокално, така и актьорски, нейната кралица Елизабет преминава трансформацията от властна и жестока владетелка до дълбоко страдаща жена.

Райна Кабаиванска е надарена с таланта да изгражда героини с голяма психологическа дълбочина. Актьорската ѝ дарба е изключителна, а всеки образ – убедителен и запленяващ. Филмираната версия на „Тоска“ по музика на Пучини е заснета през 1976 г. с Кабаиванска като Флория Тоска, Пласидо Доминго като Марио Каварадоси и Шерил Милнс като барон Скарпиа, режисирана от Жанфранко де Бозио. Превръща се в едно от великите творения в операта. „Тоска“ е филмирана повторно през 1990 г., но този път Марио е Лучано Павароти.

Изключителното актьорско внушение и харизмата на Кабаиванска водят до реализацията на девет филма с нейно участие, сред които „Трубадур“, „Палячи“, „Мадам Бътерфлай“, „Фалстаф“.

По-късно, през 1997 г., тя прави своя актьорски дебют в киното. Участва във филма *Un bel di vedremo* на японския режисьор Кон Ичикава. Сценарият е написан специално за нея, а заглавието е препратка към най-известната ария на Чо-Чо-сан от операта „Мадам Бътерфлай“ на Пучини. През 2004 г.

Кабаиванска се снима в киното отново – в Париж, в последния филм на Патрик Шеро заедно с Изабел Юпер. Изпълнява ролята на руска певица и пее.

Съдбата среща Райна Кабаиванска с Мария Калас, но в късния етап от живота на гръцката легенда – тогава, когато тя насочва вниманието си към режисьорската работа. Това се случва през 1973 г. в Италия. Калас вече е приключила с пеенето и прави своя първи и последен режисьорски опит. Поставя „Сицилиански вечерни“ от Джузепе Верди. С този спектакъл се открива възстановеният театър в Торино след 40-годишна реставрация. Кабаиванска е поканена за главната роля – Елена. След успеха в Торино Калас кани Кабаиванска и за постановка в Париж. Само четири години по-късно Мария Калас напуска този свят.

Година след това, през 1997 г., Райна Кабаиванска пее в серия спектакли на „Мадам Бътерфлай“ от Пучини под диригентството на Даниел Орен на сцената на Арена ди Верона. Последната вечер е прощаването ѝ с ролята на Чо-Чо-сан – една от коронните в кариерата ѝ. На фона на нестихващи аплаузи от 20-хилядната публика българската звезда вдига ръка към небето и изрича: „Посвещавам го на теб, Мария!“

През 2019 г. във Верона Кабаиванска получава наградата „Мария Калас“ и става първият артист неиталианец, удостоен с нея. Добавя я към неизброимите отличия, които ѝ присъждат през години-

те, сред които кавалер на Ордена на Италия, най-популярна личност на Италия (петкратно), гва пъти носител на приза „Музикант на годината“ по избор на слушателите на Българското национално радио, и награда за изключителен принос към българската музикална култура.

Райна Кабаиванска е единица мярка за класа и достойнство. Буди възхищение и обожание не само сред почитателите си, но и у своите възпитаници. През годините тя е професор в Академия „Киджана“ в Сиена, в Музикалния институт „Векки-Тонели“ в Могена, Италия, както и в Нов български университет в София. Прави класове по вокално майсторство и актьорска интерпретация в Испания, Франция, Швеция, Русия, Германия и Япония.

През 2004 г. заедно с Лучано Павароти, Мирела Френи и диригента Леоне Магжиера

Кабаиванска открива музикална академия в град Могена в Италия.

„Имах като преподавателка една много щедра жена – Дзита Фумагали, и искам да направя за младите това, което тя направи за мен – искам да върна част от тази добрина“, казва Кабаиванска.

Вече 25 години Маестрата лично работи с млади хора от целия свят, подпомага обучението им чрез своя фонд, учреден през 2002 г. Прави майсторски класове в София и формира Школа „Кабаиванска“ към Нов български университет. Предоставя стипендии за уствършенстване на начинаещи артисти в България и Италия и им осигурява сцена – в партньорство със Софийската опера и театъра в Могена. Грижи се за ангажиментите на певците в първите им стъпки – щедрост, на която малцина са способни.

АННА ТОМОВА-СИНТОВА

„Каква звезда съм аз? Аз съм войник“, казва за себе си легендата, като сама поставя акцента върху собствената си дисциплина и изключителната си работоспособност. И сега, в навечерието на своя достолепен 92-ри рожден ден, Маестрата отново планира да работи с млади певци от целия свят и да ги учи на всичко – не само на вокална техника и сценично присъствие, а и на житейски принципи. Нейни възпитаници вече уверено вървят по стъпките ѝ в реномирани театри на Европа и света. Имената на Мария Радоева, Андреа Каре, Вероника Симеони, Витория Йео, Мария Агреста, Александрина Михайлова, Рейналдо Дроз вече са добре познати.

„Гордея се, че когато моите ученици пеят по света, могат да кажат: „Аз учих и в България“, казва Маестрата. Райна Кабаиванска – една оперна легенда, сякаш неподвластна на времето.

Ако Кабаиванска е свързана предимно с италианската оперна традиция, Анна Томова-Синтова се утвърждава като една от най-значимите интерпретаторки не само на белкантовия и веристичния репертоар, но и на немскоезичния. Нейното име е неразривно свързано с личността на Херберт фон

София, 17 април 2000 г. Известната оперна певица Анна Томова-Синтова пристига в България по случай Четвъртия Великденски музикален фестивал. Снимка: Тихомир Пенев, БТА

Караян – диригента, който я цени изключително високо и я извежда на големите европейски сцени.

„Анна Томова-Синтова е за мен най-големият талант, който съм срещал през последните години“, казва за нея легендарният диригент.

Пътят на Анна Томова-Синтова започва с обучението по пиано в родната ѝ Стара Загора. Още като четиригодишно дете тя стъпва на сцената на Старозагорската опера – първия извънстоличен театър в България. Нейната майка е певица там и малката Анна играе ролята на Долоре – детето на Чо-Чосан и лейтенант Пинкертон. Тази първа изява се превръща в съдбовен знак и орисване.

В Българската държавна консерватория Анна Томова учи при Георги Златев-Черкин и Катя Спиридонова – две големи фигури, които поставят здрава основа на кариерата ѝ. Дебютира през 1965 г. в руско заглавие – като Тамяна от „Евгений Онегин“ на Чайковски на сцената в родния си град.

Скоро след това заминава за Германската демократична република за ангажирани в Лайпцигската опера. Там сякаш също има знак – музикален директор на театъра е Паул Шмиц, ученик на Рихард Штраус – композитора, който ще донесе на певицата много покорени върхове и удовлетворе-

ние с ролите на Ариадна, Маршалката и Саломе.

Съдбовната среща на Анна Томова с диригента Херберт фон Караян е на Залцбургския музикален фестивал през 1973 г., когато българката вече е солистка на Берлинската държавна опера. Започват интензивни години на съвместни сценични изяви, важни оперни продукции и звукозаписни проекти с Берлинската и Виенската филхармония.

Първата им съвместна продукция е „Лоенгрин“ на Залцбургския великденски фестивал. Анна Томова се превъплъщава в Елза и това отваря за нея вратата към Вагнеровия репертоар. В Залцбург певицата неизменно гостува в продължение на цели 19 години, 17 от които именно с Караян.

Заедно работят в „Сватбата на Фигаро“ от Моцарт, където тя е Графинята. Записват „Реквием“ и „Коронационна меса“ също от Моцарт, Девета симфония и *Missa solemnis* от Бетовен, ораторията „Сътворението“ от Йозеф Хайдн, „Реквием“ от Верди, „Немски реквием“ от Брамс. Всички тези, както и останалите им съвместни записи остават в звукозаписната история на ХХ век като чисто злато.

Критиката откроява особено комбинцията от вокална чистота, стилова дисциплина и интелектуална яснота на голямата певица.

Дебютът на Анна Томова-Синтова в Метрополитън опера в Ню Йорк е през 1979 г. Там тя пее Маршалката в „Кавалерът на розата“ от Рихард Штраус – една от своите роли-емблеми.

Такива са още Донна Анна и Графинята в „Сватбата на Фигаро“, Арабела и Саломе из едноименните опери на Рихард Штраус. Това са образи, възискателни не само към гласа, но и изискват и артистична зрялост, каквато Томова-Синтова демонстрира последователно през цялата си кариера.

Класата на Томова-Синтова ѝ позволява да работи с най-големите диригенти в музикалния свят. Списъкът е впечатляващ: Карлос Клайбер, Карл Бьом, Джеймс Ливайн, сър Колин Дейвис, Лорин Маазел, Кристиан Тилеман, Зубин Мета, Рикардо Мути, Клаудио Абато, Бернард Хайтинк, Даниел Баренбойм.

Уважавана и почитана, Анна Томова-Синтова е удостоена с титлата „Камерзенгерин“ на Виенската и на Берлинската държавна опера. През 2021 г. по повод нейната 80-годишнина и Вердиевата година е издадена пощенска марка с нейния образ като Дездемона от „Отело“ на Верди на сцената на Виенската държавна опера, а Берлинската държавна опера я прави свой почетен член.

Своето голямо завръщане на българската сцена Анна Томова-Синтова прави през

1983-та, на върха на славата си. Гостува в „Танхойзер“ от Вагнер в Старозагорската опера и събитието се превръща в истински фурор. Пее и в Софийската опера. Там през 2001 г. певицата празнува 35 години на сцената с концерт-

Красимира Стоянова е едно от големите явления в оперното изкуство на България и Европа. Нейният неповторим тембър, „тромпетният“ ѝ глас без вибрато и пеенето, изчистено от всяка суета, се запечатват в съзнанието.

Кариерата на тази певица започва сравнително късно. Тя тръгва по професионалния си път като цигуларка, възпитаничка на Средното музикално училище „Веселин Стоянов“ в Русе. Продължава обучението си в Академията за музикално и танцово изкуство в Пловдив с цигулка, оперно пеене и музикална педагогика. Любопитен детайл е, че първоначално работи в различни симфонични състави като оркестрант – в Пловдивската филхармония, в Академичния симфоничен оркестър при Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ в София и в Нов симфоничен оркестър – период, който дава много в развитието ѝ като музикант и води до този „инструментален“ подход в пеенето ѝ, който я отличава. Нейният вокален педагог е Стоян Кисъв – човекът, който преобръща професионал-

но изпълнение на „Ауга“ от Верди.

За оперната прима работата с млади певци е дълг. Прави майсторски класове както в България, така и в чужбина в елитни музикални центрове, сред кои-

то Лятната академия в Залцбург, фестивалите Шлезвиг-Холщайн и Вербие, в Кралската опера „Ковънт Гардън“, в Берлинската държавна опера – за да предаде знанието и пламъчето на следващите поколения.

КРАСИМИРА СТОЯНОВА

Созопол, 31 август 2013 г. В рамките на 29-те Празници на изкуствата „Аполония“ в пресцентъра на фестивала се състои среща-дискусия с участието на оперната певица Красимира Стоянова.
Снимка: Петър Кръстев, БТА

ната ѝ посока.

Вокалната кариера на Красимира Стоянова се развива стремглаво. Дебютът ѝ е през 1995 г. в Софийската опера в ролята на Джилда в „Риголето“ на Верди. Следват още няколко заглавия в Националния оперен театър – моцартовите „Сватбата на Фигаро“,

„Идоменей“, „Милосърдието на Тит“, „Еврейката“ от Халеви, „Гуарани“ и „Фоска“ от Гомес. През 1998 г. дебютира във Виенската държавна опера и е ангажирана като постоянен солист на театъра. Остава в трупата до 2003 г., а след това гостува непрекъснато. Виенската държавна опера я

цени високо, поверява ѝ многобройни главни роли в широк спектър – от Моцарт до Верди, от Пучини до Рихард Штраус и Халеви. Тя е Донна Анна в „Сватбата на Фигаро“, Елизабет в „Дон Карлос“, Дездемона в „Отело“, Ариадна в „Ариадна на Наксос“. Създава колекция от образи, изискващи различен натюрел и предизвикателни всяка по свой начин.

Особено силно впечатляват нейните превъплъщения като Маршалката в „Кавалерът на розата“ от Рихард Штраус и Дездемона в „Отело“ на Верди. Австрийската преса се отнася ласкаво към нейните постижения, а за постановката на „Отело“ гори пише, че когато в тази опера пее Красимира Стоянова, тя би трябвало да се нарича „Дездемона“.

За своята отгаденост към театъра през 2009 г. Красимира Стоянова е удостоена с почетната титла „Камерзенгерин“ на Шатсопер Виена.

Залцбургският фестивал е друга важна за Стоянова сцена. Дебютът ѝ там е през 2003 г. с ролята на Антония в „Хофманови разкази“ от Офенбах. През годините там има изяви в концерти под диригентството на фигури като Рикардо Мути, Зубин Мета и Марис Янсон. Поканена е в постановката на „Кавалерът на розата“, посветена на 150-годишнината от рождението на Рихард Штраус. За същия фестивал добавя главната роля в друга, по-рядко изпълнявана опера на композитора – „Любовта на Даная“, в красива и много стилна реализация.

Списъкът на театрите, в които Красимира Стоянова е пляла, и диригентите, с които е работила, изглежда като каталог на най-елитните зали и личности в музикалния свят: Метрополитън опера и Карнеги хол в Ню Йорк, Кралската опера „Ковънт Гардън“ и Роял Албърт хол в Лондон, Ла Скала в Милано, Дойче опер, Шатсопер и Концертхаус Берлин, Музикферайн и Концертхаус Виена, Залцбургски фестивал, „Номура“ опера Токио, Театро Колон Буенос Айрес, Баварската опера в Мюнхен.

Самата Стоянова споделя в свое интервю за БНР: „Винаги съм дебютирала с ролята си на големи сцени – там, където човек би трябвало да бъде най-подготвен. При мен все така се е получавало, че съм правила дебютите си направо в тях. За мен сякаш нямаше малки театри.“

И своите албуми Красимира Стоянова записва с реномиран състав – Мюнхенския радиооркестър. Първият ѝ компактдиск *I palpiti d'amor* е под диригентството на Фридрих Хайдер. Следващите три – *Slavic Opera Arias*, *Verdi* и *Verismo*, по нейно настояване са реализирани съвместно с Павел Балеv, един от най-изявените български диригенти с кариера в Германия, Франция и Швейцария, когото оперната прима ценя високо като колега и приятел.

В диска със славянски арии от 2010 г. Стоянова включва и два бисера от българската оперна съкровищница – прочутата Молитва на Мария-Десислава

из едноименната опера на Парашкев Хаджиев и арията на Излика из първо действие на операта „Хитър Петър“ от Веселин Стоянов. Молитвата се превръща в нейна запазена марка – красива съкровена музика, която вълнува. През 2025 г. Красимира Стоянова прави нещо нетрадиционно – записва албум изцяло с Моцартови арии – композитор, който обикновено съпътства началото на една оперна кариера. В това музикално приключение ѝ партнира Симфоничният оркестър на Българското национално радио под диригентството на Павел Балеv. Самата певица споделя, че за нея това е като затваряне на кръг – завръщане към музиката на Моцарт, с която самата тя е започнала, но вече през призмата на зрелостта и в драматичния негов репертоар.

Макар Красимира Стоянова често да се завръща у дома за концерти и рецитали, рядко имаме възможност да я видим в оперни спектакли на българска сцена. Шастливици са варненци, които имат шанса да я посрещнат като гост на варненската трупа. В морската ни столица тя представя концертно своята изключителна Дездемона в „Отело“ на Верди заедно с други ярки гости – Владимир Стоянов и Милен Божков. Варненската опера осъществява с нея и първата у нас постановка на „Русалка“ от Дворжак. Диригентът Павел Балеv ръководи и двете продукции.

Едновременно с бляскавата

си оперна кариера Стоянова се обръща и към камерната музика. Записва албуми с песни от Пучини, прави рецитали с миниатюри от Рахманинов, Вагнер, Рихард Штраус и Любомир Пипков – малки вълшебства, изработени филигранно. На тези рецитали се наслаждава публиката в Миланската скала и Виенската Шатсопер, в Опера Бастий в Париж, Баварската опера в Мюнхен, както и в оперните театри във Франкфурт и Шюрх. Шанс да ги чуе имат и почи

Соня Йончева е уникално явление сред българските оперни певици на световната сцена. Нейните таланти, свързани с музиката, са много и далеч надхвърлят вокалната ѝ кариера. Соня не престава да ни изненадва не само като артист, но и с другите си начинания. Тя е продуцент – създател на собствена компания (SY11), организатор на мащабни музикални събития, издател на списанието „Български артист“. Смайващото е как всички тези нейни дейности вървят заедно, едновременно с голямата ѝ кариера на певица, а също и с грижата за нейното семейство с венецуелския диригент Доминго Хиндоян и двете им деца, отглеждани с любов. Впечатляваща е лекотата, с която това ѝ се отдава, както и фактът, че тя избира да се заеме с тези допълнителни задачи в своите най-активни години на певица, докато повечето нейни коле-

гателите ѝ в България – на фестивалите „Пиано Екстраваганца“, „Дни на музиката в Балябановата къща“, „Мартенски музикални дни“.

През последните години Красимира Стоянова активно работи с млади певци. Преподава във Виена, прави майсторски класове в България и по света. Работи всеотдайно, с обич и разбиране към нуждите на младия певец.

Ежегодните ѝ майсторски класове в родния ѝ град Велико Търново прерастват във

СОНЯ ЙОНЧЕВА

София, 31 август 2021 г. Оперната прима Соня Йончева и Пласидо Доминго изнасят концерт пред катедралния храм „Св. Александър Невски“. Програмата включва популярни арии и дуети от прочути опери. Снимка: Минко Чернев, БТА

зи са съсредоточени единствено върху ролята и сценичните си ангажименти.

Пътят на Соня Йончева в музиката започва в родния ѝ Пловдив. Като дете постъпва в хор „Детска китка“, а по-късно завършва Националното училище за музикално и танцо-

Форум за оперно изкуство „Красимира Стоянова“ и в първото издание на международен конкурс за оперни певци в старопрестолния град. Началото е поставено през март тази година в партньорство с музикалния театър „Константин Кисимов“, а името ѝ действа като магнит – над 160 кандидати от целия свят заявяват желание за участие.

во изкуство „Добрин Петков“ със специалности пиано и пеене. Нейният вокален педагог е Нели Койчева.

Веднага след това заминава за Швейцария, за да продължи обучението си в Женевската консерватория. Учи пеене при Даниел Борст, като едновре-

менно с това постъпва в хора на Женевската опера. Важна стъпка в образованието ѝ е работата в академията за млади певци Le Jardin des Voix, ръководена от диригента Уилям Кристи – легендарно име в света на бароковата музика, основател на ансамбъла Les Arts Florissants. Това отваря голяма врата за певицата към старинната музика и барока, който тя по-късно поставя в кариерата си редом до големия белкантов репертоар.

Пробивът на Соня Йончева идва през 2010 г. със спечелването на конкурса за млади оперни певци „Опералия“, създаден от Пласидо Доминго. Получава Голямата награда, както и наградата на публиката, а също и вниманието на целия музикантски свят.

Само 15 години по-късно – в края на 2025 г., вече утвърден артист, стъпил на най-големите оперни сцени, Соня прави нещо, за което дори не сме имали смелостта да мечтаем – води „Опералия“ в България. В София идват доайнът Пласидо Доминго и мениджъри на най-големите оперни театри по света. Пристигат млади певци от няколко континента и световни медии, за които това е ново и почти непознато място. На кандидатите партнира Софийската филхармония с диригент Найден Тодоров. Именно това е желанието на Соня Йончева – да покаже България на всички гости чрез таланта на музикантите ни, чрез красотата на природата и всичко, което прави страната ни привлекателна и разпознаваема.

Темпото, в което Соня Йончева живее на сцената и в живота, е изключително забързано. Само за 15 години на голямата сцена тя вече е изградила десетки роли, някои от тях – особено предизвикателни. Много впечатлява нейната Норма на сцената на „Ковънт Гардън“ в Лондон, овации събира Медея от едноименната опера на Керубини в Берлинската гържавна опера, а към „Пиратът“ от Белини никои не беше посмял да посегне в продължение на няколко десетилетия след Мария Калас.

В Метрополитън в Ню Йорк Соня дебютира през 2013 г., замествайки Александра Куржак като Джилда в „Риголето“. Не след дълго поставя своеобразен рекорд в този театър, като влиза в три главни роли в рамките на един сезон. При това и трите са включени в преките HD излъчвания в кино-салоните по целия свят, гледани от многомилionenна аудитория в повече от 60 гържави. Така публиката я вижда като Дездемона в „Отело“ от Верди, като Мими от „Бохеми“ и като изключителната Тоска в едноименната опера на Пучини.

С Метрополитън я свързва и един истински екстреман ангажимент през 2014 г. Соня току-що е родила първото си дете и получава покана лично от Питър Гелб, директор на MET, да се включи в продукцията на „Бохеми“ от Пучини в главната роля на Мими. Само месец след щастливото събитие Соня вече е на сцената, пристигнала с едномесечния Матео от Швейцария, където

е нейният дом.

Често посрещат Соня и на берлинска сцена – в Шатсопер „Унтер ден Линден“, както и в Миланската скала, във Виенската гържавна опера, в театрите в Мадрид, Монте Карло, Мексико и Шанхай.

Видяхме певицата и в няколко постановки в български оперни театри. В Софийската опера и балет тя гостува като Мими в „Бохеми“ на Пучини, а във Варна на фестивала „Опера в летния театър“ с „Тоска“ от Пучини и „Дама Пика“ от Чайковски. Там я очакват и тази година – като специален гост в Оперната гала на 31 август в летния театър на морската столица.

Не по-малко впечатляващи са концертните изяви на Соня Йончева. Наскоро имаме възможност да я гледаме в запис на красивия колежен концерт във Версай от 2023 г. В Париж тя е поканена за празничния концерт по повод Националния празник на Франция 14 юли през 2020 г. пред Айфеловата кула.

По време на пандемията от ковид-19 нейният концерт на Залцбургския фестивал се превръща в истинско събитие. Програмата му е своеобразно пътуване през различни страни по света във времето на барока. Затрогващо прозвучава тогава обработката на българската народна песен „Забляло ми агънце“, която органично се вписва в цялостното звучене. Малко след това Соня и музикантите от Cappella Mediterranea с диригента Леонардо Гарсия Алар-

кон, автор на обработката, записват пиесите студионо. Така през 2021 г. се появява албумът „Прераждане“ („Rebirth“), продуциран от Sony Classical.

Звукозаписната дейност на Соня Йончева също е забележителна. Тя започва още през 2007 г. с участието ѝ в студентски албум на певците от Академията на Уилям Кристи. Продължава с DVD записи на постановки предимно от бароковия репертоар.

Първият ѝ самостоятелен албум е „Париж, моя любов“ (2015) за Sony Classical. Посветен е на града, с който е свързана част от нейната кариера. Следва Хенделовият компактдиск (2017) за същия лейбъл. През 2018 г. Соня рязко сменя посоката и записва Вердиеви арии с Мюнхенския радиооркестър под диригентството на Масимо Занети.

Следват по-нестандартни програми – Rebirth (2021) с Cappella Mediterranea и Леонардо Гарсия Аларкон, отличен с престижната награда Orus Klassik, „Куртизанките“ (2023), посветен на женски образи с оркестъра на „Ла Фениче“, George (2025). Най-новият ѝ проект е аудио-визуалният ICON, който изследва връзката между традиционното оперно изкуство и изкуствения интелект, намесата на машината в човешкия свят и чувства.

Със своята продуцентска компания SY11 Соня Йончева организира концертните цикли „Съкровени гласове“ (Inmost Voices). В продължение на два сезона публиката в столичната зала „България“ се

среща с артисти от най-висока класа, сред които Джоис ДиДонато, Якуб Юзеф Орлински, Пьотр Бечала, Фатма Сауг и редица други. Звездите приемат тези покани с интерес, защото имат възможност за пренастройване към камерната музикална форма и по-интимна среща с публиката.

Йончева и екипът ѝ организират мащабни галаконцерти в България на открито. Те започват през 2020 г. в Античния театър в Пловдив с емоционалния за Соня проект „Завръщане“. Следват изяви в София на площад „Св. Александър Невски“ пред многохилядна публика. През 2021 г. певицата застава на сцената заедно с Пласидо Доминго и Софийската филхармония, водена от Найден Тодоров. Четири години по-късно тя отонво кани Доминго, но също и Хосе Карерас и тенора Виторио Григоло.

Също толкова звездна се очаква да бъде и тазгодишната Оперна гала. В края на август в София ще гостуват цигуларят Дейвид Гарет и тенорът Йонас Кауфман.

Сред останалите начинания на неуморната Соня Йончева е издаването на списанието „Български артист“, посветено на дейците от различните изкуства, както и учредяването на „Тракийски награди за класическа музика“ (Thracian Awards). С тях ежегодно ще бъдат отличавани изявени музиканти. Грандиозният галаконцерт на първите лауреати поставя началото на летния фестивал Opera Open 2026 в родния на певицата Пловдив.

Сред отличените са младият пианист Емануил Иванов, контраптенорът Якуб Юзеф Орлински и оперната режисьорка с международна кариера Вера Немирова.

Соня Йончева вече написа първата си книга „Петнадесет огледала“. Това е среща лице в лице с 15-те оперни герои в нейната кариера. Певицата е ангажирана и с благородни казуи като посланик на УНИЦЕФ и ROLEX. „Културата е бъдещето“, казва тя и влага усилия в подпомагане на музикалното образование на деца в неравностойно положение.

Сред многобройните отличия, с които е удостоена Соня Йончева, са наградата на германската звукозаписна индустрия ECHO Klassik (2015), „Офицер на Ордена за изкуство и литература“ на Франция, Музикант на 2023“, избрана от слушателите на БНР. През септември тази година тя ще получи Европейската културна награда в Амстердам.

Българските прими на голямата сцена изграждат своите кариери в различно време и условия. Някои от тях – в период на политически бариери и усложнения заради Желязната завеса. Други – в неспокойствието на последвалите бурни промени. Заг Всяка кариера обаче стои силен дух, огромен талант, безрезервна обич към оперното изкуство и любовта на публиката, която дава смисъл.

РАЙНА КАБАИВАНСКА, АННА ТОМОВА-СИНТОВА, КРАСИМИРА СТОЯНОВА И СОНЯ ЙОНЧЕВА – ЗА ИЗКУСТВОТО, ОПЕРАТА И ПЪТЯ НА ТВОРЕЦА

Райна Кабаиванска, Анна Томова-Синтова, Красимира Стоянова и Соня Йончева – четири именити български оперни певици, четири забележителни гласа, които разнасят славата на страната ни по света. Представителки на различни поколения, те градят кариери на най-популярните сцени и си партнират с най-известните изпълнители и дириженти на своето време. В списание ЛИК поместваме цитати от изказвания на всяка една от тези талантиви българки, отразени в емисиите на Българската телеграфна агенция през последните 30 години – при различни събития или специално за репортерите на БТА.

РАЙНА КАБАИВАНСКА:

Райна Кабаиванска през 1991 г.
Снимка: Божидар Тодоров, БТА

Те трябва да спасят света, защото без изкуство той е грозен и студен. Светът има нужда от красотата, която ни дава изкуството...

Човекът овладява техниката, компютрите, става все по-интелигентен. Но да разкриваш тайните на света не означава да унищожаваш поезията, фантазията, красотата. Красотата е морал... Изкуството ни спасява и ни помага да надживеем грозотата на материалното. Изкуството е критичната съвест на света, а артистът трябва да има смелостта да се бори за идеали.

Оперното изкуство ще е винаги живо, защото хората имат нужда от красотата...

За певица най-важен е талантът. В началото се преценяват талантът и музикалността, а по-нататък се преценяват и трудолюбието и интелектуалните качества.

Познавам млади хора, чисти, които отхвърлят пошлостта.

Въпреки технологиите, компютрите и имейлите човек си остава човек, защото има необходимост от красотата. А красотата е в изкуството...

В живота на човека има различни моменти. В един момент може би не бива да се отказва от младостта, в друг – от любовта, а в моя момент мисля, че не трябва да се отказвам от музиката

– за мен тя е голямо спасение.

Преди няколко години бъдещето на оперното изкуство ми се струваше неясно, но сега съм сигурна – операта няма да умре...

Аз обаче съм като войник – винаги на пост. Защиствам наследството, това, което научих от старата генерация – и за пеенето, и за морала, и го предавам на младите. Шастлива съм, че те приемат това отношение към изкуството и етиката. Светът върви напред и се променя, но ние трябва да се борим, защото това е много важно наследство за човечеството. Музиката ни окрилява и ни спасява в един свят, доста пълен с неудобства, за да не казвам друга дума...

Ако има нещо, което да те крепи в живота, това е именно тази вътрешна сила да направим нещо, което ти харесва, което правиш преди всичко с любов. Ако не се прави с любов, като че ли нищо не става. С любов трябва да се прави всичко!

При мен всичко ставаше естествено. Никога не съм била фанатик на кариерата. Може би това ме е спасило и затова сега съм, как да кажа, нормална. А имам

колеги, които влизат в лудница...

Пламъчето на таланта е вечно, винаги живо. Ако все пак загасва, може да е от възрастта. Но аз

АННА ТОМОВА-СИНТОВА:

Бях едва на 4 години, когато за първи път излязох пред публика – в ролята на детето на Бътерфлай... В онези следвоенни години буквално всяка вечер бях край сцената с майка си – хористка в операта на Стара Загора. Да не говорим за пътуванията буквално в цялата страна. Ако ми позволите, ще направя едно може би доста силно сравнение, но Стара Загора за България е нещо като Флоренция за Италия...

Изкуството отваря сърцата на хората, пробужда вярата в светлото и истината...

Любовта към героинята е ключът към успешното превъплъщение.

Щраус е моя съдба, с Верди и Пучини съм закърмена и отраснала, те са в гласа ми...

Не мога да променя образа на Верди, но мога да му приложа нови базри от насъбрания житейски опит...

Най-вече всички заедно да си доставим радост – солистите, хорът, оркестърът, публиката – да се затвори кръгът, да се постигне връзката между всички и общото настроение и емоция. Защото това е мисията на изкуството – човек да излезе от залата по-щастлив, обогатен...

Все още чувствам сценичната треска, всеки спектакъл е нещо ново, всяка партия е ново изживяване...

В живота винаги трябва да слушаме сърцето си, да преодоляваме трудностите по нашия път, защото само така човек може да узрасне. Епохата ни е страшно материална, но изкуството не може да съществува без капка идеализъм.

Доиде време моето поколение да предаде на тези, които сега започват, всичко, което е научило и може. Аз съм обещала това и на Караян...

Не сравнявам участниците в различните класове – отнасям се еднакво отговорно, както и към всеки ангажимент – в Метрополитен, София или родната ми Стара Загора. Специално за младите за мен най-важно е да ги окуража, да им повиша самочувствието, увереността в себе си. Със студенти е по-трудно, но аз обичам трудностите. Предимството е, че още са много чисти, не са се поддали на „примадонщина“ и сега е моментът нещата да се поставят на здрава основа, да се насочат във вярната посока – на пълна отгаденост към изкуството и следване на своя индивидуален път, който в изкуството е

съм живият пример, че пламъчето никога не загасва...

Ще пея, докато мога да вземам горно до...

Анна Томова-Синтова през 1989 г.
Снимка: Живко Ангелов, БТА

гълъг и нелесен. Противник съм на бързото „производство“ на звезди – още на 22-23 години, оставени после да се сринат.

Обичам да се връщам в България и винаги през годините съм го правила – с любов и с чувство за дълг – да покажа и в родината си натрупания опит и зрелост, за да подпомогна, доколкото мога, нашето оперно изкуство, което винаги е било на много високо равнище...

Българските гласове се отличават и трябва развитието им да се подкрепя. Навремето за това голямо значение имаха хоровете, читалищата – тази дейност трябва повече да се подпомага...

КРАСИМИРА СТОЯНОВА:

Красимира Стоянова през 2021 г.
Снимка: Бисер Тодоров, БТА

Висшият пилотаж в пеенето е изразяването на емоцията чрез гласа...

Оказва се, че аз интуитивно винаги съм искала да съм оперна певица, дори без да изказвам желанието си на глас... Явно човешкият глас действително е много важен за човека и за неговата личностна самоизява. Неслучайно с интонацията и цвета на гласа си можем да предадем толкова много отсенки от душата и характера си. Първата ми учителка Елена Балджиева – прекрасна оперна певица в Пловдивската опера и още по-прекрасен човек, беше първата, която ми подаде ръка и ме поведе по пътя на оперното изкуство. Само тя можеше да пее камерна музика така прекрасно – глас, мисъл, душа, чувства – всичко при нея се сливаше в едно.

Любимата ми публика е тази, която се радва на музиката и ценя труда на изпълнителите. Навсякъде по света хората имат своите особености и ги изразяват по различен начин, но радостта, когато усетиш, че публиката съпреживява, че се вълнува от музиката, от изпълненията, е винаги голяма.

Усещането да помагаш на един млад и талантлив човек е велико. Особено когато виждаш, че този човек притежава и характера, с който да преодолява трудности и да върви смело напред. Всяко време има своите особености. Разликата днес е, че има много, много оперни певци по света и всички искат да печелят от тази професия. И това е нормално. Но въпросът не е само в печалбата, а и в смисъла на нашата професия – какво и как правим, за да има музиката особено място в духовния ни свят. Тя не е суха материя, а духовно ниво, нахвърлящо реалността, пренасящо ни в един друг свят на по-висша хармония, на трансцендентално умозрение... Затова всеки млад певец би трябвало да реши дали иска да бъде носител на такъв дух, а след отговора на този въпрос следва сериозна подготовка, която практически е и подготовка за живота...

Когато българските артисти сме заедно на сцената в чуж-

бина, става „ядрена реакция“ и залата я усеща...

Българските певци, музиканти и актьори са в състояние да бъдат културни пратеници на нашата гържава през света и да го направят наистина убедително. Винаги съм заявявала най-отговорно, че политиците са длъжни да се обърнат към нас, да се опрат и да разчитат на нас, да ни дават възможности, защото има много артисти, които представят България качествено.

Слава Богу, още има спомен за нас като певческа нация. Смятам, че сме абсолютно равнопоставени, дори има позитивно очакване, че българинът е гласовит и талантлив. Но смея да подчертая, че е наложително израстването на нашите певци в стилистично отношение. Българите трябва да извървят този път, защото по някаква причина при нас не е толкова застъпена оперната стилистика, а това е необходимо и е предмет както на образованието, така и на начина на мислене. Трябва да се промени мантилетът, защото оперната и класическата музика са много висока естетична единица и не трябва да злоупотребяваме с тях. Това ще стане с работа, с анализ и с образование. То е процес на обучение, на развитие, то се учи. Няма как иначе да се получат тези способности.

СОНЯ ЙОНЧЕВА:

Соня Йончева през 2021 г.
Снимка: Минко Чернев, БТА

Ако днес съм лиричен сопран, то е защото съм в такова душевно състояние, нали гласът е отражение на душата.

Целта е не да демонстрираме техника, а да разкажем история, хората да изпитат радост, да бъдат привлечени към операта по най-невинен начин, защото музиката е голям манипулатор.

Човек трябва да има много силна психика, за да издържи на критиките. Те са постоянни – от диригента, от асистент-режисьора и т.н. Вслушвам се във всичко, но благодарение на опита и подготовката си знам кое изискване е правилно, помага ми много и уменията да се виждам отстраня...

Винаги съм била човек, който прави нещата както прецени, както сърцето му ръководи, а не както му е било казано да направи. И в много случаи това винаги е било прието добре. Защото в нашите среди всеки иска да ни притежава по някакъв начин... Аз не искам да избягам, не искам да се изплъзвам, но моята природа е такава. Аз съм индивидуалист...

Една от основните мисии за мен и екипа ми е работата с игните поколения. „Културата е бъдещето“ е нашето основно мото.

Мили приятели, учители, творци, съмишленици, покажете този толкова пъстър и мечтателен свят на децата, срещнете ги с различните видове изкуства – за да сме сигурни, че в утрешния ден ще можем да предадем щафетата и на тях. Когато те ще бъдат следващите значими посланици на изкуството и културата по света – допринасяйки за тяхното опазване, развитие, стремеж към съвършенство, свобода и сбъждане на мечти.

За мен е важно, докато съм в моите най-активни години, да бъда на българска сцена, а не когато вече ще си казваме довиждане и предпенсия. Защото искам всички вие да сте около мен в тази вихрушка. Моят живот е наистина много невероятен.

Мечтата ми е за България да се говори по света не само по повод на политически кризи и социални проблеми, а и като културен център. Нацията ни е била духовна люлка на Европа още от древността и съм убедена, че и днес също имаме с какво да се гордеем. Аз и екипът ми гарантираме на публиката преживяване от най-високо световно ниво, каквото самата аз и сценичните ми партньори показваме и на Арена ди Верона, Метрополитън в Ню Йорк, във Виена, Рим, Лондон и така нататък. Искам София

да стои достойно до всички тях. Нека заедно превърнем това в реалност...

Целта ми е да промотирам пред целия свят дълбоките корени на нашата култура, най-заслужилите ни творци и достойното място на страната ни редом до големите образци на класиката в глобален план. Тази инициатива е кулминация на вече многогодишните ми усилия покрай „Гала в София“, списанието „Български артист“ и другите формати, чрез които аз и партньорите ми се опитваме да изграждаме мостове между епохите, жанровете и самите хора по света и у нас.

ГЕНА ДИМИТРОВА ПРЕЗ 1996 Г.: МИСЛЯ, ЧЕ ОСТАВИХ ЕДНА СВЕТЛА МУЗИКАЛНА СЛЕДА

Гена Димитрова през 1978 г.
Снимка: Христо Юскеселиев, БТА

Мисля, че оставих една светла музикална следа – това казва Гена Димитрова през 90-те години на миналия век, а думите ѝ достигат до нас благодарение на записи от архивния фонд на Българското национално радио (БНР). От медията предоставиха на списание ЛИК три файла, запечатали в себе си мислите и гласа на забележителната оперна прима. На 5 декември 1994 година Екатерина Дочева разговаря с Гена Димитрова. На 19 ноември 1996-а изпълнителката се среща със свои почитатели в Софийската народна опера, а разговорът е воден от маестро Пламен Карталов, който я обявява за почетен член на операта в столицата. На 3 декември същата година примата участва в две предавания на Радио България, чийто водещ е Иван Бенчев. На страниците на списанието поместваме откъси от тези нейни участия, оставили своя отпечатък в архива на БНР. В изданието представяме разнообразни мисли на Гена Димитрова, обединени по теми, формуирани от редакционния екип на ЛИК.

ДА ПРИНАДЛЕЖИШ НА СЦЕНАТА

Когато човек 30 години върши тази работа и пътува по целия свят, не само става гражданин на света, но забубва... Аз например нямам носталгия за никъде. Тук съм добре и там – дето си сложа шапката, все ми е добре и все ми е зле, все не е както трябва. Но става въпрос, че аз изгубих това чувство да принадлежиш на един състав. Ти принадлежиш на сцената. И си добре на сцената, където и да те сложат.

ЗА 30 ГОДИНИ КАРИЕРА

Много хора в началото предпологаха, както са предполагали за всеки човек, който има трудности: „Ех, голям глас, ама я издържи пет години, я не!“ Издържах 30 години, направих добра кариера. Не съм направила много голяма кариера, една добра кариера направих (...). Много работих и мисля, че това, за което съм дошла на този свят и в тая кариера, съм го направила и съм го направила с достойнство.

В тия дни 30-годишнината изживявам с едно спокойствие, че съм си свършила работата. Ако дойде нещо по-нататък, ако мога да продължа, ако здравето ми позволи и ако театрите ми дават, защото е труден момент за всички певци по света, ако театрите ми дават работа и нови задачи, които мога да посрещна, ще ги посрещна като допълнение на тия 30 години с много голямо удоволствие и с пълна професионална заангажираност. Но ако трябва да спра след тия спектакли, които имам

тук, и след малкото, които следват след това, няма да съжалявам за нищо. Защото мисля, че напълно изпълних задачата, за която тръгнах на 18 години, след като завърших гимназия и почуках на вратата на консерваторията. И за която всъщност, разпъвайки ме на пианото на две-три упражнения – вокализи, маестро Бръмбаров установи, че аз заслужава да се занимавам и че трябва да се посветя на това нещо. Решението, изборът беше лично мой. Защото той ми каза: „Помнете, че е много по-трудно от всички други професии.“ И аз така много спонтанно отговорих: „Аз съм упорита...“

ДО НАЙ-ГОЛЕМИТЕ В СВЕТА

За тия 30 години всичко, което можах да направя – мисля, че имам няколко върха, които са на нивото на най-големите певци на света, пели този репертоар, и че съм имала върхови моменти в много театри. И професионално мисля, че съм оставила нещо за колежите, които идват след нас (...) Когато човек си отива, се обръща назад да види какво е останало, мисля, че следата, която оставих, е светла музикална следа.

НА 42 ГОДИНИ ДА ПОКОРИШ ЛА СКАЛА

Аз започнах голямата си кариера в Ла Скала на 42 години. На 42 години хората вече свършват да пеят. Сега съм на 53 и продължавам да пея в най-големите театри. Доволна съм от кариерата си, защото има хора, които само записват плочи, а пък нямат никаква сценична кариера.

Моят живот е на сцената и за публиката.

РЪКАТА НА ГОСПОДА ДА ТЕ НАПРАВЯ

В Ла Скала – естествено че, когато отиваш в такъв храм, ти виждаш и чувстваш всичко, особено в началото – че си удостоен да влезеш в един храм, където са влизали най-големите. Но аз в този театър съм се чувствала най-щастлива и съм чувствала, казвам ви, на всеки спектакъл, на всяка опера ръката на Господа над нас (...) Може би тия духове на талантливите, които са минали и които стоят над нас, са ме протезирували (...)

Нека да не звучи нахално, но аз трябва да ви кажа, че не съм имала чувството за маловажност. Например за първи път през 1974 година, когато се намерих срещу Борис Христов, си казах: „Шом той е българин и е стигнал до тази велика кариера, значи има хубав глас. И аз го имам, и аз трябва да стигна там!“ Естествено, разсъждения...

ПЪТЯТ КЪМ МЕТРОПОЛИТЪН

В Метрополитън пях след 20 години кариера (...) Дебютирах през 1987 година за първи път в Метрополитън (...) Трябва да ви кажа, че беше много странно нещо, защото аз, когато отидох, намерих една хористка от Неапол, която пееше със Карло Бергонци. Беше станала негова ученичка и той я беше наложил (...). И аз викам – гледай какво нещо е. Тя започва от Метрополитън, защото я води той. Аз след 20 години, след пет откривания

София, 30 май 1984 г. В рамките на Софийските музикални седмици в Народната опера се представя операта „Дон Карлос“ от Джузепе Верди с участието на н.а. Гена Димитрова. Снимка: Георги Казаков, БТА

на сезони в Ла Скала отидох във Метрополитън. Какви странни неща. Оттогава не съм престанала да ходя в Метрополитън, докато в Ла Скала вече пет години не пея. Но това са кръгове на живота.

ВСИЧКО СЕ СЛУЧВА ПО СЪДБА

Аз имам един секретар в Лондон, който винаги се ядосва, че не пея. Ама видиш ли, тая дойде в Лондон и тя. Тя пък не пея, дето аз пях (...). Така е в нашата професия. Просто се убеждавам, че нещата в живота идват по съдба (...).

Но ние нищо не правим в живота си, освен да вървим по стъпките, които са ни написали в първия ден, когато сме се родили. И затова аз посрещам всичко, кое-

то животът ми поднася, и упорито го преглъщам (...).

ЕДИН ШАСТЛИВ ТАЛАНТ

Аз чисто и просто някой път чувствам, че не намирам целия блясък на гласа си. И това е, защото винаги съм имала един проблематичен преход. Започнах като мецосопрано, станах сопрано, но винаги съм играла там, на този преход (...).

Аз съм била един изключително лесен талант, лесен глас. Представете си, научих навремето „Джоконда“ за 18 дни. Хората учат за 1-2 месеца и поне 1-2 месеца слагат глас. Аз за 18 дена я научих, правих репетиции, не я знаех наизуст и я пеех отгору догоре. Аз бях един щастлив талант...

ДАРБА И ТРУД

Пеенето, да ви кажа, е едно много трудно нещо. Това най-напред е желание. Някоя майка дойде и каже: „Моето дете обича да пее!“ В момента, в който го накараш да пее само вокализи, да спазва режим, то започва да не идва (...). Когато дойде една майка и ми каже: „Кажете от това дете ще стане ли певец?“ Това е най-наивният въпрос. То все едно сега да попиташ едно дете две и две колко са, то да каже четири и майката да зададе въпрос: „Ще стане ли професор по математика?“ Няма такова нещо. Всяко нещо, както възможностите на мозъка, така и възможностите на ръцете – когато свирят на един инструмент, така възможностите на краката – когато играят балет или ритат футбол, са таланти,

които се командват от мозъка. Но има нещо друго, което се казва дарба и то няма нищо общо с инструмента – ръка, с инструмента – глас, с инструмента – акъл, с инструмента – крака, въобще нашите инструменти, които ни служат. Ако няма дарба, акълът е донякъде. Но дарбата дава изкуството и таланта, които прави магията...

ВОЛЯТА КАТО ВЪЗПИТАНИЕ

Аз мисля, че на мен самата природата ми е дала абсолютно много в това отношение – страхотна упоритост. Не само това, а и последователност, отговорност. За голямо съжаление, когато ги разказвам тия неща, хората си мислят, че всички, които искат да дойдат при мен, съм длъжна да ги посрещна. А то не е така, т.е. да ме товарят с всичките си проблеми. Аз едва мога да изпълнявам моите напоследък. Става въпрос, че не се отказвам от най-главното. Аз през тия години, които бяха толкова

тежки, за мен най-главното беше спектакълът. Да продължи животът ми на артистка. Всичко друго беше на последно място...

ВСИЧКО ЗА ПЕЕНЕТО

... Но това, което беше най-главното, е пеенето. И за него всичко съм отделяла и за него всичко съм плащала – и за уроци за поддържане съм намирала време, и да пея по всяко време съм намирала. И да отговоря на импресариите с телеграми – нещо, което понапред никога не го правех, правеше го винаги Жоро. Всичкото това нещо, което се струпа върху мен, го направих, за да мога да продължа напред...

ОТГОВОРНОСТ ПРЕД ТАЛАНТА

Наивни хора има и има много, които си мислят, че ако са талантливи, целият свят им е дължен. Не, единственият си ти, който ще отговаря за таланта, и ще гадеш всичко, за да го развиеш.

София, 27 февруари 1985 г. В Зала 1 на Народният дворец на културата „Людмила Живкова“ в столицата се провежда концертно изпълнение на операта „Турандот“ от Джакомо Пучини в изпълнение на народната артистка Гена Димитрова. Снимка: Георги Казаков, БТА

АСТРОЛОГИЯТА – ТОЧНА НАУКА

Аз госта съм го казвала – занимавам се със астрология, ама не за да правя хороскопи, а като философия, като точна наука (...). Просто следя, че всичко, което изучих и съм следила в моя живот, странно е било – съвпада с това нещо (...).

Плутон, Скорпионът, който 15 години стои в Скорпион, е опозиция на Телеца, а аз съм Телец и през цялото време ми е изпращал неблагоприятни енергии. И въпреки че аз през тия 15 години съм имала много успехи, най-големите ми успехи дойдоха със страхотна борба. Страхотна борба. Аз си спомням моя щастлив период от 1983 до 1986 година, когато бях в Ла Скала, годините, когато направих големите турнета в Америка. Годините на моя голям възход. Мен ме носеше нагоре само радостта от това, че победих. Но нищо не беше лесно. Всичко беше с оловни крака. Страшно трудно, със страшна борба...

АКАД. ПЛАМЕН КАРТАЛОВ, ДИРЕКТОР НА СОФИЙСКАТА ОПЕРА И БАЛЕТ: ГОЛЕМИТЕ АРТИСТИ СА ВИНАГИ В ПАМЕТТА

„Големите артисти са винаги в паметта. Записите са живо свидетелство за таланта им, а и уроци за поколения млади оперни артисти“, казва в интервю за списание ЛИК директорът на Софийската опера и балет академик Пламен Карталов. Той допълва още, че гласът на Гена Димитрова, от чието рождение се отбелязват 85 години, е неподражаем и неповторим. „За нея още говорят колегите ѝ по целия свят. Тя е все още призната Маестра в кариерата на много от тях“, казва акад. Карталов.

Директорът на Софийската опера и балет акад. Пламен Карталов
Снимка: Минко Чернев, БТА

Пламен Карталов е роден на 15 септември 1948 г. в Добрич. Образованието си получава в Българската държавна консерватория (днес Национална музикална академия „Панчо Владигеров“), след което специализира оперна режисура в Берлин, Германия. По-късно завършва и „Кинорежисура“ в Националната академия за театрално и филмово изкуство (НАТФИЗ) в София. В средата на 70-те години създава първия и единствен досега у нас камерен оперен театър, който функционира и до днес – Камерна опера-Благоевград.

През 1982 г. Пламен Карталов става директор и режисьор на Оперния театър в Русе, а осем години по-късно заема поста директор на Държавния музикален театър „Стефан Македонски“ в столицата.

В периода 1988-1990 г. Карталов заедно с Великия български бас Борис Христов създават Академия за вокално изкуство в Рим. Там той преподава актьорско майсторство на специализанти – оперни певци.

През периода 1994-2000 г. Пламен Карталов става директор и режисьор на Национална опера и балет в София. Заема същия пост от 2008 г. до днес.

От 1994 г. преподава актьорско майсторство в Националната музикална академия, а от 2012 г. е член на Българската академия на науките.

От началото на 70-те години, когато започва кариерата му на оперен режисьор, Пламен Карталов е реализирал над 180 постановки. Освен това създава различни инициативи и фестивали, с които популяризира оперното изкуство.

За дейността си през годините е отличават с разнообразни награди и звания, сред които

държавна награда „Паусий Хилендарски“ – за изключителен принос за развитието на националната културна идентичност и духовни ценности; орден „Кирил и Методий“ първа степен; най-големия правителствен бразилски орден „Рицар на Южния кръст“; „Кристална лира“ на Съюза на музикалните и танцови дейци в България; награди на Българското национално радио и Столична община-София, „Златна книга“ на Европейския форум на експертите, награда за най-добра режисура – за постановката му „Любовен еликсир“ на Доницети, присъдена от Националния театър на Белград.

Пред списание ЛИК акад. Карталов казва, че, за да се превърне в легенда един артист, са необходими на първо място лишения от личен живот в саможертвата да служи на изкуството, а не на себе си. „Дисциплина и труд без пощада на време за учене“, допълва той. Карталов припомня скромността на Гена Димитрова и отгадеността да помага на другите с всичко, с каквото може да е полезна, което, по думите му, „я правеше истински Велика“. „Но силата на магическия талант на гласа ѝ е тайната на величието да се превърне в легенда“, подчертава той.

Пред изданието на БТА акад. Карталов разказва как Софийската опера отбелязва годишнината от рождението на имената певица и как изглежда споменът за нея в публиката, която е гледала Гена Димитрова в ролите ѝ от „Дон Карлос“, „Набуко“, „Ауга“, „Турангот“ и останалите забележителни заглавия, в които е участвала през кариерата си. Той разказва за отличителните черти на характера ѝ, които я превръщат в неотразима оперна прима. Акад. Карталов коментира и българската оперна школа, от която тръгват много именити изпълнители по света, говори и за големите български оперни гласове на жени, придобили популярност извън родината. Той коментира и дали има приемственост между поколенията днес и коя е съвременната наследница на Гена Димитрова.

Акад. Карталов, през тази година се навършват 85 години от рождението на Гена Димитрова. Софийската опера отбелязва тази годишнина и 90-годишнината на световноизвестния бас Никола Гюзелев с постановка под ваша режисура на операта „Дон Карлос“. Защо се спряхте именно на това заглавие?

– С постановката на „Дон Карлос“ ме свързват много вълнуващи срещи както с български, а също и с артисти, всеки от тях великан от световните оперни сцени.

И Гена Димитрова, и Никола Гюзелев поканих за галаспектакъла на „Дон Карлос“, за да отбележим 100-годишнината

от смъртта на Верги.

Но когато поставих „Дон Карлос“ на сцената на Софийската опера през пролетта на 1988 г., Гюзелев беше в премиерните състави редом до Николай Гяуров и Стефан Еленков. С Гена Димитрова вече работихме заедно в постановките на „Селска чест“, „Турангот“ и „Джоконда“ и двете за гастрол в Япония.

С тези мисли много достойно въздигаме и двамата на най-висок пиедестал в историята на Софийската опера, а моята връзка с тези велики имена е привилегия за израстването ми като режисьор.

Сега споменът за моята работа с Гена и Никола в „Дон Карлос“ точно на юбилейни-

те им годишнини е велика гордост и поклон пред голямото им изкуство със световно признание на българи, завладели световните оперни сцени.

Жив ли е още споменът у публиката за превъплъщението на Гена Димитрова в „Дон Карлос“, „Набуко“, „Ауга“, „Турангот“ и останалите забележителни заглавия, в които е участвала през кариерата си?

– Големите артисти са винаги в паметта. Записите са живо свидетелство за таланта им, а и уроци за поколения млади оперни артисти. Гена Димитрова отдаваше сили и за педагогическа дейност.

Гласът на Гена е непогражаем и неповторим. Но споменът за нея не е толкова далечен. Тя сякаш и сега е пред мен и гласът и разговорите ни звучат в пълния си блясък в България, Япония, Италия и Гърция, където сме били заедно. За нея още говорят колежите ѝ по целия свят. Тя е все още призната Маестра в кариерата на много от тях.

Какво е необходимо за един артист, за да се превърне в легенда?

– На първо място лишения от личен живот в саможертвата да служи на изкуството, а не на себе си. Дисциплина и труд без пощада на време за учене. Нейната скромност и отгаденост да помага на другите с всичко, с каквото можеше да е полезна, я правеше истински велика. Но силата на магическия талант на гласа ѝ е тайната на величието да се превърне в легенда.

Вие сте познавали и сте работили с Гена Димитрова. Кои бяха най-характерните ѝ качества като професионалист и като личност?

– Много интересен въпрос. Гена Димитрова имаше по света огромен брой постановки, за които все си мислех, че когато ще работя с нея, не ѝ трябва да гуглям концепции и подробна детайлна работа с нови режисьори.

В подобна грешка попаднах и при работата ми с Николая Гяуров, също в „Дон Карлос“ за

ролята на Филип II. Не е вярно, че големите певци се смятат винаги за незаменими и да не искат отново да бъдат верни на нова режисура в роли постоянно в репертоара им.

Актърските вибрации в хармония с драматичната стихия на вокалната ѝ изразителност рисуваха образите с многоцветни картини от ярка и въздействаща едновременно вокална и сценична палитра. Професионализмът на Гена винаги е далеч от посредствеността, от набързо скалъпени клишета и рутината от постигнатото.

В Сантуца и Джоконда постигнахме съвсем нови сценични ракурси, за които тя беше изключително благодарна. Винаги търся да изведа театъра от нотите чрез багрите на характера и драмата в него, чрез гласа и тялото на певеца. И всичко се получава лесно, когато изпълнителят не е нарцис и примадона, а желае да бъде част от една огромна машина в колосална екипна работа.

Споменах за Гяуров. Признавам, макар че бяхме приятели, разчитах повече той сам да си намира място в мизансцена. Работех повече време на подготовката на сцената с другите артисти, също големи имена от световната сцена. Гяуров в един момент спря репетицията и на висок глас пред всички ме попита защо не работя и с него. Казах му: „Николай, ти си писал тази опера, знаеш всичко“, след което той много сърдито потърси моите обясне-

ния за задачите му в ролята му. След това приятелски ми каза: „Искам да вляза в твоята концепция, в твоята постановка, а ти ме заряза..“

Ето пример за голям артист. Когато правихме „Джоконда“ за Япония с Гена Димитрова и Никола Гюзелев, режисьорските ми изисквания в най-тънките нюанси срещаха най-пълно разбиране и взаимодействие с тези велики артисти. Тяхната почтеност беше пример за висш пилотаж в съвместна творческа работа.

Гена Димитрова е от поколението, което като че ли отваря вратата за световната оперна сцена към българските изпълнители. С какво се отличава нашата оперна школа, за да превърща своите възпитаници в желани изпълнители в едни от най-престижните опери в света – както в миналото, така и сега?

– Гена Димитрова е образец за благословен български оперен глас с италианска школа. Това беше мисленето и на Борис Христов, когато на дълго с него сме разговаряли за тайната му на оперното пеене.

И двамата имат принос за израстването на много български млади оперни певци. Но Гена непрекъснато се занимаваше с педагогическа работа. Не жалеше време и сили да възпита по свой маниер десетки млади певци. Немалко от тях получиха от

нея уроци за цял живот и го доказват с успешна кариера и днес.

В този брой на ЛИК акцентираме и върху големите български оперни гласове на жени, придобили популярност по света и у нас. Какви качества трябва да притежава една оперна прима, за да постигне международно признание?

– Труден е пътят към него. Конкуренцията и още повече да бъдеш забелязан и да успееш в битките за признание изисква специален режим на живот, отгаден на

професията. Не трябва само голям глас, и Кабаиванска често казва: да имаш глас не е достатъчно. Трябва ум, как да владееш този глас, музикалност, интерпретация, перфектно произношение, безупречна техника, а как ще се прави голяма кариера без интелигентност и мощно актьорско присъствие. И не по-малко важни са много труд и издръжливост в изпитанията на професията. Да плуваш в посредствеността и самотоволство на нещо постигнато, е самоубийство.

Има ли приемственост между поколенията в опер-

ното изкуство? Какви са уроците, завещани от опита на Гена Димитрова, които може да послужат на стартиращи в момента оперни изпълнители?

– Тя точно това имаше за цел – да остави с примера си следи за поколенията...

Коя е наследницата на Гена Димитрова в оперното пеене днес?

– Гена Димитрова е неповторима и трудно ще се намери пример за сравнение с нея.

София, 11 март 2013 г. Министърът на културата в оставка Вежди Рашидов дарява на Националната опера и балет 30 фотоса от личния архив на Гена Димитрова. Снимките са подбрани от известния български художник-фотограф Иво Хаджимисев. Дарението е прието от акад. Пламен Карталов. Снимка: Владимир Шоков, БТА

МИЛЕНА СТОЙКОВА, ОСИНОВЕНАТА ПЛЕМЕНИЦА НА ГЕНА ДИМИТРОВА: ИЗВЪН СЦЕНАТА ТЯ БЕШЕ МНОГО ЕСТЕСТВЕНА, ЕМОЦИОНАЛНА, ТОПЛА, НИКОГА БЕЗРАЗЛИЧНА, НИКОГА ЛОША

Милена Стойкова
Снимка: личен архив

„Извън сцената тя беше много естествена, емоционална, топла, никога безразлична, никога лоша“, разказва пред БТА за оперната певица Гена Димитрова осиновената ѝ племенница Милена Стойкова.

По думите ѝ оперната прима много бързо е скъсвала дистанцията с хората. „Имаше едно качество, което аз толкова не харесвах, защото, срещайки хора за първи път, тя им разказваше много лич-

ни неща. Такава си беше. Беше и много нетърпелива. Обичаше, когато искаше нещо да се свърши бързо, да го възложи на няколко хора, но без да им каже, и който го свърши първи, така се получаваше“, допълва Милена Стойкова.

За славата на Гена Димитрова, не само в България, а и в световен мащаб, тя разбира след осиновяването, когато замисля за Виена.

„Това може би е моментът,

в който осъзнах международния характер на кариерата ѝ. Феноменът Гена Димитрова не го бях осъзнала, докато тя беше жива, защото с нея не разговаряхме за опера. Всъщност, когато започнахме работата си с Димитър Сотиров по филма и книгата за нея, си дадох сметка колко е голям феноменът Гена. С когото ѝ да говорехме, разбирахме как тя е оставила топлина и приятелство у тях“, допълва осиновената племенница на оперната прима.

По думите ѝ Гена Димитрова е обичала всекидневни неща – да приготвя баница, спазети. Събирала е семейството на всички големи празници и задължително след спектакли.

„Обичаше да се занимава с астрология. Обичаше да гледа със свои приятели видеозаписи на спектакли, дори и любителски. На такива събирания не съм присъствала, защото моят интерес към нея беше повече личен, не като към певицата Гена Димитрова“, разказва още Милена Стойкова.

Тя допълва, че оперната прима е обичала да си купува картини с пейзажи, с животни, вероятно напомнящи ѝ за село Беглеж.

Милена Стойкова с Гена Димитрова и с нейния съпруг Георги Стойков.
Снимка: личен архив

На въпроса дали Гена Димитрова е била строга като част от начин за възпитание, Милена отговаря, че по-скоро се е опитвала да бъде строга, да говори със строг тон, „но накрая избиваше в някакъв хумористичен тон“.

„Мисля, че беше 1984 г. в Залцбург, когато тя се готвеше за Макбет, тогава живяхме около един месец в наета къща в околностите на града. Тя ме застава да гледам „Тоска“ с Райна Кабаиванска и Доминго. Явно съм се разсърдила, нямам точен спомен, но на следващия ден, когато се събудих, ми беше написала много трогателно писмо, в което ми се извиняваше. За жалост, не мога да го намеря. Опитваше се да бъде строга, но не се получаваше съвсем“, спомня си Милена Стойкова.

А днес би ѝ казала: „Обичам те!“ „Съжалявам, че тя си отиде рано. По-късно в живота си

започнах второто си образование като оператор и ако беше жива, можехме да правим страхотни неща“, допълва Милена. Преди няколко години тя основава фондация на името на Гена Димитрова с идеята различните събития, които се организират, да са от името

на тази фондация. В момента Милена Стойкова се е зела да дигитализира останалия при нея архив на Гена Димитрова. Идеята е, след като бъде завършената работата по дигитализацията, той да бъде предоставен на Държавен архив – София.

Милена Стойкова и Гена Димитрова
Снимка: личен архив

ПЛЕВЕН ЗА ГЕНА

Специално създадена експозиция в Регионалния исторически музей (РИМ) в Плевен разказва за живота и творческия път на оперната прима Гена Димитрова.
Снимка: Елина Кюркчиева, БТА

Елина Кюркчиева

В РЕГИОНАЛНИЯ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ НА ПЛЕВЕН ПАМЕТТА ЗА ТАЛАНТА И ИЗКУСТВОТО НА ГЕНА ДИМИТРОВА Е СЪХРАНЕНА В СПЕЦИАЛНА ЕКСПОЗИЦИЯ

В Регионалния исторически музей (РИМ) на Плевен паметта за изкуството и таланта на оперната прима Гена Димитрова е съхранена в специална експозиция.

Идеята за създаването ѝ възниква, след като в периода 2006-2009 г. във фонда на му-

зея постъпват 99 материала, свързани с личността и делото на забележителната плевенска оперна артистка от световна величина – Гена Димитрова, разказва пред БТА ръководителят на отдел „Нова и най-нова история“ Десислава Близнашка-Георгиева.

Инициатор на дарението е семейството на оперната прима – сестра ѝ Нагка Русева и осиновената ѝ племенница Милена Стойкова. Те подаряват на музея материали, свързани с житейския път и творческата кариера на изпълнителката. Дарението

Част от експонатите представят сценични костюми, в които Гена Димитрова изпълнява някои от най-незабравимите си оперни образи.
Снимка: Елина Кюркчиева, БТА

включва оригинални снимки и документи от семейния архив, нейни лични вещи.

„Така се заражда и се реализира идеята за създаване на тази уникална постоянна експозиция в РИМ-Плевен, посветена на човека и артиста Гена Димитрова“, допълва Близнашка-Георгиева.

Организира се инициативен комитет начело с Найден Зеленогорски, кмет на Община Плевен. Предложението е гласувано и прието на сесия на Общинския съвет. Експозицията отваря врати на 30 юни 2009 г.

В осъществяването на тази инициатива участват широк екип от специалисти. Автор на тематико-експозиционния план на експозицията е Наташа Хинкова. Проектът за пространствено решение и художествено оформление е

на софийската фирма за музеев дизайн „Арка“. Идеята се осъществява с финансовата подкрепа на Община Плевен, Министерството на културата, Държавната парично-предметна лотария и със съдействието на семейството на оперната прима.

Основната тема в експозицията е изкуството на Гена Димитрова. Подбрани са оригинални концертни костюми, афиши и програми от оперни постановки и концерти в България и чужбина, награди и отличия, лични вещи.

„Голямо е разнообразието от снимки, отразяващи пресъздадените от Гена Димитрова роли в най-известните оперни театри по света, на софийската сцена и в Плевен при честите ѝ гостувания“, подчертава Близнашка-Георгиева.

Експозицията се състои от две части – коридор и зала, върху обща площ от 200 кв.м. Коридорът представя житейския и творческия път на певицата. Оформен е музикален кабинет, оборудван със съвременна аудиовизуална техника. Тук посетителите имат възможност да гледат и да слушат записи с изпълнения на Гена Димитрова.

Експозицията е представена в шест основни теми, като всяка от тях включва и отделни подтеми.

В коридора вниманието на посетителите е фокусирано от голяма портретна снимка на певицата и уводен текст. В първата основна тема чрез експонирани семейни снимки се представя нейният път от плевенското село Беглеж до сцената на Миланската скала. Показани са и лични вещи.

Посетителите могат да разгледат снимки на Гена Димитрова като солист – стажант в Софийската опера в ролята на Гергана от едноименната опера на маестро Атанасов и трудната роля на Абигайл от операта „Набуко“ на Верги, от периода ѝ на обучение в Европа, в който тя овладява лирико-драматичния Вердиев репертоар и започват нейните първи международни изяви.

80-те и 90-те години на ХХ век са кулминация в певческата кариера на Гена Димитрова. Чрез фотоси в хронологична последователност е представена като неоспорима владетелка на най-ожесточените сопранови партии,

В музея са изложени и Диплом за почетен гражданин на град Плевен и ключ на града, връчени на Гена Димитрова през 1996 г.
Снимка: Елина Кюркчиева, БТА

подчертава ръководителят на отдел „Нова и най-нова история“ в плевенския музей. Показани са афишите и плакатите, статии в пресата, които информират за нейните гастролни и изключителни успехи в най-известните оперни театри в Япония, Великобритания, Франция, Южна Америка, САЩ, Египет, Испания.

Снимките и картичките с послеслов показват работата и близките приятелски взаимоотношения на Гена Димитрова с прочути режисьори, дириженти и оперни певци като Франко Дзефирели, Рената Тебалди, Лучано Павароти, Хосе Карерас, Джиня Чина, Николай Гяуров.

Преобладаващият черен цвят в централната част на експозиционната зала и художествено-театралното осветление създават илюзията за оперна сцена. Върху пана, разположени от трите стра-

ни на залата, са пресъздадени Софийската опера, Миланската Скала и Арена ди Верона. Между тях са разположени фотоколажи, които обединяват и представят десетките роли на оперната певица на редица световни оперни сцени – Ауга от операта „Ауга“ на Верди, „Джоконда“ от Понкиели, Сантуца в „Селска чест“ на Маскани, „Тоска“ от Пучини, Елизабет от „Дон Карлос“, „Норма“ на Белини, казва още Десислава Близнашка-Георгиева.

В централната част на залата върху подиум са експонирани сценични и концертни костюми на Гена Димитрова. Между тях е и този от ролята ѝ на Турангот – възстановка – римейк на оригинала, с който Гена Димитрова пее в Метрополитън опера в края на 80-те години на ХХ век. Изработен е от сценографската Боряна Минчева.

Представени са снимки и от моменти от работата ѝ на вокален педагог с млади оперни певци от майсторския ѝ клас в Софийската консерватория и концертът по повод 60-годишния ѝ юбилей в София с участието на нейни ученици.

В края на експозицията се акцентира върху признанието, което Гена Димитрова получава от световните оперни театри, от правителството на Република България и от плевенчани. Чрез експонираните укази, награди и медали се отразяват особените заслуги, които тя има за развитието на оперното музикално изкуство.

Чрез експонираните материали посетителите усещат атмосферата на магията, наречена оперно изкуство. Използваните новаторски елементи като аудио-визуална техника, атрактивно осветление, музикален кабинет, превръщат експозиция „Гена Димитрова“ в модерна съвременна експозиция, в притегателен център за любителите и ценителите на оперното музикално изкуство. „От книгата за впечатления се добива представа за емоцията, чувството на гордост и възхищението от едно изключително ценно, значимо дарование, каквато е световната оперна прима“, казва още Десислава Близнашка-Георгиева.

Елина Кюркчиева

ПЕТКА ВЪЛЧЕВА ОТ СЕЛО БЕГЛЕЖ: ГЕНА БЕШЕ КРАСИВА ЖЕНА, КАТО БОГИНЯ

Петка Вълчева
Снимка: Елина Кюркчиева, БТА

„Гена беше красива жена, като богиня. Имаше божествена физиономия, сякаш гледам икона“, казва за оперната прима Гена Димитрова 87-годишната Петка Вълчева от село Беглеж.

Познанството ѝ с певицата започва през 1959 г., когато случайно в София, в Борисовата градина, Петка е заедно с бъдещия си съпруг и срещат Гена Димитрова с нейната сестра.

„Така започна запознанството ни – от случайния контакт. Тук в село съм я срещала с майка ѝ, например като отиват да копаят лозето – с бялата забрадка и мотиката“, спомня си Петка Вълчева.

Тя разказва за един свой ярък спомен с Гена Димитрова от лятна почивка от края на 60-те години на миналия век. Тогава Петка Вълчева е на море в Кранево, където беглежани са имали лагер.

„Там беше и Гена, в общата спалня. Тогава ми разказа, че е на специален режим – гимнастически упражнения, обясни ми как взема тоналността. Беше контактен, добродушен човек, раздаваше се на деца-

та, разговаряше с възрастните хора“, допълва жената.

„Като гъщеря беше много грижовна, а на местните хора в село Беглеж неведнъж е помагала за лечение, купувала е дори лекарски слушалки на студент по медицина, осигурявала е екипи на местния отбор по футбол и много други“, казва още Петка Вълчева.

И допълва, че за Беглеж Гена Димитрова е светило, невероятен човек.

В родния дом на Гена Димитрова в село Беглеж.
Снимка: Елина Кюркчиева, БТА

ЕДНА СРЕЩА С ГЕНА ДИМИТРОВА ОСТАВЯ ДЪЛБОКА СЛЕДА В ЖИВОТА НА ОПЕРНАТА ПЕВИЦА МИЛЕНА ЙОТОВА

Една среща с Гена Димитрова остава дълбока следа в живота на оперната певица Милена Йотова, сопран. Като солистка на Софийската опера тя има възможност да участва в постановка на операта „Бал с маски“ от Джузепе Верди, в която пее на една сцена с Гена Димитрова през 1996 г.

Световноизвестното граматичното сопрано се превъплъщава в ролята на Амелия, а Милена Йотова е в ролята на Оскар. На сцената се извяват още Христина Ангелакова (в образа на Улрика), Нико Исаков (като Ренато) и други. Диригент е Борис Хинчев.

Спектакълът е реализиран по повод 30-годишната сценична кариера на Гена Димитрова, която пристига в София специално за честванията. Събитието е отбелязано подобаващо и с други постановки с участието на световноизвестната оперна прима.

Преживяването е незабравимо за Милена Йотова, която по това време е на 27 години. По гумите ѝ вълнението на сцената и изключителната възможност да има творчески досег с невероятната Гена Димитрова остават сред най-емоционалните

Милена Йотова
Снимка: личен архив

и удовлетворяващи мигове в артистичната ѝ кариера.

Контактите ѝ зад кулисите с оперната прима са не по-малко значими и паметни за младата оперна певица.

Милена Йотова описва Гена Димитрова като непринудена, добронамерена, земна и много откровена, не пропуска случай да даде ценни насоки и на своите по-млади колеги.

Така е и в този ден, когато оперната прима казва на Милена Йотова, с която са сами в гримборната: „Ела, моето момиче, седни до мен.“ Младата певица е силно респектирана, вълнението ѝ става още по-голямо, когато забелязва, че в стаята няма друг стол, на който да седне до Гена, за да чуе безценните ѝ съвети. Тогава примата се усмихва и

ѝ посочва крака си: „Ела, седни тук“, казва ѝ тя.

„Силно притеснена и развълнувана, изпълних желанието ѝ, а тя ми каза да сложа ръка на диафрагмата ѝ, за да ми покаже как се пее дадена фраза от ролята ми“, спомня си Милена Йотова.

Това е първата и единствена среща на плевенчанката с Гена Димитрова. Непосредствено след това кариерата на младата оперна певица я отвежда в Швейцарската опера в Швейцария, а след това и на десетки престижни сцени в цяла Европа.

Милена Йотова е родена в Плевен. 18-годишна е приета в Националната музикална академия (НМА) „Проф. Панчо Владигеров“ в София. Лауреат е на Националния конкурс за инструменталисти и певци „Светослав Обретенов“ – Провадия. Дебютира на 22 години в Гренобъл (Франция) в ролята на Церлина в операта „Дон Жуан“ от В. А. Моцарт. Година преди да завърши НМА е назначена за солистка в Музикалния театър „Стефан Македонски“.

Завършва НМА на 23 години и веднага е поканена за солистка в Софийската опера. През 1996 г. участва в постановка на операта „Бал с маски“ от Верди, в която пее

на една сцена с Гена Димитрова.

Непосредствено след това е поканена в Студиото на Швейцарската опера, Швейцария, където има множество солистични изяви. Пее на престижни европейски сцени с именити оперни певци, сред които Мара Дзампиери, Даниела Деси, Хосе Карерас, Джорджо Дзунканаро, Ренато Брузон, Гена Димитрова, Николай Гяуров, Паата Бурчуладзе, Карло Коломбара, Роберто Скандиуци, Бойко Цветанов, Пьотър Бечала, Нийл Шиков, Мати Салминен и други.

Участва в концерти и спектакли в Германия, Франция, Белгия, Нидерландия, Италия, Швейцария.

Момент от операта „Бал с маски“ през 1996 г. с участието на Борис Хинчев – диригент, Христина Ангелакова (Улрика), Гена Димитрова (Амелия), Нико Исаков (Ренато), Милена Йотова (Оскар).
Снимка: личен архив на Милена Йотова

ИВАН МОМИРОВ, ОПЕРЕН ПЕВЕЦ: КАТО ЧОВЕК ГЕНА ДИМИТРОВА БЕШЕ ФЕНОМЕН

Иван Момиров
Снимка: Юрий Конгов, БТА

„Гена Димитрова като човек беше феномен. Беше изключително пряма, изключително откровена. Можеше да те срине със земята, но го правеше с обич, правеше го по един много майчински начин“, казва за БТА оперният певец Иван Момиров.

За нея той споделя още, че е обичала младите оперни певци като свои деца и критиката ѝ винаги е била градивна. В паметта му ще остане как в навечерието на нейния концерт с Анна Томова-Синтова в НДК, когато е бил на 22 години и си е мислел, че

морето му е до колене, е бил много леко облечен в едно страшно зимно време. А са му предстоили спектакли след това. Гена Димитрова, когато го видяла, си свалила шала. Увила го с нейния дебел шал и казала: „Къде си тръгнал така необлечен? Ти си оперен певец и трябва да се пазиш.“ На Момиров му е трудно и днес да си представи как е мислила за другите в навечерието на своя концерт, където е деляла сцена с Анна Томова-Синтова. И това е било благородно, но страшно съперничество – кой ще настъпи на

сцената и кой ще покаже повече може и повече убедителност.

Гена Димитрова е представила и запознала Момиров със своя пианист, със своя маестро Атанас Атанасов. Впоследствие той е станал и негов маестро и го обикнал като свое дете. До последния му час певецът е ползвал неговите съвети и всички партии е подготвял с маестро Атанасов. Тогава, признава Момиров, технически не е бил толкова способен и не е знаел толкова много за пеенето. И това е неговата огромна заслуга – научил го е, че няма ноти – няма осмина, няма четвъртина, няма точка, няма пауза. Това са състояния, които трябва да се придадат.

Маестрото го е научил, че в ролята на Дон Каролос не трябва да вижда Иван в ролята на Дон Каролос, а трябва да повярва, че на сцената е самият Дон Каролос.

„Аз започнах работа на първия урок с него за Дон Каролос и смятах, че нещата много бързо ще се подредят. А всъщност изпяхме арията и след това работихме два часа само речитатива на Дон Каролос“, спомня си оперният певец. И това е било началото, предстоели са им още 350 страници. Атанасов го е научил, че всичко е състояние. Нищо в музиката не е случайно. Авторът пише нотите, обаче певецът ги довършва.

С Гена Димитрова се е срещнал във втори курс в Музикалната академия. Тя е посещавала класовете, особено на Рени Брѝмбарова, защото е завършила в класа на Христо Брѝмбаров. Димитрова е свързана и с Асен Селимски, който е бил много близък на Брѝмбаров и един от неговите много добри ученици. Асен Селимски представя Иван на Гена Димитрова и тя го поканила в свой концерт. За съжаление, тогава зимата била много сурова. Почти всички момчета се изпоразболели и Момиров не можал да участва в този концерт. Но след това, през 1997 г., тя му отправя покана да участва в „Набуко“ на сцената на Националната опера и балет.

Момиров вече бил пълн концерт на сцената на операта, но в заглавие за първи път стъпил на оперна сцена в „Набуко“ с Гена Димитрова и Никола Пюзелев.

След поканата за „Набуко“ последвал майсторски клас през 1998 година, където тя му отделила специално внимание и изключително много работила с него.

„И очевидно няма нищо случайно. Аз работих с нея арията на Енцо от „Джоконда“. Когато арията е разрешена и тенорът е в светлината на прожекторите, това е най-трудният момент. Когато си сам, трябва да убедиш публиката, да изпееш арията добре. Станал известен като тенора Иван, който винаги пееше на концерт тази изключително тежка ария. Толкова добре вече я бях изработил“, продължава спомените си певецът.

Той допълва разказа си с това, че на прослушване се е явявал в италиански театър и на въпроса какво ще изпее, каз-

вал: „Джоконда“ – Енцо“. От комсията възкликнали: „А, не, моля, вие сте толкова млад, толкова малък, както Енцо!“. Той настоял, че ще я изпее. Изпял я и видял ефекта, видял колко ги убеждава. Тази партия не е имал шанс да изпее в България, но пък благодарение на добре подготвената ария изпял в няколко продукции по света – в Лион, Франция, където е дебют, после в Марибор, Словения. Последното му участие е на сцената на театро „Белини“, Катания, в първи състав с може би най-големия драматичен глас към днешна дата Анна Пироци.

Друг паметен и събносен момент за Иван Момиров е отново благодарение на майсторския клас, където на концерта е забелязан от хоровия диригент Кръстан Мисирков. Той му казва, че има няколко нещица, които трябва се пипнат и да се научи, все пак Иван е само на 24 години. Помолил го да му даде касета със запис от концерта и от няколко други негови изпълнения. Мисирков занесъл касетата в Монте Карло и от тамошната опера го поканили на самостоятелно прослушване. Като тръгвал за Монте Карло, Гена Димитрова му казала: „Къде ще ходиш по хотели и да даваш пари за нощувки. Ще дойдеш в моя апартамент.“ Така младият Момиров прекарва една седмица в нейния апартамент, защото му предлагат още едно прослушване за „Реквием“ на Верди в Берлин. Диригентът Гюнтер Нойхолд го чува и го кани.

На прослушването идва и агентката на Гена Димитрова Джанна Гали, която също го

харесва. „Така с един куршум са не два, а три заека“, казва през смях певецът.

Той получава откриването през 2000 година на сезона в Монте Карл под диригентската палка на Марк Минковски и пее „Манон“ от Масне, пее „Реквием“ в Берлин и открива свой агент в лицето на Джанна Гали. Само три месеца след това той е на Лазурния бряг, където е чувствал сякаш морето му е до колене и е бил най-щастливият млад човек на света. Там участва в серия концерти с оркестъра на Сан Ремо в памет на испанския тенор Алфредо Краус.

За Гена Димитрова Момиров казва още, че тя е не само еталон за огромен творец и певец. Тя е оставила голям оперен завещане на всички млади оперни артисти – да пеят честно и да правят честно изкуство. Но Гена Димитрова освен всичко е имала много голямо сърце и независимо че е била резервирана и не е показвала емоциите си, е обичала всички млади оперни артисти и е искала да ги научи на всичко, което знае.

„Не са един и двама, които дължат можето си и кариерите си на Гена Димитрова – артисти, които тя приютяваше във всичките си домове като собствени деца и правеше всичко възможно да им спести грешки, да им проправи път. Да даде правилния съвет. Да е до тях. Тя вярваше в искрата на младия български оперен артист“, добавя тенорът Иван Момиров.

Гена Димитрова в архива на Българската телеграфна агенция

Забележителната творческа кариера и следата, оставена от именитата оперна певица Гена Димитрова, намират място и в информационния поток на Българската телеграфна агенция през десетилетията. В архива се пазят стотици новини, които отразяват нейни участия не само в оперите из страната, но и на различни световни сцени. В списание ЛИК поместваме акценти от тях, разказващи за международния отзвук на забележителния ѝ глас, талант и присъствие; за любовта на българската публика; за нейни колеги, които я познават като човек и творец; за самата нея – с думите ѝ за операта, за изкуството и за живота в неговата цялост. Част от броя са и откъси от публикации, които илюстрират как с разнообразни инициативи се пази паметта за голямата оперна прима до днес. Хронологията на ЛИК започва с новини за Софийската народна опера от 1967 година – периода, когато Гена Димитрова дебютира и поставя началото на творческия път, който все още никога не подозира до какви висоти ще я отведе.

1967

Част от архива на БТА е новина, която разказва за операта „Кармен“ от Жорж Бизе, в която Гена Димитрова дебютира в ролята на Мерседес.

„Гост на Софийската народна опера е младият съветски оперен певец Владимир Атлантов, тенор от Болшой театър. Тази вечер той се представи пред столичната публика в ролята на Дон Хосе от операта „Кармен“ на Бизе“, гласи краткото съобщение от 14 февруари.

„Срещите и творческото сътрудничество между големия съветски режисьор народния артист на СССР Борис Покровски с нашето музикално-сценично изкуство винаги са давали отлични плодове. „Нашата публика приветства възторжено неговите постановки в Софийската народна опера – „Война и мир“ от Прокофиев

и „Хованщина“ от Мусоргски“, посочва новина от 28 ноември. А биографите на Гена Димитрова споделят, че през този месец тя дебютира като Ема в операта „Хованщина“.

София, 16 декември 1967 г. В Софийската народна опера е представена операта в четири действия „Набуко“ от Джузепе Верди. Гена Димитрова е в ролята на Абигайл. Снимка: Симеон Ненов, БТА

За операта на Верди „Набуко“ на софийска сцена разказва новина от 27 декември.

„Творчеството на именития италиански композитор

София, 29 май 1968 г. Гена Димитрова в ролята на Абигайл в операта „Набуко“. Снимка: Симеон Ненов, БТА

Верди заема почетно място в репертоара на нашите оперни театри. През настоящия сезон броят на Вердиевите произведения, поставени на столичната сцена, се увеличи с още едно. Тази вечер в Софийската народна опера се състоя премиерното представление на операта „Набуко“, дело на режисьора Емил Бошнаков, на диригента Руслан Райчев и на италианския художник Освалдо Петричиоло. В главните роли участваха Петър Петров, Йордан Знаменов, Димитър Петков, Агриана Стаменова, Гена Димитрова и др. Публиката много сърдечно аплодира участниците в спектакъла“, пише в публикацията.

1968

Биографите на Гена Димитрова посочват, че на 18 октомври е премиерата на „Гергана“ от Георги Атанасов.

Това е първата българска опера с участието на певицата, която влиза в ролята на героинята, гала името на спектакъла. В новината, публикувана в бюлетин на БТА на този ден, пише следното: „Тази вечер Софийската народна опера започна своя шестдесети сезон, който съвпада с първото оперно представление на сцената на „Оперна гружба“

София, 29 май 1968 г. Гена Димитрова в ролята на Абигайл в Софийската народна опера. Снимка: Симеон Ненов, БТА

на 18 октомври 1908 година. По традиция новият сезон бе открит с българска творба. Представена бе операта „Гергана“ от маестро Атанасов, която е получила своята сценична реализация преди повече от половин век. Настоящата нова постановка на „Гергана“ е дело на режисьора Емил Бошнаков, на народния художник Златю Бояджиев и на диригента Борис Хинчев. В главните роли участват артистите Ана Алексиева, Йордан Знаменов, Петър Петров, Никола Стоилов, Виргиния Попова, Мария Димчевска, Рени Пенкова и други.“

1969

„Днес в столичната концертна зала „България“ започна първото вътрешно прослушване на българските кандидати за Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци, който ще се състои през май 1970 година. Между тях са и лауреатите на Дебе-

тия световен младежки фестивал Агриана Стаменова, Стефан Еленков, Тони Христова, Стефан Димитров, а също така известните певци Гена Димитрова, Кръстю Недев, Любен Михайлов, Ани Томова – артистка при Лайпцигската опера, Стефка Тодорова, която пее в операта на град Базел (Швейцария), Мария Климек – солистка в операта на град Катовице (Полша) и др.“, пише БТА на 15 октомври. В новината от деня се посочва още, че с приближаването на оперния конкурс расте и интересът към него сред чуждестранните млади вокални изпълнители и сред музикалните дейци в редица страни на света. До секретариата на конкурса са пристигнали писма за участие на млади оперни артисти в това голямо състезание от много социалистически страни, както и кандидати от Дания, САЩ, Испания, Бразилия, ГФР, Англия, Аржентина, Австрия и т.н.

Съгласие да участват като членове на международното жури на четвъртия конкурс са дали вече директорът на Болшой театър композиторът М. И. Чулаки, солистът на Варшавската опера Богдан Папроцки, солистката на Букурещката опера Зинаида Пали, професорът в Белградската консерватория Никола Цвейч, японският музиковед Сабуро Сонобе и др.

1970

С наближаването на голямото музикално събитие у

София, 28 април 1970 г. Гена Димитрова като част от българските кандидати на Четвъртия международен оперен конкурс.
Снимка: Божидар Тодоров, БТА

нас – Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци, расте и оживлението сред нашата музикална общественост и подготовката за този празник на вокалното изкуство, пише в новина от 23 април. „Нашите състезатели за конкурса – млади талантиливи оперни артисти, са готови за това голямо благородно съревнование на полето на изкуството. След излизането в главни роли в поредни спектакли на Софийската народна опера, сега младите певци ще покажат своите възможности и на концертния подиум.

Тази вечер в зала „България“ се състоя първият концерт на българските кандидати. Сърдечно аплодирани от публиката се представиха сопраните Ани Томова, Галина Савова, Мария Венциславова и Гена Димитрова, Тони Христова – мецосопран, тенорите Пет-

ко Маринов и Любен Михайлов, басите Петър Бакърджиев и Стефан Еленков. Те изпълниха творби, с които ще участват на първия тур на конкурса. В програмата са включени песни от нашите композитори Георги Златев-Черкин, Любомир Пипков, Парашкев Хаджиев, Асен Димитров, Димитър Тълков, песенни творби от чуждестранни композитори, както и арии от опери на Верди, Вагнер, Чайковски, Пучини, Гуно, Бизе и други“, посочва още публикацията.

На 3 май преди обяд в залата на студио „Музика“ се състои първото заседание на журито на Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци, чийто председател е изтъкнатият наш вокален педагог народният артист

проф. Христо Бръмбаров.

Членовете на журито са сърдечно поздравени от заместник-председателя на Комитета за изкуство и култура заслужилия артист Димитър Петков. Той им пожелава успех в трудната, но благородна работа по време на конкурса, защото справедливата им и компетентна преценка ще открие пътя на младите хора към върховете на световното оперно изкуство.

Представяйки членовете на журито, Димитър Петков съобщава, че в него са поканени да участват видни музикални и оперни дейци от 18 страни.

„От днес нашата страна е гостоприемен домакин на една забележителна музикална проява. За четвърти път в България се провежда международният конкурс за млади оперни певци, които в продължени на три седмици ще превърне София в столица на световната оперна младост“, пише в новина на 3 май.

Високият престиж на конкурса и неговата широка международна известност и този път привличат вниманието на десетки млади певчески таланти от различни краища на света. Тук ще се срещнат представители на младото поколение оперни артисти от Съветския съюз, Полша, Чехословакия, Румъния, Унгария, ГДР, Монголия, Югославия, България, Гърция, Турция, ГФР, САЩ, Англия, Франция, Италия, Аржентина, Бразилия, Дания,

Куба, Ливан, Чили, Япония и редица други страни.

„Днешният ден от първия тур на Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци премина с обичайното напрежение на концертния подиум, със затаеното очакване на публиката, която търси да открие своя нов любимец“, пише в новина от 5 май.

Пред авторитетното жури, председателствано от народния артист проф. Христо Бръмбаров, на сутрешното прослушване в зала „България“ по изтегляния предварително жребий се явява Александър Фаркаш – баритон (Югославия), Стефан Еленков – бас (България), Мерцегес Вергара – мецосопран (Чили), Евгени Райков – тенор (Советски съюз), Ерих Кнот – бас (ГФР), Гена Димитрова – сопран, и Мария Венциславова – сопран (България).

Според правилника на меж-

дународния конкурс за млади оперни певци в София на първия тур кандидатите изпълняват една оперна ария, една художествена песен и една песен или оперна ария от български композитор.

Затова софийската публика, която посреща топло младите оперни дарования от целия свят, особено сърдечно аплодира изпълненията им на български песни и арии. А когато те се пеят на родния ни език, удоволствието е още по-голямо, допълва публикацията от деня.

На 7 май след приключване на първия тур международното жури обявява състезателите, допуснати за участие във втория тур на Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци, определени по 24-бална система. На втория тур ще се явят кандидати с оценка най-малко 16.

На първо място е тенорът

София, 6 май 1970 г. Гена Димитрова на Четвъртия международен оперен конкурс.
Снимка: Божидар Тодоров, БТА

Евгени Райков (Съветския съюз) с бал 20,36, на второ място Гена Димитрова – сопран (България), и на трето място Анна Томова-Синтова – сопран (България).

След обявяване на резултатите от първия тур от 9 май в зала „България“ започва ново творческо напрежение на младите певци, допуснати до втория тур. Борбата между 39-те състезатели няма да бъде лесна, тъй като по правилника на конкурса до третия тур – представяне в спектакъл на Софийската народна опера, ще бъдат допуснати 16 певци, получили оценка най-малко 18 при 24-бална система.

Тази сутрин защитават своето вокално майсторство басите и баритоните, а следобед се представят тенорите и сопраните. Публиката отново възторжено аплодира младите певци. Но последна дума имат специалистите, членове на журито.

„Снощи късно след приключване на втория тур на Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци на своето заседание журито определи допуснатите млади певци и певици до третия решаващ етап на конкурса“, пише БТА на 11 май.

От жените, допуснати до третия тур по реда на полуконкурсния бал, са Гена Димитрова

София, 25 май 1970 г. Награждаване на лауреатите на Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци. Гена Димитрова е отличена с първа награда. Снимка: Божидар Тодоров, БТА

– сопран, и Анна Томова-Синтова – сопран (България); Светлана Данилюк – мецосопран (Съветски съюз), Галина Савова – сопран (България), Маргарет Кърфи – сопран (Великобритания); Тони Христов – мецосопран (България), Маргарита Радулеску – мецосопран (Румъния), Хара Савинопулу – сопран (Гърция), Киоко Хирата – сопран (Япония), и Алиция Словакиевич – сопран (Полша).

Журито присъжда почетни грамоти и парични награди за най-високи оценки, получени от състезатели на първите две прослушвания, като сред певците са Гена Димитрова, Анна Томова-Синтова и Светлана Данилюк.

Софийският международен оперен конкурс завоюва все по-широка популярност извън границите на нашата родина. Към него проявяват интерес

не само дейци на световното музикално изпълнителско изкуство и импресарици, но и чуждестранни телевизии. Тяхното внимание е насочено особено към третия тур със спектакли на сцената на Софийската народна опера, съобщава БТА на 21 май.

По това време у нас е снимачна група на Датската телевизия, която ще направи документален телевизионен филм за Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци. Под ръководството на директора на продукцията режисьора Ерик Шак датските гости правят снимки и музикални записи на фрагменти от спектаклите на оперите „Дон Карлос“, „Набуко“, „Травиата“, „Ауга“ от Верди, „Севилският бръснар“ от Росини и други, в които се представят допуснатите до третия тур млади оперни певци, участници в конкурса.

Освен това представителите на Датската телевизия

заснемат за филма срещи и разговори с членове на конкурсното жури, репетиции на състезатели, както и моменти от творческата дейност на наши изтъкнати оперни певци.

„В последните минути преди започването на поредния конкурсен спектакъл пълно множество от хора се изсипва през сградата на Софийската народна опера. Шастливците, имащи билети, бързат да заемат своите места, а другите... те чакат добрия случай“, пише БТА на 21 май. В новината от деня се посочва още, че музиката – тази властна покоряваща сила, е превърнала двадесетте дни на голямото състезание в необикновени празници на изкуството и младостта. Младите певчески дарования идват в нашата столица с красотата на своята възраст и с амбицията да направят от своята изява на оперната сцена призвание за цял живот. Музикална София първа приветства най-младите „избранци“ на едно от най-старите изкуства.

И тази вечер столичната публика възторжено аплодира представилите се кандидати в операта „Набуко“ от Верди – българката Гена Димитрова и испанеца Антонио Бланкас. Те изпълняват партиите на Абигайл и Набуко. От всички допуснати до третия тур 16 кандидати нашата сънародничка има най-висок бал. Испанският баритон се нарежда

на четвърто място сред мъжете. В репертоара и на двамата състезатели тази Вердиева опера заема централно място.

Техни партньори в конкурсното им представяне са заслужилите артисти Николай Гюзелев, Бойка Косева, Йордан Знаменов. Спектакълът е дирижиран от заслужилите артисти Руслан Райчев.

„Снощи много късно след последния спектакъл на третия тур на своето заседание журито определи лауреатите на Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци“, са думите, с които започва новина от 23 май.

От жените: Първа награда получава Гена Димитрова (България)

Втора награда – Анна Томова-Синтова (България)

Трета награда – Маргарит Кърфи (Великобритания)

От мъжете:

Втора награда получават: Ерих Кнот (ГФР) и Евгени Райков (Съветски съюз)

Трета награда – Антонио Бланкас (Испания)

Всички състезатели, участвали в третия тур на конкурса в спектакли на сцената на Софийската народна опера, получават грамота и поощрителна награда.

„В продължение на три седмици столицата бе гостоприемна домакин на една от най-привлекателните международни музикални прояви – Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци. През двадесетте майски дни нашата културна общественост, публиката, журито следяха с вълнение и

София, 25 май 1970 г. Обща снимка с лауреатите на Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци – Е. Райков (СССР) – втора награда; Г. Димитрова (България) – първа награда; А. Бланкас (Испания) – трета награда; А. Томова (България) – втора награда; Е. Кнот (ФРГ) – втора награда; М. Кърфи (Англия) – трета награда. Снимка: Божидар Тодоров, БТА

София, 25 май 1970 г. Изпълнение на Гена Димитрова на тържествения концерт на лауреатите от Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци.
Снимка: Божидар Тодоров, БТА

радостно напрежение изявята на представителите на световната певческа слава, участници в голямото благородно състезание на полето на изкуството“, пише БТА на 24 май.

Тази вечер първенците на конкурса са отново на сцената на Софийската народна опера заедно с членовете на конкурсното жури. Но този път те са тук, за да получат високите отличия за успехите си – резултат на тяхната упоритост, на техния творчески труд, на голямата им любов и всеотдайност към оперното изкуство.

С бурни аплодисменти и с нестихващи овации публиката възнагражда лауреатите и всички груги състезатели, получили грамоти и специални отличия. С приветствено слово към членовете на журито и първенците се обръща заместник-пред-

седателят на Комитета за изкуство и култура заслужилният артист Димитър Петков. Той пожелава на младите хора успех по пътя на голямото оперно изкуство, който ще бъде изпълнен с много творчески радости и успехи.

„Закриването на Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци – изтъква Димитър Петков, – съвпада с раждането на една нова голяма изява на нашата музикална култура. От днес започват „Софийските музикални седмици“, които ще се уреждат всяка година и ще се откриват на 24 май – Деня на светлия празник на българската просвета и култура.“

Лауреатите на конкурса изнасят богата концертна програма от арии из опери на Верди, Чайковски, Моцарт, Вагнер, Пучини в съпровод на оркестъра на Софийската народна опера под диригентството на народния артист Асен Найденов.

На 19 октомври колективът на Софийската народна опера – солисти, хор, балет и оркестър, заминава на гастрол в Чехословакия. „Пред пражката публика нашият водещ оперен театър ще се представи с българските музикално-сценични творби „Момчил“ от Любомир Пипков и балета „Нестинарка“ от Марин Големинов, както и с класическата руска опера „Хованщина“ от Мусоргски“, се посочва в новината от геня.

Спектаклите ще бъдат дирижирани от народните артисти Атанас Маргаритов и Марин Големинов и от Иван Маринов. В главните роли ще участват народните артистки Надя Афеян и Юлия Винер и заслужилите артисти Николай Гюзелев, Любомир Бодуров, Георги Генов, Вера Кирова и Калина Богоева, артистите Димитър Петков, Стоян Попов, Любомир Михайлов, Гена Димитрова, Милен Паунов, Костагин Дамянов и други. След Прага Софийската народна опера ще гостува и в Бърно с операта „Хованщина“ и балета „Нестинарка“.

На 1 ноември в Плевен завършват големите международни музикални празници – лауреатски дни „Катя Попова“. В концертната зала „Георги Димитров“ Симфоничният оркестър при Плевенската гържавна филхармония изнася заключителния концерт. Под

диригентството на Димитър Карагьозов са изпълнени творби от Ал. Райчев, Л. Пипков, Рахманинов, Пучини, Верди и Бетховен. Като солисти участват лауреатите Марта Деянова, Гена Димитрова и чехословашкият цигулар Петър Михалица.

Директорът на Брюкселската опера и на операта в Амстердам г-р Морис Хюйсман изразява възхищението си от това събитие, което дава възможност да се срещнат големи изпълнители. „Фестивалът в Плевен стои на много високо ниво и във всяко отношение заслужава пограждане – заявява г-р Роберт Шокхаммер, директор на музикално училище и музикален критик от Виена. – В много западноевропейски градове има различни фестивали и конкурси, но такава голяма музикално събитие, което продължава повече от седмица, няма. Бих бил щастлив да присъствам и груг път на плевенския фестивал, като препоръчам, освен вокални изпълнители и инструменталисти, да се канят за участие и млади диригенти лауреати.“

1971

Гост на Софийската народна опера във връзка с Втория международен музикален фестивал „Софийски музикални седмици“ е полската певица Кристина Рагек, лауреат на първия Международен конкурс за млади оперни певци в София.

На 29 май Кристина Рагек се представя в операта „Труба-

гур“ от Верди, постановка на режисьора Емил Бошнаков, в ролята на циганката Азучена.

В спектакъла под диригентството на Борис Хинчев участват в главните роли народният артист Никола Николов, лауреатката на Четвъртия международен конкурс за млади оперни певци Гена Димитрова, артистите Събин Марков, Неделчо Павлов и гр. „Кристин Рагек и нейните партньори бяха сърдечно аплодирани от публиката“, пише в новината от геня.

1972

„Успех на наши оперни артисти“ е заглавие на статията от 13 юни, написана от кореспондент на БТА от Италия. „В град Тревизо се състоя Четвъртият международен конкурс за най-добро изпълнение на главна роля в операта „Бал с маски“ от Верди. В състеза-

нието тази година участваха 52-ма оперни певци от всички континенти. Премията за ролята на Амелия бе присъдена на българската оперна певица Гена Димитрова, сопрано, която специализира в студиото на Миланската скала, а за ролята на Улрика – на Христина Ангелакова, мецосопрано, гостуваща в миланската „Пиколо Скала“. И двете наши певици бяха ангажирани от операта в Тревизо за участие в три представления на „Бал с маски“ през ноември тази година“, пише в новината от геня.

„Успехът на нашите оперни артистки е толкова по-радващ, като се имат предвид не само сериозните конкуренти от десетки страни, но и съставът на журито, в което влизаха известни оперни артисти като Тоти Далмонте и Джулиета Симионато, диригентът Нино Садзано, известни италиански композитори,

През 1972 г. в италианския град Тревизо се провежда Четвъртият международен конкурс за най-добро изпълнение на главна роля в операта „Бал с маски“ от Верди. Премията за ролята на Амелия е присъдена на българската оперна певица Гена Димитрова.
През 2025 г. кореспондентът на БТА в Плевен Юрий Конов снима отличието, изложено в Регионалния исторически музей в града.

музикални критици и др.“, предава кореспондентът на БТА.

1974

Вече шести ген в столицата кипи интензивен музикален живот – провежда се Международният фестивал „Софийски музикални седмици“, пише в новина от 29 май, в която се посочва още, че в него участват много чуждестранни колективи и изпълнители, някои от които вече са показали своето високо професионално майсторство.

Гостът от съседна Гърция – Костас Паскалис, пее на 29 май в Софийската народна опера. Той се представя в операта „Тоска“ от Пучини. Постановчици на класическото произведение са режисьорът Николай Николов, диригентът заслужилният артист Руслан Райчев и художничката Мариана Попова. Участват и артистите Гена Димитрова, Димитър Дамянов и други.

1975

На 12 януари колективът на Софийската народна опера представя операта „Цар Калоян“ от Панчо Владигеров. Тя е била поставена за първи път от Христо Попов през 1937 година в Софийската народна опера. През 1962 година е представена в преработена редакция от Русенската опера.

„Цар Калоян“ е първата българска опера, представена в чужбина – Братислава и Люблина. Тя е и първата евро-

пейска опера, предавана от Европа за Америка. Записът на русенската постановка е бил излъчен в САЩ 87 пъти.

Автори на либретото са Фани Попова-Мутафова и Николай Лилиев. Постановката е дело на режисьора Михаил Хаджимишев, гост-диригент е Александър Владигеров. Автор на сценографията е Ана Хаджимишева.

Участват народният артист Никола Николов, Тодор Ботев, Никола Смочевски, Сабин Марков, Гена Димитрова и др.

1976

„Из бележника на репортера – жените в музикалния живот“ е заглавието на публикация в бюлетин на БТА от 7 март. Тя започва със следните изречения: „Ако разтворим енциклопедии и справочници за развитието на музикалното изкуство, ще срещнем малко женски имена. На пръв поглед подобна е картината и в българската музика. Но кратката равностметка – повече от 2 хиляди жени, участнички в Съюза на музикалните дейци, дава представа за ролята им в изграждането на националната ни култура. Оперни и оперетни артистки, балерини, хористки, те заемат достойно място сред изпълнителските колективи. За високо професионално майсторство много от тях са носителки на големи отличия – 14 народни и повече от 50 заслужили артистки, 16 професори и доценти.“

„Изключителните успехи на представителките на българ-

ската певческа школа са известни по целия свят. Години наред Райна Кабаиванска, Анна Томова-Синтова, Маргарита Лилова, Гена Димитрова, Красимира Горанчева и други са едни от първите солистки на световните оперни театри“, допълва още статията от геня.

1977

„През февруари българското музикално-изпълнителско изкуство ще бъде представено в 18 страни по света“, съобщава новина в началото на месеца. В нея се посочва също, че успехите на българската вокална школа ще бъдат демонстрирани от Гена Димитрова в Италия, Иван Консулов в Швейцария, Стоян Попов във Франция, Стефан Еленков в СССР и Австрия. Солистката на Софийската опера Юлия Винер ще има самостоятелен рецитал и участие в „Тоска“ пред чехословашка публика.

Много са страните, които и през март ще посрещнат наши изтъкнати музикални изпълнители и колективи на своите концертни подиуми и оперни сцени, пише БТА на 3 март. След няколко дни в Югославия ще гостуват едни от най-добрите солисти на Софийската народна опера. В спектаклите „Борис Годунов“ от Мусоргски и „Дон Карлос“ от Верди на Белградската опера ще участват народните артисти Юлия Винер-Ченишева, Любомир Бо-

гуров, заслужилите артисти Бойка Косева, Асен Селимски, артистите Стефан Еленков, Неделчо Павлов, Милен Паунов и други. В Москва, Рига и Вилнюс ще гастролтира Гена Димитрова, а във Виенската опера ще пее заслужилата артистка Александрина Милчева.

„Забележителната творба на Любомир Пипков по текст на Владимир Башев „Оратория на нашето време“ отново ще прозвучи на 24 май, за да извести започването на едно от най-големите събития в културния ни живот – „Софийски музикални седмици“, пише в новина от 16 май.

Фестивалните зали „България“, Софийската народна опера и Държавния музикален театър „Стефан Македонски“ ще се превърнат в трибуни за изява на изтъкнати наши и чуждестранни колективи и индивидуални изпълнители.

Българското музикално-изпълнителско изкуство ще бъде представено от повече от 20 изтъкнати съставя. Столичани и гостите на страната отново ще чуят Райна Кабаиванска, Алексис Вайсенберг, Никола Гюзелев, Анна Томова-Синтова, Гена Димитрова, Христина Ангелкова и други.

В новина от 23 май се посочва, че със звание „Заслужил артист“ се удостоява Гена Мачева Димитрова – оперна

актриса, солистка в Софийската народна опера.

След успешното си гостуване в ГФР и Люксембург Националният академичен театър за опера и балет на 9 октомври ще открие новия си сезон, се посочва в новина дни по-рано, като в нея се допълва, че всъщност той е започнал с гастролите на колектива от 29 септември до 6 октомври в Леверкузен, Хьохст и Люксембург, където е показан спектакълът „Набуко“ от Верди. „Изпълнители на главните роли бяха едни от първите сили на театъра – народният артист Любомир Бодуров, заслужилите артисти Гена Димитрова, Стоян Попов, Стефан Еленков, Бойка Косева, Маргарита Радулова, Сабин Марков, Неделчо Павлов. Диригент на спектакъла бе Недялко Недялков. Публиката възторжено аплодира изкуството на българските артисти, които отново на същите сцени демонстрираха завоеванията на националната си социалистическа култура“, пише в публикацията.

Последният месец на годината отново потвърди активността на музикалния обмен на България, посочва новина от 7 декември. Започват вече гастролите на нашите артисти, в чиито маршрути са записани 13 страни от различни краища на света.

„Сопраното Гена Димитрова ще се изяви в „Бал с маски“ във Франция“, допълва съобщението от геня.

1978

В тринадесет страни от различни краища на света българските музикални артисти ще пропагандират постиженията на нашето музикално-изпълнителско изкуство през април, пише БТА на 29 март. В публикацията се съобщава, че вокалното ни изкуство ще бъде показано от едни от най-добрите солисти на Националния академичен театър за опера и балет. В спектакли на „Тоска“ и „Ауга“ в Будапещенската опера ще пее Гена Димитрова.

„Макар и отскоро, връзките между България и Мексико непрестанно се задълбочават и разширяват“, пише БТА на 26 май. Неотдавна в Мексико са се провели дни на българската култура. С голям интерес е посрещната изложбата на български икони в прочутия Музей по антропология. Тази проява вестник „Екселсиор“ нарича „Най-голямото събитие в областта на изкуството в Мексико за 1978 година“. Пред мексиканската общественост се представят певците Гена Димитрова и Стоян Попов, дуо Джулия и Константин Ганеви, изграна е пиесата на Николай Хайтов „Лодка в гората“.

На 31 май е обявено, че Изпълнителното бюро на Съюза на музикалните дейци в България удостоява със съюзни награди за високо изпълнителско майсторство, педагогически постижения и активна обществена дейност през 1977 година българската хорова капела „Светослав Обретенов“, Антон Стойнов, з.а. Гена Димитрова и др.

1979

На 23 май със звание „Народен артист“ е удостоена заслужилата артистка Гена Мачева Димитрова – оперна певица в Националния академичен театър за опера и балет.

През 1979 г. Гена Димитрова е удостоена със звание „Народен артист“. През 2022 г. кореспондентът на БТА в Плевен Елина Кюркчиева снима отличието, изложено в Регионалния исторически музей в града.

„Още едно доказателство за възхода на духовния живот у нас е международното признание на българската култура, в резултат на последователната културна политика на нашата страна българските духовни ценности се посрещат с интерес в много гържави по света“, пише БТА на 31 август. В новината от деня се посочва още, че българското музикално изкуство всяка година печели нови признания и приятели. Световните оперни сцени добре познават изключителното майсторство на Райна Кабауванска, Николай Гяуров, Анна Томова-Синтова, Гена Димитрова, Александрина Милчева, Христина Ангелакова. Преди няколко месеца публиката на САЩ сърдечно и възторжено аплодира изпълненията на Софийската гържавна филхармония.

1980

„Разкошни гласове, изключителна актьорска игра“ е заглавието на репортаж на кореспондент на БТА от Скопие, публикуван на 21 май. „На фестивала „Майски оперни вечери“ снощи скопската публика бе възхитена от голямото изпълнителско изкуство на няколко български оперни певци“, пише той. Под диригентството на з.а. Руслан Райчев – главен художествен ръководител на Националния академичен театър за опера и балет в София, Скопската опера представя „Набуко“ от Джузепе Верди. Главните роли са изпълнени от Гена Димитрова, Стоян Попов и Стефан Еленков. И солистите, и диригентът на българския Национален академичен театър за опера и балет са многократно аплодирани от фестивалната публика.

„Българските артисти – изтъква ТАНЮГ, – демонстрираха високо оперно изкуство, а техните разкошни гласове и изключителна актьорска игра потвърдиха, че са солисти с наистина големи възможности и качества.“

1981

По традиция Миланската скала, Метрополитен опера, Виенската щатсопера и Ковънт Гардън откриват сезоните си с участието на български артисти, пише БТА на 18 януари.

Тогава е съобщено и че певичката номер 1 на континента

(според списанието „Опера интернационал“) народната артистка Гена Димитрова ще участва в спектакли във Виена, Венеция, Мюнхен, Далас, Чикаго, Ню Йорк, Буенос Айрес, Верона, Магрид, Марсилия...

„Гена Димитрова притежава изключително вокално майсторство и драматичен талант“, пише големият френски провинциален ежедневник „Сен Маритим“, излизащ в град Руан, цитиран от БТА на 9 март. Изданието посочва и че френската публика отдавна познава и ценява голямото певческо изкуство на българската оперна певица.

В петък и в неделя народната артистка Гена Димитрова е пяла в Руанския театър, който е създаден преди 150 години и на чиято сцена са пели мнозина от най-известните в света оперни певци. Тя изпълнява с огромен успех ролята на Лейди Макбет в операта „Макбет“ на Верди. Нейни партньори са италианските певци Бенито ди Бела, Силвано Палюка и Марк Александер.

Гена Димитрова се представя в Руан за първи път през 1971 г., непосредствено след като става лауреат на софийския конкурс за млади оперни певци, оттогава тя пее там всеки сезон. Музикалният директор на театъра Пол Етјен, който 15 години е бил главен диригент на Парижката гранд опера и има в репертоара си над сто опери, заявява пред кореспондент

та на БТА: „Още през 1971 г. в „Силата на съдбата“ на Верди Гена Димитрова ни възхити със своя глас и прекрасна игра. Шастливи сме, че тя, която вече пее на най-реномираните световни сцени, винаги намира време и за Руан. В моята дългогодишна кариера на диригент във Франция и в чужбина съм работил и с други българи – Николай Гяуров (с него правихме „Фауст“ в Токио), с Никола Николов, Христина Ангелакова, Петър Гугалов, Стоян Попов и др., а преди няколко години в Руан гостува Софийската опера с „Хованщина“ и „Борис Годунов“. Всяка среща с изкуството на вашите знаменити певци е голям незабравим празник...“

Със спектакъла на операта „Ауга“ от Верди в град Леверкузен на 11 март завършва турнето във ФРГ на нашия Национален академичен театър за опера и балет, посветено на 1300-годишнината от създаването на българската гържава.

Под диригентството на н.а. Александър Рачев и з.а. Недялко Недялков този спектакъл е изнесен в градовете Людвигсхафен и Франкфурт на Майн.

Единодушна е оценката на критиката и публиката за прекрасните гласове и изпълнения на н.а. Гена Димитрова, Стефка Милева, н.а. Стоян Попов, з.а. Стефан Еленков и др.

Особено ласкави са отзивите за Стоян Попов и за Гена Димитрова. Вестник „Манхай-

мер нахрихтен“ окачествява спектаклите като „празници, които радват всеки посетител в залата“.

Взискателната западногерманска публика възнагражда високото майсторство на българските артисти с многократни бурни аплодисменти.

Предстои на следващия ден колективът на Националния академичен театър за опера и балет да замине за Люксембург и Холандия.

Централните комитети на Националния фронт на ЧССР и ЧСР, градският комитет на Националния фронт в Прага, Министерството на външните работи на ЧССР и Министерството на културата на ЧСР организират на 17 септември в столичния театър „Сметана“ в Прага тържествено събрание в чест на 1300-годишнината от основаването на българската гържава.

„За участниците в тържественото събрание бе представена операта „Тоска“ от Пучини. С бурни продължителни ръкопляскания публиката възнагради българските изпълнители народните артисти Гена Димитрова и Стоян Попов, Здравко Гаджев и диригента Недялко Недялков“, пише в новината за събитието.

От 26 септември на сцената на Большой театър в Мос-

ква започват гастролите на Националния академичен театър за опера и балет, предава от града кореспондент на БТА.

Българските артисти вече са в Москва и дават първата пресконференция, на която главният художествен ръководител и директор на театъра з.а. Светозар Донеv запознава съветските и българските журналисти с програмата на колектива.

Гостуването на театъра е посветено на 1300-годишнината на българската държава – събитие, което е определило и подбора на репертоара. Московската публика ще гледа и слуша за първи път специално написаните за юбилей опери „Хан Аспарух“ от Александър Райчев, „Хан Крум Ювиги“ от Александър Йосифов. Ще бъдат показани и операта „Италианката в Алжир“ от Росни и три едноактни балета по хореография на Серж Лифар – „Сюита в бяло“ от Едуард Лало, „Ромео и Жулиета“ от Чайковски и „Федра“ от Жорж Орик.

Нашият оперен театър гастролтира за четвърти път в Съветския съюз, където досега е представил най-добрите български опери – „Момчил“ и „Антигона“ от Любомир Пипков, „Саламбо“ от Веселин Стоянов, „Калоян“ от Панчо Владигеров. В състава са включени първите сили на българското оперно изкуство – Гена Димитрова, Благовеста Карнобатлова-Добрева, Александрина Милчева, Христина Ангелакова, Стоян Попов,

Любомир Бодуров, Павел Герджиков и др.

„Представянето на Националния академичен театър за опера и балет на сцената на Большой театър – заявява з.а. Светозар Донеv, – не е само поредна изява в чужбина, а изключително отговорен гастрол, на който гледаме като на етап в развитието на театъра. От тази сцена се завоюват силни позиции и в световното оперно изкуство.“

Тържественият концерт, състоял се на 20 октомври в Народния дворец на културата в София, е празничният поздрав на творците на българското изкуство на 13-тековния юбилей на родината ни. Сред участниците в концерта са народните артисти Николай Гяуров, Гена Димитрова, Никола Гюзелев, Красимира Колдамова и др.

1982

Предстоящите гастролите на Националния академичен театър за опера и балет на сцената на прочутия парижки Театър де Шан-з-Елизе от 2 до 10 февруари се очакват с огромен интерес от тукашните ценители на оперното изкуство. Всички места за трите спектакъла на „Набуко“ от Верди и за трите спектакъла на „Княз Игор“ от Бородин са отдавна продадени, предава кореспондент на БТА от френската столица.

Софийската опера, пише на

28 януари вестник „Фигаро“ в статия, озаглавена „Големите български гласове“, ще гостува тук по случай 1300-годишнината от основаването на българската държава. Парижката публика ще има възможност да види в тези шест представления и в двата концерта от арии и сцени от опери прославените певци, народните артисти Александрина Милчева, Анна Томова-Синтова, Благовеста Карнобатлова-Добрева, Гена Димитрова, Димитър Петков, Любомир Бодуров, Никола Гюзелев, Никола Николов, Стоян Попов, Юлия Винер-Ченишева и други световноизвестни изпълнители. Вестникът изтъква, че ще гостуват и „същите знаменити софийски хороове, които Караян покани през 1979 и 1980 г. за своята „Ауга“ в Залцбург“.

По случай гастролите авторитетното парижко списание „Поан“ също помества статия. В нея сред имената, които се изтъкват, е и това на Гена Димитрова, „която Марсилия добре познава, но Париж сега ще открие“.

Съобщавайки за предстоящото гостуване на Софийската опера, радио „Франс кълтюр“ посочва, че тя е една от най-добрите в света.

Най-гледаната френска телевизионна програма ТФ-1 обявява преди няколко дни гастролите в централната си информационна емисия и специално подчертава, че от няколко години насам най-представителните оперни театри по света осъществяват

премиерни постановки с участието на именити български певци.

На 24 март комисииите за Димитровски награди при Държавния съвет на Народна република България съобщават, че са постъпили общо 128 предложения за удостояване с Димитровска награда.

Сред предложенията за отличието през 1982 г. в областта на науката, културата и техниката, на номер 4 в категория „Литература, изкуство и архитектура“ е Гена Манева Димитрова – за ролите ѝ на Абигайл и Ауга (в оперите на Верди „Набуко“ и „Ауга“) и Тоска (от едноименната опера на Пучини), както и за соловия ѝ рецитал, посветен на 1300-годишнината на България.

Предложението е от Съюза на музикалните дейци в България.

Гена Димитрова получава отличието на 17 юни, за кое-

то разказва друга новина на БТА от съответния ден.

На 23 май, в навечерието на Празника на славянската писменост и на българската култура, тук ще бъде открит 13-ият международен музикален фестивал „Софийски музикални седмици“, съобщава новина в бюлетин „Информация за чужбина“ на 14 май.

„Предварително е ясно, че връх на фестивала този път ще бъдат няколко оперни спектакъла и рецитали на изтъкнати певци. На голямата сцена на Народния дворец на културата пред 4500 зрители ще бъде представена суперпродукция на постановката на Софийската опера на „Дон Карлос“ от Верди с участието на тенора Франко Талиавини, баритона Пиеро Капучила, сопраното Гена Димитрова и Николай Гяуров – бас“, пише още в публикацията.

София, 27 май 1983 г. Гена Димитрова в операта „Норма“, с която Софийската народна опера участва в XIV международен фестивал „Софийски музикални седмици“.

Снимка: Росен Братоев, БТА

„Народният артист на СССР Владислав Пявко, н.а. Гена Димитрова, н.а. Стоян Попов, хорът на Пловдивската опера и Варненската филхармония превърнаха тазвечершния спектакъл на операта „Тоска“ от Пучини в празник за многобройните ценители на оперното изкуство“, пише БТА на 21 юни.

Първото представление от тазгодишните музикални празници „Варненско лято'82“ е дирижирано от н.а. Иван Маринов.

1983

Със заглавието „Изключителен успех на българска певица“ излиза статия на 19 април от кореспондент на БТА в Лондон. „Дебютът на изтъкнатата българска певица Гена Димитрова на лондонска сцена в ролята на Джоконда от едноименната опера на Понкиели премина с изключителен успех. Тя ня в голямата концертна зала на центъра по изкуствата „Барбикън“ в Лондонското сити, съпроводена от силен изпълнителски състав. Сред партньорите ѝ бяха Пласидо Доминго, Пиеро Капучили и други“, пише в статията от деня.

И музикалните критици от централните лондонски вестници се изказват много ласкаво за нашата именита певица. „Великолепно драматично сопрано, чието сценично присъствие бе поразително. Може с право да се каже,

че тази вечер тя бе главният изпълнител“, пише Алън Блайт във вестник „Дейли телеграф“. Вестник „Таймс“ също поставя изпълнението на Гена Димитрова на първо място и подчертава: „Гласът ѝ притежава плам, сила и великолепен голен регистър.“

Празник на гружбата между два братски народа – това ще бъде главното измерение на времето от 9 до 14 май, ко-

гато София ще гостува на Будапеща, пише БТА в началото на месеца. По време на Дните на София, посветени на 35-ата годишнина от подписването на първия договор за приятелство, сътрудничество и взаимна помощ между България и Унгария, в Будапеща ще се проведат разнообразни събития. „Културната общественост в страната ще се срещне с изкуството на известни български изпълнители и състави, сред които са Детският радиохор, Гена Димитрова и

Стоян Попов, Красимира Колдамова и Бисер Деянов и други“, посочва още публикацията от гения.

Съюзът на музикалните дейци е една от най-многобройните творческо-професионални организации у нас, в която членуват 11 хиляди души, припомня съобщение от 15 май. В него се допълва и че през последните пет години българските музиканти са завоювали повече от 150 международни отличия. „За цялостната си творческа дейност Николай Гяуров, Иван Дреников и Гена Димитрова станаха носители на авторитетната италианска награда „Златният стрелец“, пише в новината от гения.

Обогатяването и разширяването на репертоара с творби от различни стилове и епохи е една от основните насоки в творческата дейност на Софийската народна опера. Това разкрива широки възможности за по-пълноценна изява на артистите и за привличане на изтъкнати чуждестранни солисти и диригенти, пише БТА на 9 юни.

На 15 юни ще се играе спектакълът „Бохеми“ от Пуччини с участието на световноизвестната наша артистка Райна Кабауванска, Жан-Мари Пима – сопран, антинори-тенор, и диригентът Габриеле Белини от Италия. Следващи-

ят ген в „Дон Карлос“ от Верди ще пеят Атила Манузаре от Турция, Галина Борисова и Гена Димитрова.

За Софийски музикални седмици разказва новина от 16 юни, когато фестивалната програма е наситена с гастролни изяви в различните музикални жанрове. Особено се откроява спектакълът „Дон Карлос“ на Софийската народна опера. В ролята на Филип II пее Атила Манузаре от Турция, а образът на принцеса Еболи пресъздава съветската певица Галина Борисова. С възторжени аплодисменти публиката посреща изпълнението на Гена Димитрова като Елизабета Валоа. Новината от гения припомня, че през последните две години „драматичният мощен сопран“, „царственият глас“ на българската артистка печели заслужено най-високите оценки на критиката в Италия, Австрия, Западен Берлин, Монако, ФРГ, а според западноберлинския вестник „Моргенпост“ „с акламиране публиката я признава за звезда“.

Според публикация от 13 юли с голям интерес са посрещнати пуснатите неотдавна на пазара нови грамофонни плочи, обединени под заглавието „Върхове на българската култура“. Едната от тях – „Певческата слава на България“, съдържа изпълнения на про-

чуди оперни певци – Райна Кабауванска, Николай Гяуров, Никола Гюзелев, Гена Димитрова, Александрина Милчева и други. Записите са направени със Софийската държавна филхармония, Пловдивската филхармония, Симфоничния оркестър на Българското радио и с Лондонския симфоничен оркестър.

„Атила“ от Верди е втората нова постановка на Софийската народна опера за този сезон, която колективът посвещава на 75-ия си юбилей. Мащабното производство на италианския композитор изисква силен състав и това е една от причините за малкото сценични реализации. През последните 20 години в родината на автора операта е поставяна четири пъти, а през миналата година отново се е възродил интересът към нея.

Режисьор-постановчик на българския спектакъл е Флавио Амброзини от Италия, който на пресконференция на 15 ноември споделя впечатленията си от работата с българските артисти: „Искам преди всичко да кажа, че аз и моите сънародници имахме много добри условия за работа, което улесни творческите ни изяви. Смятам, че колективът на Софийската опера е на европейско равнище и има всички предпоставки за още по-големи успехи. Струва ми се, че би могло да се помисли

за размяна с наши италиански театри, защото това ще обогати и едните, и другите колективи.“

В новината от гения се посочва и че след няколко месеца столичани ще могат да видят в „Атила“ и популярните наши певци Гена Димитрова и Никола Гюзелев.

Репортаж от 4 декември разказва за тържество по повод 75-годишнината на Софийската опера. Слово за творческия път на оперния театър произнася неговият главен директор и главен художествен ръководител Светозар Донов. Той припомня, че през последните две десетилетия заслужава да се отбележи приносът на народните артисти Александрина Милчева, Асен Селимски, Благовеста Карнобатлова-Добрева, Гена Димитрова, Лиляна Барева, Любомир Богуров, Никола Гюзелев, Никола Николов, Николай Гяуров, Павел Герджиков, Райна Кабауванска, Стефан Еленков, Стоян Попов, Юлия Винер-Ченишева, заслужилите артисти Бойка Косева, Галя Йончева, Димитър Петков, Никола Василев, Никола Смочевски, Николай Стоилов, Стефка Евстатиева, Стефка Минева, Христина Ангелакова...

За честването са показани фрагменти из операта „Аида“ и балета „Козият рог“. Публиката възнаграждава с възторжени аплодисменти и цветя изпълненията на артистите.

София, 27 май 1983 г. В рамките на Международния фестивал „Софийски музикални седмици“ Софийската народна опера представя операта „Норма“ с участието на н.а. Гена Димитрова и Карло Косута.
Снимка: Росен Братоев, БТА

„В Миланската скала: „Триумф на българката Гена Димитрова“ – това е заглавието, с което е публикуван репортаж на кореспондент на БТА от Рим на 22 декември.

„Италианската телевизия (РАИ) предаде снощи директно от Миланската скала операта „Турангот“ от Пучини с Гена Димитрова в главната роля. Така милиони зрители можаха да се насладят на спектакъла, поставен от Франко Дзефирели, с чиято премиера само преди няколко дни бе открит сезонът на миланския оперен театър в присъствието на президента на републиката Алесандро Пертини. Отзивите за изпълнението на Гена Димитрова са повече от възторжени“, коментира кореспондентът.

Вестник „Джорнале“ пише: „Някои мислеха, че драматичният колоратурен сопран вече не съществува. Но кой смяташе така? – Който не беше слушал нея. За Димитрова триумфът е пълен. В края на „Турангот“ публиката викаше: „Сама, сама!“ Това бе ликуване. Нейният глас те води из небесата на поезията, той е смайващ.“

„Откога не се е чувал глас като този на Гена Димитрова!“, възкликва оперният критик на миланския ежедневник „Джорно“ Лоренцо Аруга.

Не пести суперлативите и вестник „Пололо“: „Българката Гена Димитрова пожъна голям и заслужен триумф. Тази певица е надарена с мощен

глас, от каквито гнес вече сме отвикнали.“

А режисьорът Франко Дзефирели обобщава само с няколко думи: „Един от най-големите гласове на века!“

1984

Столични ежедневници цитират репортаж от 28 март на кореспондент на БТА от Мадрид, в който той разказва за голямо интервю в каталунския вестник „Ла Вангвардия“ с българската оперна певица Гена Димитрова, която пее в операта на Верди „Набуко“ в театър „Лицеу“ в Барселона.

„Нейното изкуство и нейният голям глас оставиха отлични впечатления в Барселона, където тя ня преди години, когато все още не беше станала звезда на оперното изкуство“, пише Хосе Гереро Мартин, който е разговарял с известната българска певица.

Гена Димитрова разказва за

своя живот и кариера и подчертава, че българската опера, съществуваща от 75 години, е извор на оперни певци от световна величина. Силно впечатление са направили на журналиста думите ѝ, че в Софийската консерватория се приемат само „мощни и красиви гласове“.

„В Ла Скала отново се възхищават от Гена Димитрова“, пише в публикация на БТА от 24 май в бюлетин „Информация за чужбина“, в която се посочва, че „Гена Димитрова е една от най-големите певици на нашето време – това е безспорно“ е оценката, дадена от италианското радио на българската певица след триумфа ѝ в постановката на Миланската скала на операта „Ломбардци“ от Верди. Това е вторият изключителен успех на Гена Димитрова за този се-

София, 26 юни 1984 г. Концерт на н.а. Гена Димитрова и хорът на Народната опера под диригентството на н.а. Димитър Манолов в рамките на петнадесетото издание на Международния фестивал „Софийски музикални седмици“. Снимка: Георги Казаков, БТА

зон, след като за изпълнението ѝ в „Турангот“ в края на миналата година критиката я нарича „новата кралица на Ла Скала“.

За българката Гена Димитрова се заговори още през 1967 година, когато като стажантка в Софийската опера блестящо се представя в ролята на Абигайл от „Набуко“. А изпълненията ѝ в други опери от Верди карат специалистите да я нарекат „царица на Вердиевите гласове“. „И сега 17 години по-късно няма оперна зала по света, която да не е аплодирала Гена Димитрова“, припомня още публикацията от деня.

„За онези, които следят отблизо развитието на българското музикално-изпълнителско изкуство, високото международно признание на нашите артисти е логична последица от техния възходящ творчески път“, пише БТА на 20 май. В новината се припомня, че с възнение четем отзивите в италианската преса за участието на Гена Димитрова в края на 1983 година в Ла Скала. „С удивителното изпълнение на Гена Димитрова ще се запомни откриването на сезона в Ла Скала... А критикът Марио Пази пише във вестник „Кориере дела сера“: „Триумф на „Турангот“ в Ла Скала – най-вече триумф за изпълнителката на главната роля – сопраното Гена Димитрова. В края на действието аплодисментите

бяха посветени на българското сопрано Гена Димитрова, която публиката с ентузиазирани възгласи „единствена“ не остави дълго време да напусне сцената.“

На 24 юни Софийската народна опера събира стотици почитатели на музиката, за да се срещнат отново с голямото завладяващо изкуство на народната артистка Гена Димитрова. Празничният ѝ концерт с участието и на заслужилите артисти Христина Ангелакова и Николай Стоилов, с хора и оркестъра на първия ни оперен театър е една от проявите в чест на 40-годишнината от победата на социалистическата революция у нас, пише БТА.

Под диригентството на заслужил артист Димитър Манолов прозвучават сцени и арии из опери на Белини, Росини, Верди, Понкиели, Волф-Ферари и Пучини.

Публиката сърдечно аплодира имените български певци, които печелят все повече приятели на България. Дълго не стихват ръкоплясканията и възторжените възгласи след всяко изпълнение на любимката на публиката Гена Димитрова.

Новината от деня припомня, че в края на миналата година тя открива сезона на Миланската скала и завоюва изключителни успехи... „Гена Димитрова направи щастливи милионите почитатели на операта, които от години го-

рещо желаят нейното изване в Ла Скала“, пише „Дженте“.

Със заглавие „Гласът на Гена“ е публикувана статия в бюлетин на БТА на 25 юни:

„Глас от огън и метал, глас, който поставя на колене и най-големия скептик, могъщ глас, който помита всичко пред себе си – гласът на Гена! Най-новата кралица на Ла Скала е една българка, родена на село. Може би никоя друга певица няма право на тази награда. През последните 20 години това бе Мария Калас – гнес е Гена Димитрова, така световната критика оценява изкуството на именитата наша оперна певица“, пише в публикацията.

Наистина няма думи, с които да се изрази възлението от срещата с изкуството на Гена Димитрова. В това се убеждават и многобройните ѝ почитатели, които идват на 25 юни в Народния дворец на културата „Людмила Живкова“, за да видят премиерата на документалния филм за нейния творчески път. Заслуга за това имат и създателите на филма – авторът и режисьор народният артист Рангел Вълчанов, операторът заслужил артист Радослав Спасов, звукооператорът Емил Павлов и редакторът Николай Киров.

С дълбоко проникновение и съкровена любов, с изключително вярна и точна мярка на пресъздаването, с деликатно навлизане в човешкия и твор-

ческият характер на голямата оперна певица те са проследили трудния път на една обикновена българка, която с необикновен труд и талант достига върховете на световното музикално изкуство, за да превърнат един индивидуален образ в образа на България.

„Взискателната английска оперна критика дава високи оценки за Гена Димитрова, която от началото на месеца дебютира на сцената на Ковънт Гардън в ролята на Турангот от едноименната опера на Джакомо Пучини“, предава кореспондент на БТА от Лондон на 18 септември.

„Българското сопрано припева цялото тонално великопение, мощта и амплитудата на гласа, за да покори триумфално дори най-обезсърчаващите уловки на нейната партия“, пише във вестник „Дейли телеграф“ Робърт Хендерсън.

„Гена Димитрова – отбелязва от своя страна във „Файненшъл таймс“ Макс Лопърт, – е надарена с глас с истинско драматично звучене. Изненадващо е в наше време да открием изпълнител, който да е в състояние като нея без никакво напрежение да изпълни оперната зала с гласа си.“

„Една несравнима Лейди Макбет в Гранд опера е заглавието на репортажа на кореспондент на БТА в Париж

от 8 октомври. Той предава, че с думите „музикално събитие, което остава несравними впечатления“ започва рецензията си във вестник „Фигаро“ музикалният критик Пиер Пети за премиерното участие на Гена Димитрова в новата постановка на „Макбет“ от Джузепе Верди в парижката Гранд опера. Под заглавие „Великолепната Димитрова“ авторът на рецензията запознава читателите с различни „непознати до гнес страни в интерпретацията на ролята на Лейди Макбет, свързани с блестящите гласови и сценични качества на българската оперна певица“.

Като съпоставя изключителната музикална дарба на Гена Димитрова с изискванията на Верди към образа на Шекспир, Пиер Пети отбелязва, че изпълнението на Лейди Макбет от Гена Димитрова е събитие, което няма да се забрави. „За разлика от други изпълнения – пише той, – диапазонът на гласовата интерпретация е много по-голям, отколкото познатите нам до гнес, и заедно с граматичното присъствие на Димитрова на сцената е едно неделимо и безупречно цяло.“ Авторът отбелязва „единството и експресивността на гласа“, запазили своята първоначална сила и свежест през цялото представление до последния миг на драматичната развръзка.

В новина от 9 ноември е оповестено, че предстои една

отговорна изява на творците на българското музикално и изпълнителско изкуство – Дни на българската музика в СССР от 14 до 28 ноември. „Своеобразен връх в богатата програма на Дните на българската музика в СССР ще бъде галаконцертът в Большой театър на 28 ноември. В него ще покажат своето майсторство народните артисти Гена Димитрова и Николай Гяуров, заслужилият артист Минчо Минчев. В програмата са творби на Лист, Паганини, Добри Христов, Верди, Рахманинов. В концерта ще участва хорът на Софийската народна опера и камерен мъжки хор. Ще дирижират Владимир Гяуров и Любомир Каролев“, пише още в публикацията.

На 11 ноември е открит Шестнадесетият международен музикален фестивал – Лауреатски дни „Катя Попова“. Според председателя на организационния комитет Гена Димитрова фестивалът, който носи името на прочутата българска певица, загубила трагично при самолетна катастрофа в разцвета на творческите си сили, все повече се утвърждава в международния музикален живот. За това говори и участието на видни музиканти и артисти от Румъния, Унгария, СССР, ФРГ, Япония и Чехословакия. В програмата са предвидени концерти на български състави и солисти, лауреати на международни конкурси.

Характерното за Лауреатските дни „Катя Попова“ е, че те дават път на млади надеждни изпълнители, че поощряват първите артистични стъпки на спечелили конкурси млади дарования.

1985

Операта „Турангот“ на Джакомо Пучини не влиза в постоянния репертоар на Софийската народна опера. Постановянето на това произведение винаги е било сложно творческо дело и неговият успех е зависел изключително от присъствието на големи гласове. Любителите на оперната музика, изпълнили огромната зала на Народния дворец на културата „Любмила Живкова“ на 26 февруари, имат възможност да чуят концертно изпълнение на операта на именития итали-

ански композитор. За всички преживяването ще остане незабравимо. Партията на принцеса Турангот изпълнява народната артистка Гена Димитрова. Носителката на наградата „Джакомо Пучини“ за сезона 1983-1984 г. пее чудесно. Изключителното ѝ вокално майсторство възбужда нейните партньори и присъстващите стават свидетели на истински музикален празник. Изпълнението на хоровите партии е поверено на Българската хорова капела „Светослав Обретенов“ и хор „Бодра смяна“. Съпровожда ги Софийската филхармония под диригентството на заслужил артист Борис Хинчев.

От 8 май до 20 юни Българската хорова капела „Светослав Обретенов“ ще гостува във Франция, пише в началото на месеца. Нашите певци ще участват в 21 спектакъла на операта „Турангот“ от Пучини, която ще се играе на една от най-големите сцени в света – Двореца на спорта „Берси“. Диригент на спектаклите ще бъде Мишел Пласон, а режисьор е Виторио Роси.

Изборът на българския състав не е случаен и в това можем да се убедим, ако припомним само една от многобройните високи оценки за неговите предишни гастроли в Париж. „В момента не виждаме кой смесен хор в света би могъл да триумфира с такава лекота над всички трудности...“, пише вестник „Орор“.

Доказателство за големия международен престиж на националното ни вокално изкуство е и участието на Гена Димитрова и Галина Савова в ролята на Турангот.

„Авторитетното българско присъствие в световния музикален живот продължава и през лятото, когато концертните сезони са официално закрити“, съобщава новина от 3 юли. В нея се посочва и че хорът на Софийската народна опера отново ще бъде гост на Залцбургския музикален фестивал. Той ще се изяви в спектакли на операта „Макбет“ с нашите изтъкнати солисти Николай Гяуров, Гена Димитрова и Маргарита Лилова.

София, 9 октомври 1985 г. Изпълнение на н.а. Гена Димитрова на арията от „Норма“ от Винченцо Белини под съпровода на Симфоничния оркестър на Българското радио и телевизия с диригент н.а. Асен Найденов по време на галаконцерта по случай историческата XXIII Генерална конференция на ЮНЕСКО в София в Зала 1 на НДК. Снимка: Димитър Викторов, БТА

„Софийската народна опера представи тази вечер „Ауга“ от Верди. Спектакълът беше особено вълнуващ, защото публиката видя една от своите любимки Гена Димитрова за първи път в ролята на Амнерис. Образите, които създава световноизвестната певица, са връх на вокално и артистично майсторство. Заслужена е славата ѝ на „най-голямата Турангот“. Със запомнящото се изпълнение днес тя отново показва, че притежава „моцнен глас, който се отличава с неповторим блясък и красота“, пише в новина от 10 ноември.

Знак на почит към името и делото на именития наш оперен артист Христо Бръмбаров е творческата вечер-концерт, организирана в родния му град от Комитета за култура и Съюза на музикалните дейци в България по случай 80-годишнината от рождението му, пише в новина от 11 ноември.

Творчески портрет на забележителния артист е направен от з.а. доцент Петър Върбанов. Пред почитателите на таланта на маестро то концертна програма изпълняват неговите ученици н.а. Гена Димитрова, н.а. Стоян Попов, н.а. Николай Стоилов, Стефка Попангелова.

1986

Под заглавието „Истинско граматично сопрано“ на 30

април е публикуван репортаж на кореспондент на БТА в Ню Йорк. „Участието на световноизвестната българска оперна певица Гена Димитрова в представената в Маями опера на Пиетро Маскани „Селска чест“ предизвиква възторжени оценки сред музикалната критика и културната общественост в САЩ“, пише той.

„Истинско граматично сопрано“ и „Живо сценично присъствие“ – така авторитетният американски вестник „Крисчън сайънс монтър“ характеризира високите гласови и сценични качества на българската певица. Още с първите музикални фрази Гена Димитрова в ролята на Сантуца завладява публиката с изключителната природна сила на своя глас и с живото си сценично присъствие, подчертава вестникът в рецензия за представлението.

Запазено като традиция от миналото, дарителството в Плевенски окръг получи широк размах със създаването на фонд „13 века България“, пише в новина от 17 май.

По различни поводи – бележити гати и паметни събития в обществено-политическия ни живот – дейци на изкуството и културата и общественици правят ценни дарения. Сред тях е и н.а. Гена Димитрова, която внася във фонда паричната сума от Димитровската си награда.

Във връзка с 60-годишнината от първите летни музикални тържества във Варна и за принос в развитието и утвърждаването на Международния музикален фестивал „Варненско лято“ на 15 юни са наградени изтъкнати дейци на музикалната ни култура.

Сред тях със златния медал „Добри Христов“ са удостоени Анна Томова-Синтова, Александрина Милчева, Васил Казанджиев, Васил Арнаудов, Васил Стефанов, Гена Димитрова, Никола Николов, Георги Бадев и други.

Българските ежедневници цитират репортаж на кореспондент на БТА в Рим от 9 декември, в който той разказва за италианските музикални критици и всички любители на оперното изкуство в страната, които са еднородни – спектакълът на операта „Набуко“ от Верди, с която Миланската скала открива новия си сезон, е на изключително високо равнище. Заслугата за големия успех на поредното преоткриване на Верди според печата принадлежи на диригента Рикардо Мути, на Ренато Брузон в ролята на Набуко и на Гена Димитрова като Абигаил.

Особено ласкави са отзивите за вдъхновеното изпълнение и редкия професионализъм на нашата именита певица. Вестник „Република“ подчертава, че спектакълът е бил

прекъсван от дълго нестихващи аплодисменти.

1987

„От софийската сцена към световния триумф“ е заглавието на статия от 11 февруари, когато почитателите на музиката в столицата отново са покорени от голямото изкуство на н.а. Гена Димитрова. Тя се представя на сцената на първия ни оперен театър в ролята на Сантуца от „Селска чест“ на Маскани, с което е отбелязана 20-годишнината на сценичната ѝ дейност.

Публикацията от деня припомня, че именитата певица е поканена да открие новия сезон на Миланската скала в началото на декември 1986 г. Триумфът ѝ там е като Абигаил – роля, с която тя дебютира преди 20 години в Софийската народна опера и с която започва успешната ѝ певческа камера.

С красивия си мощен глас артистката има приоритета да пее едни от най-трудните партии – Абигаил, Турангот, Лейди Макбет, Джоконда, Сантуца, в световни оперни театри. За тези изпълнения тя е призната от чуждестранните специалисти и критици за „един от най-големите гласове на века“, „ненадминатата“, „великата Гена Димитрова“.

Изключителното си дарование тя блестяло защитава и тази вечер, за което е щедро възнаградена с аплодисментите на публиката и с много цветя.

София, 12 февруари 1987 г. Почитателите на оперното изкуство в столицата са покорени от майсторството на н.а. Гена Димитрова. Тя се представя на сцената на Народната опера в ролята на Сантуца от „Селска чест“ на Маскани, с което е отбелязана 20-годишнината на сценичната ѝ дейност. Снимка: Георги Казаков, БТА

След спектаклите на „Ауга“ и „Селска чест“ публиката в столицата, която обича народната артистка Гена Димитрова и голямото ѝ изкуство, има още една възможност да се срещне с нея, да ѝ изкаже благодарността си и да ѝ засвидетелства още веднъж любовта си. Това се случва на 15 февруари. И понеже камерната зала на Софийската народна опера се оказва тясна да побере всички желаещи, отваря вратите си големият салон. Покорени от таланта на именитата певица, мнозина идват да разговарят с нея, да си припомнят 20-годишния ѝ творчески път, започнал от първия ни оперен театър и продължил триумфално на световните сцени. Вероятно някои от присъстващите са останали изненадани от факта, че този път не е бил

така лек, но по него върви една истинска българка, влюбена в операта и готова да ѝ служи всеотдайно.

Гена Димитрова говори за работата си с изтъкнати режисьори, диригенти, артисти и за създадените от нея най-трудни роли – Абигаил, Турангот, Ауга, Норма, Сантуца, Лейди Макбет, Джоконда... С присъщата на таланта ѝ щедрост тя отговаря с желание на всички въпроси. Разговорът продължава два часа и половина. Интересно е да се чуе мнението ѝ за публиката, която тя обича и уважава. „Контактите между публика и артисти са онзи импулс, който дава живот на певеца на сцената – казва тя. – Без него не може да се роди истинското изкуство. Ако нямаше слушатели, нашите спектакли биха си останали репетиции.“

С топлота говори и за младите. Според нея те трябва да се отглеждат с любов и

внимание, трябва да им се погледне навреме, за да израснат.

Репортаж на кореспондент на БТА в Рим от 26 февруари е цитиран от българската преса. В него се разказва за музикалната критика в Италия, която отново не скъпи хвалебствените си слова за народната артистка Гена Димитрова. Ласкавите отзиви през тези дни в печата са за нейното блестящо изпълнение в ролята на Лейди Макбет в прочутата опера на Джузепе Верди. Много са добрите думи и за нейното човешко благородство, защото на сцената на Римската опера ролята на Лейди Макбет трябваше да бъде изпълнена от певицата Шърли Венат. Няколко дни преди премиерата тя се разболява. Последната надежда за „спасяването“ на постановката е Гена Димитрова, към която ръководството на Римския оперен театър отправя молба да заеме спешно мястото на заболялата певица.

„Адриана Лекуврор“ от Чилеа е новото заглавие в афиша на Софийската народна опера. Първото изпълнение на творбата у нас е било през 1933 г. също на сцената на столичния ни оперен театър. Сегашната постановка е подготвена от диригента Борис Хинчев, режисьора Петър Шърбанов, художниците на декора и костюмите Васил

София, 21 април 1988 г. Открит урок на Гена Димитрова с млади оперни певци в Националния академичен театър за опера и балет. Снимка: Емил Иванов, БТА

Докев и Амалия Петрова и от хореографа Петър Луканов.

В премиерния спектакъл, състоял се на 3 юни, пеят Мари Крикорян, Рени Пенкова, Румен Дойков, Димитър Станчев, Здравко Гаджев, Емил Угринов, Петър Бакърджиев и други.

В следващи представления в ролята на Адриана Лекуврор публиката ще може да види именитата наша артистка Гена Димитрова, посочва новината от деня.

„Признание за българското певческо изкуство“ е заглавието на репортаж от 28 юни на кореспондент на БТА в Рим. Той предава, че в Бусето – родния град на големия италиански композитор Джузепе Верди, се е състояло вълнуващо тържество. На изпълнения до краен предел с публика централен площад на нашата именита певица Гена

Димитрова е връчена голямата награда „Златен Верди“. Тя ѝ се дава за нейното забележително майсторство в интерпретирането на образите на Вердиевите герои и досега е била присъждана само на италиански певци.

„Това може би е най-голямата награда в творческата ми кариера – заявява след церемонията Гена Димитрова пред кореспондента на БТА. – В същото време тя е признание за нашето, българското певческо изкуство. Особено бях развълнувана от факта, че домакините посветиха вечерта на италианско-българското приятелство. Щастлива съм, че получих наградата на името на моя любим композитор, чиито произведения отдавна са основният ми репертоар. Малката плоча със златния лик на Верди ще ме импулсира да работя още по-всеотдайно.“

На импровизираната сцена на площада в Бусето Гена Ди-

митрова пее известни арии от опери на Джузепе Верди в съпровод на симфоничния оркестър „Артуро Тосканини“. Хилядната публика я възнаграждава с много аплодисменти и я отрупва с цветя.

От 21 до 29 септември в подножието на гревните пирамиди край египетската столица отново ще бъде представяна на открито прочутата опера на Джузепе Верди „Ауга“, предава в началото на месеца кореспондент на БТА в Кайро.

В началото на май операта е показана 10 пъти в градския древноегипетски храм на Луксор от италианския оперен театър „Арена ди Верона“. Сега представленията ще бъдат изнесени от състава на театъра в град Бари (Италия). В спектаклите са пока-

През 1989 г. Гена Димитрова е удостоена с наградата „Джокомо Пучини“ за цялостна творческа дейност. През 2018 г. статуетката е снимана за БТА от Малин Решовски в плевенския музей, където е изложена.

нени да участват световно-известни певци като Джузепе Джакомин, Катя Ричарели и нашата изтъкната оперна артистка Гена Димитрова. Оркестърът ще се ръководи от Карло Франко, който като диригент е участвал 199 пъти в спектакли на шедьовъра на Джузепе Верди.

Както е съобщено на пресконференция в Кайро на 2 септември, новото в сегашните представления е участието на двама египетски изпълнители. Близо половината от ангажираните музиканти работят в Каирския симфоничен оркестър. В района на пирамидите вече са изградени трибуните с 6000 места и трите сцени. Организаторите се надяват да продадат над 25 000 билета, чиято цена варира от 200 до 400 долара. Както и представленията в Луксор, спектакълът е предназначен най-вече за туристи от Западна Европа и САЩ.

1988

Ежедневниците цитират репортаж от 7 януари на кореспондент на БТА в Ню Йорк, според когото фойерверк от вълшебни гласове блести вечер след вечер на сцената на световноизвестната Метрополитен опера, където с огромен успех преминават спектаклите на „Турангот“ от Пучини и на „Травиата“ от Верди. За изпълнителки на главните роли са поканени Гена Димитрова („Турангот“) и Анна Томова-Синтова (Виолета в „Травиата“), кои-

то категорично оглавяват дългия списък от блестящи певци, гастролиращи този сезон в Метрополитен. Местата отдавна са разпродадени, но въпреки това в легеностудените нюйоркски вечери пред входа на операта се тълпят много хора с надеждата да намерят свободен билет. Публиката аплодира с възторг изпълненията на двете българки. След всяка ария залата се оглася от възгласи „Браво!“ и трябва да минат минути, за да продължат спектаклите.

В рецензия вестник „Крисчън сайънс монитор“ с вълнение пише за завладяващото сценично присъствие на Гена Димитрова в „Турангот“, като подчертава, че нейният глас „е рядко изразителен, огромен и звънтящ, притежаващ силата на ураган“. Вестникът откроява също чудесното ѝ сътрудничество с блестящата режисура на Франко Дзефирели.

На заседанието на 28 март изпълнителният комитет на Столичния народен съвет обявява носителите на Наградата на София за литература, изкуство и архитектура за 1987 година, които ще бъдат връчени по случай 3 април – Деня на София.

За музикално-изпълнителско изкуство отличие получава Гена Димитрова за участието ѝ в Международния фестивал „Софийски музикални седмици'87“ и за музикално-изпълнителската ѝ дейност в Софийската народна опера.

„С емоционалното си и завладяващо изкуство, с изключителното си певческо и актьорско майсторство именитата наша артистка Гена Димитрова превръща всяка своя изява в музикален празник. Такъв беше и днешният концерт, включен в Седмицата на Софийската народна опера. В него певицата разкри нови черти на многостранния си и богат талант – педагогическото си майсторство“, пише БТА на 22 април.

Заедно с Гена Димитрова в концерта участват млади изпълнители, които подготвят партиите си под прякото ѝ умело ръководство. Тази отговорна задача, не по-малко значима от изграждането на ярки и вълнуващи образи, тя изпълнява със същата неукротима творческа енергия и всеотдайност. Много специфични особености на вокалното изкуство научават от нея Емил Иванов, Мария Стойчева, Весела Кацарова, Офелия Христова, Орфей Петров, Антон Керемедчиев, Ралица Ханджиева, Соня Маринова, Людмил Кунчев и други, някои от които са още студенти в Българската гържавна консерватория.

Диригент е Методи Матакиев.

Поради големия интерес на публиката към концерта той ще бъде повторен на 26 април.

„Гена Димитрова спаси „Ауга“ – с това заглавие на 27 юни е публикуван репортаж на

София, 17 ноември 1989 г. Митинг в подкрепа на преустройството от столичната общественост пред площад „Народно събрание“, в който се включват Гена Димитрова и Гиньо Ганев.
Снимка: Емил Иванов, БТА

кореспондент на БТА от Лондон. „Своевременната намеса на изтъкнатото българско сопрано Гена Димитрова спаси снощи от провал най-внушителния оперен спектакъл, представян някога във Великобритания. Тя бе помолена от организаторите да напусне мястото си сред 15-те хиляди зрители, събрани в лондонската зала „Ърлс корт арина“, и да застане на сцената в ролята на Ауга от едноименната опера на Верди, за да замести американската примadona Грейс Бъмбъри, която поради заболяване не бе в състояние да довърши партията си след второ действие“, пише пратеникът на БТА.

Нашата сънародничка отново ще облече костюма на злощастната етиопска робиня при следващите представления в този, както го окачествява британският печат, гигантски по размах на въображението, неописуемо пищен и бляскав до ек-

стравагантност спектакъл на продуцента Виторио Роси. Освен най-голямата това е и най-скъпата оперна постановка на английска сцена. До момента за нея са изразходвани 1,5 милиона лири.

Под купола на най-голямата зала на закрито във Великобритания, на фона на монументалните декори на египетски гворци, храмове и пирамиди, в ролите на жреци и военачалници, роби и приговорни от свитата на фараона участват повече от 600 певци, танцьори и артисти. За интереса към спектакъла свидетелства фактът, че дълго преди премиерата всичките 110 хиляди билета за представленията на „Ауга“ са изкупени.

1989

Новина от 17 ноември разказва за над сто хиляди граждани, откликнали на призива на Комитетите на полити-

ческите и обществените сили към Отечествения фронт в столицата, които се стичат следобед на площада пред Народното събрание. На състоялия се митинг те дават израз на възторга и надеждата от новия курс на Българската комунистическа партия и издигат глас в подкрепа на революционното обновление и преустройството.

„За първи път говоря от такава висока трибуна и пред толкова много хора – заявява световноизвестната българска певица Гена Димитрова. – През своя житейски път винаги съм носила в сърцето си голямата любов към България и към българския народ. Всеки път, когато съм била аплодирана, в съзнанието ми е изтъквал вашият образ и е звучала най-хубавата музика на този свят – „Мила родино, ти си земен рай.“

„След тези думи изтъкнатата певица запя национал-

ния химн, който бе поет от участниците в митинга“, пише още в новината от геня.

1990

На 21 април в Зала 1 на Народния гворец на културата се състои благотворителен концерт. Столичната публика се среща със свои любими изпълнители – Гена Димитрова, Йългъз Ибрахимова, малката рогочанка Таня Скеченлиева, трио „Българка“, солисти на Софийската опера, Лили Игнатова с нейната експериментална група по художествена гимнастика и др. Приходите от концерта ще се използват за осъществяване на неотложни екологични мерки.

1992

Новина от 12 май разказва за срещата с журналисти, учредители и ръководители на създадената преди повече

София, 2 април 1990 г. Гена Димитрова (Леонора) участва в две представления на Софийската опера заедно с Никола Василев (Дон Карло) и Румен Дойков (Дон Алваро) в операта от Джузепе Верди „Силата на съдбата“. Снимка: Димитър Колчаков, БТА

от година фондация „Борба с рака“. Поводът е провеждащите се в София майски дни на борба срещу страшното заболяване.

За времето, откакто е създадена фондацията, са събрани около 8 милиона лева.

„Лично дарение от 5 хиляди долара е направила и именитата ни оперна певица Гена Димитрова“, пише в публикацията от геня.

1993

На 26 ноември „Варненско лято '94“ обявява своите звезди: Райна Кабауванска, Николай Гяуров, Гена Димитрова, Мариана Паунова, Александрина Милчева, Калуди Калудов, Галина Савова, Александрина Пендачанска, Емил Иванов, Нели Божкова... „Цветът на българското оперно изкуство ще участва в международния фестивал „Варненско лято '94“, чиято предварителна програма е вече готова“, пише в новината от геня.

1994

На 3 август Гена Димитрова прави сценичната си премиера у нас в ролята на Турангот от едноименното произведение на Джакомо Пуччини.

Трудната за изпълнение опера повече от 20 години не е поставяна в България. В началото на 60-те години е имало постановка на „Турангот“ в Софийската опера, след това – в Старозагорската, припомня новината от геня.

Именитата певица е участ-

вала в концертно изпълнение на творбата в НДК в София под диригентството на Борис Хинчев.

Сегашната фестивална премиера е първата варненска постановка. Диригентът Борис Хинчев и режисьорът Кузман Попов са привлекли млади и утвърдени оперни сили.

На сцената на Летния театър в „Турангот“ правят дебют Цветелина Василева, Константин Янков и Александър Крунев от Софийската опера, Драгомир Шопов от Бургаската опера. Участват още Никола Кутин и Милко Михайлов от Старозагорската опера, оркестърът на Варненската опера, хорът на Старозагорската опера.

1995

В публикация от 11 юни се посочва, че 11-минутни аплаузи изпраща финалната сцена от операта „Турангот“ с участието на Гена Димитрова. Премиерата в Софийската опера е уважена от президента Желю Желев.

„Направихме тази нетрадиционна постановка на лиричната драма за жестоката китайска принцеса заради Гена Димитрова – заявява пред БТА директорът на Софийската опера Пламен Карталов, който е и постановчик на „Турангот“. – Тя е една от най-блестящите ѝ изпълнителки в света.“

За първи път Гена Димитрова изпълнява на световна сценна партията на Турангот от едноименната опера на Пучи-

ни на музикалния фестивал в Тревизо, Италия, в началото на 70-те години. След миланската постановка на същата опера през 1983 г. името на нашата певица трайно се свързва с тази роля, която по мнението на музикални критици е една от най-трудните в световния оперен репертоар.

1996

Знаменитата българска оперна певица Гена Димитрова на 12 ноември ще бъде удостоена с почетно гражданство на Плевен. Внесено на 7 ноември в общинския съвет предложение е подписано от кмета на града Румен Петков, както и от общински съветници от всички групи на местния парламент.

По повод 30-годишната ѝ сценична дейност оперната звезда ще изнесе концерт на 6 декември в плевенския театър. В него ще вземат участие и други именити български артисти.

Гена Димитрова е родена в плевенското село Беглеж. В началото на бляскавата ѝ кариера проф. Христо Брѝмбаров неведнѝж е казал: „Този глас се ражда веднѝж на сто години“, припомнят ценителите ѝ днес. Примата е носителка на престижни награди от целия свят, а репертоарът ѝ включва почти всички големи сопранови партии от оперите на Верди и Пучини.

Гена Димитрова става почетен член на Софийската опера

София, 21 ноември 1996 г. Портрет на световноизвестната оперна певица Гена Димитрова.
Снимка: Руслан Донеv, БТА

за 30-годишната си сценична дейност и за принос в развитието на българското оперно изкуство. Дипломата ѝ е връчена на 19 ноември от директора на операта Пламен Карталов.

Именитата ни певица благодарари на колектива на националния ни оперен театър за съвместната творческа дейност през годините. Тя изразява огромната си признателност към големия наш вокален педагог Христо Брѝмбаров, който по нейните думи не само е оценил голямата ѝ дарба, но ѝ е помогнал да извае гласа си и най-силно е насърчил творческите ѝ възможности.

Тридесетгодишната си сценична дейност Гена Димитрова ще отбележи с голям оперен концерт на 14 декември. Преди това тя ще участва в два спектакъла на Софийската опера – в „Турангот“ на Джакомо Пучини и в „Бал с маски“ на Джузепе Верди.

На 11 декември президентът Желю Желев връчва орден „Стара планина“ I степен на световноизвестната ни оперна певица Гена Димитрова. Високото отличие се присъжда на оперната прима за „извънредно големите ѝ заслуги към България в областта на оперното изкуство“.

Президентът Желев поздравява г-жа Димитрова и ѝ пожелава още дълго време да радва почитателите на операта със своя глас и своята артистичност.

Г-жа Гена Димитрова гледа на наградата като на прекрасен завършек на тридесетгодишната си кариера на оперна певица. По-късно тя уточнява пред журналисти, че орденът „Стара планина“ е първата и най-голямата сѝржавна награда, която получава, и се чувства щастлива от този факт.

1997

Именитата българска оперна певица Гена Димитрова дарява сто хиляди лева за създаването на дом за безнадзорни деца в Плевен, пише БТА на 23 януари. По нейна воля парите ще бъдат използвани за част от обзавеждането на новото социално заведение. Новината от гения припомня, че грандамата на българската опера е обявена за почетна гражданка на Плевен и е получила символичния ключ на града. Тя е сред дарителите и членовете на фондация „Кайлъка“, която си

поставя за цел да възстанови и да разкраси позанемарения парк край Плевен.

На 31 януари е съобщено, че сред творците, които ще получат статуетките „Кристална лира“ на Съюза на музикалните и танцовите дейци за 1996 година, в раздел „Оперен и оперетен артист“ е Гена Димитрова.

Прочутата българска певица Гена Димитрова има желание да привлече през това лято в Плевен известни оперни педагози от Италия и от други страни, които да помогнат с опита си развитието на млади наши певци, посочва новина от 26 април.

Идеята за това се е родила по време на гостуването на Гена Димитрова при земляците ѝ в Плевен, когато е отпразнувана 30-годишната сценична кариера на звездата. Тя е имала вече няколко телефонни разговора с представители на клуб „Отворено общество“ в града за подготовката на бъдещия творчески семинар.

По случай 24 май – Деня на българската просвета и култура и славянската писменост, Министерството на културата награждава с Почетна грамота за принос в развитието и популяризира-

нето на българската култура 157 наши и чуждестранни интелектуалци, съобщават на БТА от пресцентъра на министерството. Между отличените български културни дейци е и Гена Димитрова.

Бронзова статуетка с лика на прочутата ни певица Христина Морфова получава Гена Димитрова. Певицата участва в концерт, посветен на 5 октомври – Деня на Стара Загора.

Гена Димитрова е третата носителка на наградата на Фондация „Христина Морфова“, присъдена ѝ на Фестивала на оперното и балетното изкуство през май в Стара Загора. Преди нея с бронзовия приз са отличени Стефка Минева и Веселина Кацарова.

Хонорарът от концерта Гена Димитрова дарява за възстановяването на античния форум Августа Траяна.

На 12 декември във Виена Гена Димитрова ще пее на благотворителен концерт под егидата на Елена Костова, съпругата на министър-председателя Иван Костов. Средствата са предназначени за фондация „Бъдеще за България“, съобщава за БТА в началото на октомври певицата.

На 17 октомври Гена Димитрова ще пее в Милано, а на 22 октомври в Чикаго. През ноември оперната прима ще

участва в „Турангот“ в Хамбург и по-късно в Атина.

През декември певицата се завръща в България, когато ще отбележи с „Набуко“ 30-годишнината на Абигаил – ролята, която я направи световноизвестна. Тогава ще даде и съгласие за разпространяването на първия си компакт-диск „Гега Ню“. Това е записът, който е направила сега с класика и автентичен фолклор под съпровод на Софийската филхармония с диригент Емил Табаков.

Гена Димитрова признава, че е уморена и годишните ѝ ангажменти са намалели до 30 представления. „Изкуството е в упадък и на изток, и на запад“, заявява тя. От десет години примата обмисляла създаването на школа в България за младите оперни дарования.

1998

„Снощи в българското посолство в Лондон с голям успех премина представянето на новия каталог на музикална къща „Гега Ню“, съобщава на 28 януари за БТА Алек Попов, секретар в посолството.

Колекцията на „Гега Ню“ с право може да се нарече тържество на добрия вкус. Тя включва широк репертоар от съвременна българска музика, автентичен фолклор, джаз-фолк, както и традиционна класическа музика. Сред представените артисти личат имената на Райна Кабауванска, Никола Йезелев, Гена Димитрова, Емил Наумов, Теодоси Спасов, трио „Българка“,

София, 3 октомври 1997 г. Гена Димитрова пее при откриването на сезона на сцената на концертна зала „България“.
Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

Мистерията на българските гласове. Каталогът е представителен за българската музикална култура и пропагандира най-добрите черти на националното изкуство в европейския контекст, пише още в новината от деня.

Добринка Икономова и Орлин Атанасов са победители във Втория конкурс за млади оперни певци „Христо Бръмбаров“, състоял се в Националната опера от 7 до 9 декември, учава БТА. 22-годишният Орлин има и награда за най-млад участник.

Журито с председател Гена Димитрова, инициатор на конкурса и едноименната фондация, дава Втора награда на Бисер Георгиев, Петя Иванова и Цветана Бандаловска.

Третото място при жените си поделят Веселина Василева и Цвета Саранделиева. При мъжете няма участник с трета награда.

Лауреатите, избрани меж-

ду 39 участници, ще изнесат галаконцерт на 12 декември. С тях ще пеят Гена Димитрова, Елена Чавдарова и Петър Данаилов. Ще дирижира Григор Паликаров. В програмата са включени откъси от опери на Верди, Пучини, Маскани, Моцарт, Бърнстейн, Парашкев Хаджиев и други композитори.

„Гена Димитрова и Анна Томова-Синтова ще пеят за първи път заедно довечера в Зала 1 на НДК. С концерта, посветен на 70-годишнината на Софийската филхармония, се открива Новогодишният музикален фестивал“, пише БТА на 19 декември. В програмата – откъси от опери на Верди, Маскани, Джордано, Пучини, Белини и др. Ще дирижира Емил Табаков.

1999

Гена Димитрова ще пее тази вечер в спектакъла „Турангот“

на Пучини в Античния театър в Пловдив, пише БТА на 1 юни. С тази постановка на Пламен Карталов, в която участват 280 души от Софийската опера и балет, се открива Международният оперен и балетен фестивал в рамките на Европейския месец на културата. Постановката е копродукция с организацията „Солун – културна столица на Европа 97“. Декорите на пищното представление са на гръцката сценографка Йоанна Маноледаки.

„Джоконда“ от Амилкаре Понкиели е първата нова постановка за сезона в Софийската опера. Премиерите са на 18 и 19 декември, съобщава на пресконференция директорът на операта Пламен Карталов, режисьор на спектакъла.

Ариго Бойто е написал либретото по романа на Юго

„Анджело – тиран на Падуа“. По думите на Карталов Понкиели претворява в прекрасна музика една емоционална и динамична история за любов, изневяра, омраза и отмъщение в карнавална Венеция от XVII век под властта на Инквизицията.

Главната роля – на танцорката и певицата Джоконда, изпълнява Гена Димитрова, смятана за една от най-добрите интерпретаторки на партията в света заедно с Рената Тебалди, Монсерат Кабаие и Рената Ското. За ролята гостува и Татяна Шиварова, която живее и работи в Милано.

2000

Оперната прима Гена Димитрова е солистка в „Ога на радостта“ от Деветата симфония на Бетовен в новогодишното тържество при ротондата „Свети Георги“ на

31 декември.

Инициатор и домакин на празника е президентът Петър Стоянов. Идеята му за общо посрещане на Нова година на открито е дала заглавието на мултимедийния мегаспектакъл „Заедно към 2000-та“. Режисьори са Крикор Азарян и Пламен Карталов.

Хореографията е на Иван Тодоров.

С голям успех продължава турнето на Софийската национална опера в Япония, съобщава на 12 декември за БТА българското посолство в Токио.

През отминалата вечер в присъствието на Нейно императорско височество принцеса Саяко, дъщеря на японския император, в Токио е представен спектакълът „Турангот“ с участието на световноизвестните наши оперни певци Гена Димитрова, Никола Гюзелев, Бойко Цветанов и японската оперна звезда Шинобу Сато. Публиката възторжено аплодира високото изпълнителско майсторство на солистите и състава на операта в силно въздействащата постановка на Пламен Карталов.

В състоялия се след представянето сърдечен разговор с директора на операта Пламен Карталов, с диригента Джорджо Проieti, със солистите и българския посланик в Токио Петър Андонов Н.И.В. принцеса Саяко дава ви-

София, 23 май 2001 г. Гена Димитрова е удостоена със званието „Почетен гражданин на София“ на сесия на Столичния общински съвет.
Снимка: Мартин Георгиев, БТА

сока оценка на солистите и оркестъра, както и на новаторския стил и сценична техника на постановката.

2001

„Корсар“ от Джузепе Верди ще представи през декември Софийската опера в копродукция с оперния театър в Триест, който носи името на композитора. Режисьорът ще е от Италия и той ще определи състава, съобщава на пресконференция на 23 януари директорът на Софийската опера Пламен Карталов.

С премиерата на „Корсар“ ще завърши програмата на операта за 100-годишнината от смъртта на Верди през 2001 г., обявена за година на именития композитор.

Откриването е в геня на неговата кончина – 27 януари, с галаспектакъл на „Дон Карлос“ с Гена Димитрова като Елизабет Валоа, Никола Гюзелев – Филип Втори, Димитър Петков – Великия инквизитор, Елена Чавдарова-Иса – Еболи, Костадин Андреев – Дон Карлос, Нико Исаков – Родриго. Постановката е на Пламен Карталов. Ще дирижира Георги Нотев.

Гена Димитрова настоява БНТ да запише представлението, за да остане в съкровищницата на българската култура и за младите поколения. Оперната прима лично се обадил в телевизията, разказва тя на пресконференцията.

За Гена Димитрова, Никола Гюзелев и Димитър Петков „Дон Карлос“ е най-хубавата

опера на Верди, а творчеството му е център на кариерата на всеки от тях, разказват прочутите певци. „В музикантските среди го наричаме нашия работодател, баща или дядо – цялата почит, респект и благодарност“, казват артистите.

Гена Димитрова е пляла целя Вердиев репертоар, но е пристрастна към Елизабета. Въпреки предупрежденията на учителя си Христо Брѝмбаров, че е необходим черен труд, а признанието не идва с тази партия, а с Еболи, за именитата певица е било голямо професионално удовлетворение да научи ролята. Според Никола Гюзелев пианисимите ѝ в партията са ненадминати, особено при нейния голям силен глас.

„От години не съм пляла

„Дон Карлос“ и сега се опитвам да се отърся от „Турандот“ и „Джоконда“, с които Софийската опера гостува в Япония през декември“, казва оперната прима. По думите ѝ Верди е бил опора в цялата ѝ кариера. „Последните 15 години ме признаха за най-добрата Турандот, но Верди ме доведе до това – смята Гена Димитрова. – Неслучайно музикантите казват, че Верди ни носи на гърба си – заради мелодията“, допълва тя.

* * *

Видеозапис на „Ауга“ с Гена Димитрова и Лучано Павароти в Миланската скала под диригентството на Лорин Маазел може да бъде показан

Наградата „Голям Платонов Нобел на Века“, с която е отличена оперната певица Гена Димитрова. Тя е четвъртият носител на наградата заедно с Бил Гейтс, Астрид Линдгрен и Виктор Скопенко. През 2018 г. Малин Решовски снима за БТА отличието, изложено в музея в Плевен.

на 12 май в Софийската опера.

Оперната прима ще извади от личния си архив и записи на „Набуко“ в Арена ди Верона и Ла Скала под палката на Рикардо Мути, както и други непоказвани у нас изпълнения от началото на кариерата ѝ до днес. Във вечерта, посветена на 60-годишнината на Гена Димитрова, тя ще пее със свои колеги и приятели. Програмата още не е уточнена, казва на пресконференция през април именитата певица.

С юбилейната вечер ще завърши Фестивалът на Обединена Европа под наслов „Ода на радостта“, който се открива на 4 май в операта, съобщава нейната директорка Христина Ангелакова.

Преди това Гена Димитрова ще закрие Петия Великденски фестивал в Националната опера – на 20 април с „Бал с маски“ от Верди, възстановена постановка на Емил Бошнаков. Ще дирижира италианецът Джорджо Проиети.

* * *

Документалният филм за оперната прима Гена Димитрова „Гласът на Гена – гласът на Арената“ на продуцентска къща „Егита“ ще има премиера в Дома на кино на 1 октомври – Международния ден на музиката. Това съобщава на пресконференция през май сценаристката Магдалена Манолова. Режисьор е Дочо Боджаков, а оператор – Иван Варимезов.

В края на май по БНТ ще бъде показана първата част на

филма, посветена на изявите на световноизвестната певица в Арена ди Верона, където изгрива щастливата ѝ звезда с „Джоконда“ на Понкиели.

Втората част е повече биографична, изповедна. Превъплъщенията в различните образи и мястото на Гена Димитрова в световния оперен театър са илюстрирани със стотици фотоси от личния ѝ архив и записи от върховете ѝ постижения на сцената – от младини до днес.

Наг 130 снимки са поместени и в биографичната книга „Гена Димитрова“ от Венелин Кръстев, първите екземпляри от която ще бъдат представени преди юбилейния спектакъл за 60-годишнината на певицата на 12 май в Софийската опера.

Гена Димитрова и оркестърът на Софийската опера под диригентството на Владимир Гяуров ще изпълнят арии и увертюри от „Норма“ на Белини, „Крадливата сврака“ на Росини, „Джоконда“, „Силата на съдбата“ на Верди и „Селска чест“ на Маскани във втората част на юбилейния спектакъл.

В първата част ще бъдат показани видеозаписи от личния архив на именитата певица с нейни участия в „Турандот“ на Пучини – в Арена ди Верона и Миланската скала, и откъси от спектаклите „Ломбардци“, „Набуко“ – под диригентството на Рикардо Мути, и „Ауга“ – с Лучано Павароти в Ла Скала през 80-те години. Тогава Гена Димитрова е наречена царицата на прочутия оперен театър.

„Не искам да издухам нико-

го“, казва Гена Димитрова по повод изказвания, че „е издухала“ Пласидо Доминго, когато двамата пели за първи път заедно през 70-те години в „Бал с маски“ от Верди. Истината е, че той казва: „Господи, благодаря ти, че все още се радват такива големи гласове“, уточнява певицата.

„Когато Гена пее, започват звездните войни“, пишат критиците, според които тя се хвърля безумно в пеенето.

Оперната прима обяснява, че не е пляла Вагнер, въпреки че е била канена от наследниците на композитора, защото една кариера не стига за всички. „А и не може Вагнер и Верди едновременно“, смята г-жа Димитрова. Тя е доволна от постигнатото в избрания репертоар. А според специалистите някои неща е направила по-добре дори от Мария Калас, която е била образец за всички от нейното поколение.

„Сега младите се учат от моите записи, а аз исках да приличам на Джина Чиня. Съжалявам, че за кратко учих при нея“, казва Гена Димитрова.

* * *

Министър-председателят Иван Костов изпраща поздравителен адрес до оперната прима Гена Димитрова, съобщава на 12 май на БТА ръководителят на Дирекция „Информация и връзка с обществеността“ на Министерския съвет Албена Ивайлова.

В поздравлението се казва: „Позволете ми да ви поднесе

Варна, 12 декември 2001 г. Оперната прима Гена Димитрова представя своите ученици пред публиката във Варненския драматичен театър. Снимка: Красимир Тодоров, БТА

искрените си поздравления по повод Вашия двоен празник. Образите, които пресъздават на музикалната сцена, имат своето неповторимо място в музикалното пространство на България и на света. Вашето творчество се е превърнало в емблема на страната ни. Вярвам, че изкуството ви ще продължи да докосва сърцата на публиката и да ви носи творчество и удовлетворение. Бъдете здрава, бъдете все така вдъхновена. Прекланям се пред таланта ви!“

На 23 май е съобщено, че актрисата Татяна Масалитинова и оперните певци Никола Николов и Гена Димитрова ще бъдат удостоени със званието „Почетен гражданин на София“ на сесия на Столичния общински съвет. Сесията ще разгледа предложението на столичния кмет Стефан Софийански за актуализиране на

общинския бюджет, приемането на Правилник за дейността на обществените посредници, преобразуването на общинските театри, галерии и домове на културата в културни институти.

В новина от 16 октомври се посочва, че млади оперни певци ще пеят с вечерни тоалети на Гена Димитрова на концерта за двойния юбилей на примата – нейната 60-годишнина и 35 години артистична дейност, на 23 октомври в Зала 1 на НДК. Концертът под патронажа на Антонина Стоянова е с участието на оркестъра на Софийската опера под палката на младия италиански диригент Лучано ди Мартино.

„Младите хора са талантливи и упорити, но не им стигат средства за нищо. Не знам към кого да се обърна, за да се намерят начини по-

заможните да финансират изкуството и културата“, казва г-жа Димитрова на пресконференция по повод концерта. Тя е избрала седемте певци, след като е прослушала стотици, и от февруари води безплатен майсторски клас с тях. Някои спят в дома ѝ, други слушат записи у тях и т.н. Гена Димитрова намира, че е нормално да се помага на младите и винаги го е правила.

Идеята е на концерта с наслов „Гена Димитрова и гласове от бъдещето“ някои от нейните образи еталони като Турандот, Абигайл, Лейди Макбет, Сантуца да оживеят отново в български гласове, казва музиковедката Магдалена Манолова, продуцент на проявата.

В публикация от 19 октомври четем, че над 200 фотоси, интервюта и критики са включени в книгата „Гена Димитрова“. Неин автор е Магдалена Манолова. Тя се издава по повод юбилейните чествания на оперната прима. Снимките са от богатия личен архив на певицата, а много от текстовете се публикуват за първи път.

Богатата палитра на творчеството на световноизвестната певица ще бъде допълнена на 22 октомври с прожекцията в НДК на филма „Звездни мигове с Гена Димитрова“.

Същия ден в НДК ще бъде открита и изложбата „Музикални силуети“. Ценителите

на изобразителното изкуство ще се запознаят с най-новите произведения на български художници и скулптори. Сред тях е и творбата на Николай Янакиев, изрисувал Гена Димитрова в коронната ѝ роля в „Турандот“, а скулпторът Богомил Живков е изваял Абигайл от „Набуко“ – друг емблематичен за певицата образ.

2002

Документалният филм за оперната прима Гена Димитрова „Гена – живот в образи“ на продуцентска къща „Едита“ ще има премиера в Дома на киното на 15 януари, пише в новина от емисия на БТА. Сценарист е Магдалена Манолова, режисьор – Дочо Божжаков, а оператор – Иван Варимезов.

Това е вторият филм за името на сопрано на екипа, който вече е представил по БНТ „Гена – гласът на Арена“.

„Гена – живот в образи“ е повече биографичен, изповеден. Превъплъщенията в различните образи и мястото на Гена Димитрова в световния оперен театър са илюстрирани със стотици фотоси от личния ѝ архив и записи от върховете ѝ постижения на сцената – от младини до днес.

„Операта е храм, в който научавах философията на живота“, е сред откровенията на Гена Димитрова във филма, който я разкрива като голяма артистка и богата личност – една от малцината, които сливат живота и кариерата си и следват вътрешната си потребност да предадат своя

опит на младите таланти.

Пред дарбата ѝ се прекланят нейният учител Христо Бръмбаров, режисьорът Франко Дзефирели, диригентът Херберт фон Караян, който възкликва: „Доживях да чуя глас, който само боговете заслужават!“ В историята на световното оперно изкуство познавачите поставят Гена Димитрова до Мария Калас и Рената Тебалди.

Клавирието гуо Аглика Геннова и Любен Димитров събра най-много гласове в слушателската анкета на Българското национално радио за музикант на годината, научава БТА от пресцентъра на радиото на 2 април.

Оперната прима Гена Димитрова е фаворит сред слушателите в категорията „Изключителен принос

към националната култура“. Наградата, предоставена от Центъра за музика и танц при Министерството на културата, ще бъде връчена на гръщията на Гена Димитрова от директора на центъра Антонина Бобева.

Ректорът на Софийския университет „Свети Климент Охридски“ проф. Боян Биолчев получава наградата на Световната академия „Платон“, съобщават от университета на 17 юни.

На същата церемония наградата „Голям Платонов Нобел на века“ получава оперната певица Гена Димитрова. Тя е четвъртият носител на наградата заедно с Бил Гейтс, Астрид Линдгрен и Виктор Скопенко.

Наградата се връчва за първи път тази година и в журито

София, 22 юни 2004 г. В Националната опера се състои пресконференция по повод приключването на Тринадесетия международен конкурс за млади оперни певци „Борис Христов“, чийто председател на журито е Гена Димитрова. Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

участват представители на Нобеловия комитет, книгата „Гинес“ и международния биографичен център „Кембридж“.

2003

Прочутият тенор Хосе Кура, известен също като диригент и композитор, пристига у нас по покана на диригентката на „Филхармония България“ Джими Крумбах. Маестрото ще дирижира концерта на оркестъра на 28 септември в зала „България“. Младият аржентинец, който прави кариера главно в Европа, сам пожелал да работи с българските музиканти, след като чул техни записи. „Бих дошъл в България и без да съм слушал този оркестър, защото българските музиканти са известни по света като много добри“, казва Хосе Кура. Той допълва, че се е срещал на сцената и на записи с бележити наши оперни певци, между които Райна Кабаиванска, Николай Гяуров и Гена Димитрова.

2004

Българското сопрано Гена Димитрова беше член на журито на Международния конкурс Римски-Корсаков за млади оперни таланти, съобщава вестник „Санкт Петербург таймс“, цитиран от БТА на 19 ноември.

Преди началото на приключилия неотдавна конкурс оперната дива заявява, че е приела предложението да бъде член на журито, защото търсела „големи гласове“. Тя за-

София, 21 декември 2004 г. В НДК се провежда премиера на книгата „Българският оперен мит. Тримата басы и трите сопрани“ на д-р Магдалена Манолова. На премиерата присъства министърът на културата Божидар Абрашев, а оперната прима Гена Димитрова дава автографи на почитателите си. Снимка: Елена Дикова, БТА

белязала няколко талантиливи мецосопрани и планира отново да посети Санкт Петербург, за да организира поредица от майсторски класове там.

Легендарни имена в българското и световното оперно изкуство ще бъдат представени на 21 декември в Зала 7 на НДК с премиера на книга и видеопроекция – Борис Христов, Николай Гяуров, Никола Гюзелев, Райна Кабаиванска, Анна Томова-Синтова и Гена Димитрова, която е специален гост на вечерта, пише в новината от гения.

Мултимедийният празник „Звездни мигове с българското оперно съзвездие“ е под патронажа на Министерството на културата и посланика на Австрия Карл Дийм.

Заместник-министърът на културата Анда Палиева ще представи книгата „Българският оперен мит. Тримата

басы и трите сопрани“ от Магдалена Манолова. Авторката отделя специално внимание на Борис Христов – човека легенда, Николай Гяуров – ненадминатия Крал Филип, Никола Гюзелев – гласа, който живописва, Райна Кабаиванска – голямата трагичка, родена примадона, Анна Томова-Синтова – Моцартова и Шраусова икона, Гена Димитрова – глас, който се ражда веднъж на сто години, отбелязват издателите.

2005

Гена Димитрова е починала тази сутрин в Милано, съобщават на 11 юни на БТА от Националната опера. Певецата е била в Италия за лечение. Нейната последна воля е била да я върнат в България. Българското консулство в Милано е поело ангажимента да уреди церемонията по поклонението пред голямата оперна при-

ма, съобщават от Националната опера.

Президентът Георги Първанов изпраща съболезнователно писмо до семейството и близките на Гена Димитрова. „Гена Димитрова нямаше равна на себе си. Тя бе всецяло отдадена на оперното изкуство, влезе в неговия храм не за развлечение, а да научи философията на живота – пише той. – Природата я беше дарила щедро с неземен и могъщ феноменален глас, който с изключително постоянство, воля, непрекъснато творческо търсене и усъвършенстване тя успя да превърне в еталон във вокалното изкуство. Нямаше равна на себе си. Отключила пред публиката цялата си енергия, без почивка, по възхитителен начин десетилетия наред завладяваше и взривяваше сцените с вулканичния си талант – допълва президентът. – Казваше, че за нея България е всичко. Настояваше, че можем да владеем световните пространства с талантните си. До последен дъх правеше всичко за спасяването, развитието и реализацията на младите дарования. Учеше ги. Раздаваше се без остатък“, припомня държавният глава. Според него „името на оперната прима Гена Димитрова отдавна стои в историята на световното изкуство и ще остане изписано завинаги върху най-престижните нейни страници“.

Председателят на Народно-то събрание Борислав Великов също изпраща съболезнователен адрес до роднините и близките на Гена Димитрова. „Напусна ни обичаната наша оперна певица, прославила българската музикална култура по целия свят. С красотата и блясъка на своя глас тя завинаги ще остане в световната история на оперното изкуство. Този глас гърли години очароваше света – благодарение на него той се докосна до най-ценното от нашата култура“, отбелязва в писмото си Великов.

В съболезнователния адрес на министъра на културата и туризма Нина Чилова тя изразява най-искрените си съболезнования за непрежалимата загуба на Гена Димитрова – една от най-изтъкнатите български оперни изпълнители. „Нейното изключително дарование и творческо присъствие ще запазят спомена за една забележителна личност в българския културен живот. С многобройните си

творчески изяви тя написа една от най-стойностните страници в историята на българското музикално-сценично изкуство. Незабравими ще са ярките ѝ и одухотворени роли от световния оперен репертоар, интерпретирани с изключително майсторство“, пише министър Чилова и допълва, че „с непринуденост и човечност Гена Димитрова естествено стопляше и одухотворяваше с присъствието си, внушавайки авторитет и възхищение. Бугната ѝ гражданска позиция върно определяше пътя на демократичните промени в културния живот на страната ни“.

Министърът на външните работи на Австрия Урсула Пласник също изпраща съболезнователно писмо до близките на Гена Димитрова. „Смъртта на изключителната певица е голяма загуба за музикалния живот в България – се посочва в него. – Както България с право се гордее, че в страната се е родил такъв талант, ние в Австрия сме

София, 16 юни 2005 г. Стоици хора се покланят пред световноизвестната оперна певица Гена Димитрова в Националната опера. Сред тях са оперният певец Никола Гюзелев и лидерът на БСП Сергей Станишев. Снимка: Владимир Шоков, БТА

щастливи, че тя имаше австрийско гражданство през последните 14 години от своя живот – се казва още в писмото. – Рагвам се, че паметта на Гена Димитрова ще бъде съхранена и чрез учредяването на фондация за подпомагане обучението на млади певчески таланти, още повече че тя и приживе се ангажираше много с това“, пише Урсула Пласник.

Вестник „Дейли телеграф“ публикува голям некролог за починалата в събота голяма българска певица Гена Димитрова. За разлика от мнозина модерни изпълнители тя изглеждаше успокояващо старомодна в стремежа си всеки регистър от могъщия ѝ глас да бъде едновременно добре обработен. Вестник „Индипендънт“ също помества статия, посветена на Гена Димитрова. Ежедневникът разказва подробно за кариерата на българската оперна певица.

* * *

На 16 юни стотици хора чакат, за да се поклонят пред световноизвестната оперна певица Гена Димитрова в Националната опера. Десетки се нареждат на опашка пред сградата още преди началото на церемонията. По-рано са дошли и някои от официалните лица, сред които президентът Георги Първанов и съпругата му Зорка Първанова, министърът на културата и туризма Нина Чилова, посланикът на Италия у нас Джан Батиста Кампаньола.

Пред оперната прима една

от първите се поклонят нейни колеги и приятели, политици и официални лица.

Венци и цветя поднасят близки и познати на Гена Димитрова от родното ѝ село Безлеж, Плевенско.

Много са желаещите да напишат гуми на признателност към Гена Димитрова и около 11.00 часа вече са отворени четири траурни книги. В една от тях режисьорът Рангел Вълчанов пише: „Слава на Бога, че се роди Гена!“

Изпълнения на именитата певица звучат в централното фоайе на операта, където е поклонението.

„Трудно се правят оценки в такъв момент, но е несъмнено, че Гена Димитрова ще остане като символ на таланта – с природната си гарба и с уменията да я развие с непозната воля и характер, присъщи само на нея“, казва президентът Георги Първанов пред репортери, след като се поклоня пред оперната прима.

„България и светът се разделят с великата българка Гена Димитрова – в най-известните оперни театри по света прекъснаха репетициите си в нейна чест – посочва в словото си на траурната церемония директорът на Националната опера Борислав Иванов. – Знаменателно е, че отдаваме почит към една от най-забележителните певици на XX век именно в Софийската опера, откъдето тя тръгна по световните сцени. След зашеметяващия старт с Абигайл само за седмица Гена стана любимка на публиката. Тя получи десетки награди и най-голямата награда за артиста – любовта на публиката, и ще остане завинаги като един от върховете на световното оперно изкуство“, допълва Иванов.

„Отиде си едно огромно сърце, един неповторим човек, феноменален глас, усъвършенстван по начин, по който много малко артисти умеят

София, 16 юни 2005 г. Президентът Георги Първанов също се покланя пред Гена Димитрова и се разписва в траурната книга в Националната опера. Снимка: Владимир Шоков, БТА

София, 16 юни 2005 г. Дълга опашка от чакащи да се поклонят пред световноизвестната оперна певица, починала след тежко боледуване на 64-годишна възраст. Снимка: Владимир Шоков, БТА

– с упоритост и воля, които нямаха граници – казва Никола Гюзелев. Той се извинява, че от възмущение трудно събира мислите си. – За всички нас – артисти и публика, и за колегите ѝ от целия свят беше достатъчно да се каже „Гена“, на италиански дори понякога членуваха името ѝ – „Ла Гена“, тоест дивата, голямата. Но тя не се правеше на дива и извървя невероятния си житейски и творчески път, запазвайки корените си и връзката с родното си село Безлеж“, посочва именитият певец.

* * *

На 17 юни с изпълнение на националния химн завършва опелото на Гена Димитрова в църквата „Света Неделя“ в София. В края на траурната церемония, на която при-

състват стотици граждани, непознат мъж запява „Горда Стара планина“. Краят на химна прелива в хоровото изпълнение на „Свети Боже, свети крепкий, свети безсмъртни“.

„Духът на Гена Димитрова отлитна при Бога, за да му пее във висините заедно с ангелите“, казва в словото си Знеполският епископ Николай – викарий на Софийската митрополия. Той нарича певицата „щедро гарена от Бога и с драгоцен талант“. Този талант не беше заровен в земята, а облагороден от голямото ѝ трудолюбие и всичките ѝ християнски благодетели, което даде своя стократен плод, казва епископ Николай.

На опелото присъстват още 16 свещеници от различни столични храмове.

На един от венците е написано „С признателност и обич от Васко Василев и Класическата опера – Лондон“. От църквата обясняват, че венецът е пристигнал днес от името на световноизвестния български цигулар, който е сред почитателите на оперната прима.

2006

Част от записите на оперната прима Гена Димитрова от каталога на EMI Classics излизат за първи път на компактдиск, съобщават на 26 април издателите от „Анимато Мюзик/EMI“. В албума Opera Agias са включени оперни арии от Верди и Пучини, записани между февруари 1984 и септември 1985 година в прочутите звукозаписни студиа

„Аби Роуд Студио“ в Лондон и „Бавариан Мюзик Студио“ в Мюнхен.

В албума са включени и откъси от трите може би най-трудни драматични роли в оперния репертоар – Турангот от едноименното произведение на Пучини и Лейди Макбет и Джизелда от „Ломбардци“ (Верди). Роли, които певицата не спира да изпълнява близо 30 години.

Новината от деня припомня, че през 1984 година Гена Димитрова подписва договор с най-голямата компания на Острова тогава – EMI Classics, за студиен запис (част от Вердиевия репертоар е включен в настоящата колекция). След една година Гена Димитрова отново влиза в студио, но този път, за да запише прочутия си албум с арии от опери на Пучини (All Puccini Album, EMI Classics, 1984). Сега част от тези записи излизат на компактдиск.

* * *

Новина на БТА разказва за сопраното Елена Баръмова, която завършва оперно пее в Музикалната академия в София през 1994 г. в класа на Констанца Вачкова. През 2001/2002 г. тя специализира в майсторски клас на Гена Димитрова, а през 2004 г. – в Академия „Борис Христов“ в Рим при Мирела Паруто. За своята учителка Гена Димитрова Елена Баръмова казва: „За мен 2-жа Димитрова е като втора майка. Започнах да работя с нея през 2001 г.

Плевен, 14 юни 2006 г. Регионалният исторически музей в града поддържа уникална изложба в памет на оперната прима Гена Димитрова по повод една година от кончината ѝ. Снимка: Малин Решовски, БТА

и живях цяла година у тях. В началото предложението ѝ беше шокиращо, но впоследствие се оказа, че тя е един много непосредствен и земен човек. В нея нямаше и следа от примадонщина. Раздаваше се не само на учениците си, но и на всички хора, които са по-искали някаква помощ от нея. Занимаваше се от сутрин до вечер с проблемите на хората, работеше от 13 до 19 ч. с нас с много амбиция да ни направи певци, да ни кали за сцената. Гена Димитрова ни казваше: „Деца, никої няма да ви прощава. Трябва да сте готови да изпълнявате като в казарма това, което искат режисьорът и диригентът от вас.“ Това много ми помага сега. Тя ме научи на дисциплина и търпение. Дори в поведението си на сцената аз подсъзнателно – понякога съзнателно, я имитирам“, казва Елена Баръмова. По думите ѝ Гена Димитро-

ва и като човек, и като певец е явление, което се ражда сигурно веднъж на 1000 години.

За първи път Регионалният исторически музей в Плевен показва международните отличия на оперната прима Гена Димитрова, присъдени ѝ по света за блестяща кариера и проявен талант. Сред най-ценните е медалът „Златният Верди“, който е връчен на оперната звезда във Верона.

Уникалната изложба се открива на 15 юни от земляците на Гена Димитрова по повод една година от кончината ѝ. Експозицията е подготвена с помощта на Сдружение „Музей на българската музикална култура“–София и семейството на Гена Димитрова, сестрата на певицата Надя Русева, както и музиковедка-

та Магдалена Манолова, автор на книга и документален филм за Гена Димитрова, пояснява за БТА Наташа Хинкова, уредник в музея.

Експонатите са над 200.

В новина от 23 юни се посочва, че БТА е сред инициаторите за организиране на национален конкурс за млади оперни певци на името на българската оперна прима Гена Димитрова. Генералният директор на БТА Максим Минчев се включва в организационния комитет на проявата, която се предвижда да събере млади дарования в оперното изкуство от 28 септември до 2 октомври в Плевен. Домакин на конкурса ще бъде областният управител Цветко Цветков, а председател на журито – главният диригент на Софийската опера Георги Нотев. Първото състезание за музикални таланти „Гена Димитрова“ ще премине под патронажа на министъра на вътрешните работи Румен Петков.

В последните си години Гена Димитрова се отнасяше към младите таланти на България като майка, затова е достойно в нейна памет да бъде организиран конкурс за млади дарования, коментира за БТА председателят на организационния комитет Пламен Джуров, съветник на министъра на културата. Плевен е дал най-много певчески гласове на България „на глава от населението“, може би заради

климата, затова е точното място за конкурса на името на Гена Димитрова, която бе сред осемте най-велики гласове на Земята през столетието, допълва Джуров.

На 18 юли пощенско-филателно издание, посветено на 65 години от рождението и една година от кончината на оперната певица Гена Димитрова, е пуснато в употреба в Музея на съобщенията. Изданието се състои от пощенска марка, илюстриран плик с цена от 0,55 лева и специален пощенски печат.

Номиналната стойност на марката е 1.00 лева, тя е отпечатана в тираж от 20 000 броя. На марката е изобразена Гена Димитрова в ролята ѝ в операта „Дон Карлос“. Пликът е с тираж 7885 броя. За него художникът Иван Богданов е използвал изображение на Миланската скала, откъдето започва международната кариера на оперната прима.

Андреана Николова и Кирил Манолов са двамата млади оперни изпълнители, които печелят първите награди при жените и мъжете от Нацио-

налният конкурс за млади оперни певци „Гена Димитрова“, който приключва на 2 октомври в Плевен. Състезанието преминава на високо ниво, достойно за името на големата наша певица Гена Димитрова, заявява председателят на журито маестро Георги Нотев.

При мъжете с втора награда е Петър Бучков – бас, а с трета – Веселин Стойков, бас. Носителка на втора награда при жените е Йоана Железчева – сопрано, а трета – Гургина Гургинова, също сопрано. Освен това журито връчи една награда за най-добро изпълнение на българска песен на Емилия Иванова.

23-годишната Биляна Данаилова е отличена с поощрение за най-млад финалист на конкурса.

На 4 октомври в Плевен е открит бронзов барелеф на световноизвестната оперна певица Гена Димитрова. Той е поставен в нейна памет на общинската сграда, която носи нейното име в центъра на града. Автор и изпълнител на скулптурната творба е плевенският художник Красимир Рангелов, който печели конкурс, обявен от Община Плевен.

На възпоменателното тържество прочувствени слова за живота и творческите достижения на Гена Димитрова произнасят нейната сестра Надка Русева и дългогодишната ѝ приятелка историчката Свобода Гюрова. Кметът на

Плевен, 4 октомври 2006 г. Кметът на града открива бронзов барелеф на Гена Димитрова, поставен в нейна памет на общинската сграда, която носи името ѝ. Автор и изпълнител на скулптурната творба е плевенският художник Красимир Рангелов. Снимка: Малин Решовски, БТА

Плевен Найден Зеленогорски обещава пред барелефа на певицата, че градът ще предприеме всичко необходимо да възстанови закрития преди години държавен оперен театър и ще му даде името на Гена Димитрова.

2007

На 11 юни е планирано възпитаници на Гена Димитрова и млади музикални дарования да изнесат концерт в памет на оперната прима в Камерна зала „България“, научава БТА от музиковеда Магдалена Манолова.

„Пътят към Европа“ е насловът на концерта по повод две години от кончината на Гена Димитрова – един от най-големите гласове на миналия век.

Участват младите оперни таланти Емилия Иванова, Хрисимир Дамянов, Атанас Младенов, Силвия Тенева и възпитаниците на Гена Димитрова Байса Дашням, Велислава Георгиева, Габриела Георгиева, Розалия Богданова, Татяна Спиридонова, Пеньо Пирозов.

В Плевен земляците на великата оперна певица на България Гена Димитрова отбелязват с възпоменание двегодишнината от кончината ѝ, която се навършва на 11 юни.

Пред бронзовия барелеф с лика на артистката, създаден от скулптора Красимир

Рангелов и поставен пред залата, носеща името на Гена Димитрова, се събират представители на културната обществеността в града. Венци са поднесени от името на Общинския съвет и Община Плевен. Присъстващите почитат паметта на певицата с минута мълчание.

2008

Концертът на учениците на оперната прима Гена Димитрова изправи на крака публиката във Виена на 6 май вечерта, съобщават за БТА от Министерството на културата на България.

Голямата концертна зала на Българския културен институт „Дом Витгенщайн“ в австрийската столица е препълнена от почитатели на изкуството, които дълго аплодират примата на виенската опера Красимира Стоянова, Петър Данаилов, Лилия Илиева, Стефан Владимиров, Розалия Богданова, Баясгалан Дашням. Ръкоплясканията не стихват и след изпълненията на проф. Христо Станишев и Мария Принц – пиано, и Стефан Камиларов – цигулка.

Концертът на учениците на Гена Димитрова в памет на голямата българска певица се прави за първи път. Идеята е на проф. Христо Станишев и на директора на БКИ „Дом Витгенщайн“ Борислав Петранов.

Проявата е под патронажа на българския посланик в Австрия Ради Найденов, който приветства залата. Делега-

цията на Министерството на културата, водена от Невяна Малчева, началник на кабинета на министъра на културата, е на концерта във Виена. В залата е и Милена Стойкова – осиновената дъщеря на Гена Димитрова. Изпълнителите получават цветя от името на министъра на културата проф. Стефан Данаилов.

„Незабравимата Гена Димитрова сякаш е сред нас в залата с таланта на своите известни ученици, прославящи името на България далеч за пределите на родината“, казва проф. Христо Станишев.

2009

На 19 май министърът на културата проф. Стефан Данаилов открива в Плевен второто издание на националния конкурс за млади оперни дарования „Гена Димитрова“.

„Създаден от голямата прима на операта Гена Димитрова, конкурсът в Плевен се превърна във вдъхновяващ празник на творческия дух – заявява проф. Данаилов. – Искрящите дарования на младите са достойно продължение на делото на изключителната българка, която е прославила с изкуството си България на най-престижните световни сцени“, допълва той.

Трийсет и двама певци са допуснати до състезанието. Председател на журито е проф. Мила Дюлгерова. В състава му са Христина Ангелкова, Дарина Такова, Александър Текелиев. Това съобщиха днес организаторите.

На 22 май в Плевен журито обявява наградите на Втория национален конкурс за млади оперни певци „Гена Димитрова“. Доротея Доротеева става носител на първа награда. 27-годишната певица освен в България има изяви в Германия, Австрия, Швейцария, Румъния и на срузи музикални сцени. Втора награда е присъдена на Вера Георгиева, а две трети награди са дадени на Гергана Русекова и Диана Василева. Журито не е присъдило първа награда при мъжете. С две втори награди са отличени Делян Славов и Мариян Йовановски. Трета награда е дадена на Александър Носиков.

На 30 юни в Плевен е открита музейна експозиция, посветена на живота и творчеството на оперната прима Гена Димитрова. Събитието съвпадна с 4-годишнината от кончината на световноизвестната българска певица. Гости на тържеството в Регионалния исторически музей са сестрата на артистката Надка Русева и кметът на Плевен Найден Зеленогорски.

Идеята е реализирана с финансовата подкрепа на местните власти и съдействието на семейството на певицата, както и със средства, предоставени от Държавната парично-предметна лотария. Експозицията разказва за изявите на Гена Димитрова в най-престижните оперни

Плевен, 30 юни 2009 г. В града е открита музейна експозиция, посветена на живота и творчеството на оперната прима Гена Димитрова. Събитието съвпада с четиригодишнината от кончината ѝ. Сред експонатите е костюмът на Турангот, с който звездата е участвала в постановка на Франко Дзефирели на сцената на Метрополитен опера. Снимка: Малин Решовски, БТА

театри по света. Централно място е отделено на сценични и концертни костюми на артистката. Привлича вниманието възстановка на костюм на Турангот, с който звездата е участвала в постановка на Франко Дзефирели на сцената на Метрополитен опера в Ню Йорк. Специален кт е отделен на отличията на певицата – Голям Платонов Нобел на XX век за върхови постижения в операта от 2002 г., наградата „Джакомо Пучини“ за цялостна творческа дейност от 1989 г., признанието на земляците ѝ – златен ключ и диплом за присъденото ѝ звание „Почетен гражданин на Плевен“.

Художественото оформление е модерно и съобразено с най-новите тенденции в музейното дело и до момента е най-доброто в света, създадено за творци в областта на музиката, твър-

дят специалисти. Залата създава усещане у зрителя, че се намира на оперна сцена – Арена ди Верона, Миланската скала или операта в София. Показани са лични вещи, снимки, документи, награди от конкурси за изключителното певческо майсторство на Гена Димитрова.

2010

Костюмът на Гена Димитрова от постановката на операта „Джоконда“ от Понкиели в Софийската опера и балет става част от експозицията в Историческия музей в Плевен, посветена на родената в село Беглеж оперна прима. Дарението ще направят председателят на парламента Цеца Чачева и директорът на Софийската опера проф. Пламен Карталов на 12 септември, съобщават от операта.

Цецка Цачева е почетен патрон на отбелязването на 120-годишнината на българското оперно дело. За началото на юбилейните прояви е избран Плевен – родният край на световната оперна прима Гена Димитрова. Председателят на Народното събрание ще поднесе цветя на паметната плоча на певицата в Плевен.

2011

„Седем шедьовъра на италианската опера със златните роли на Гена Димитрова“ представя за 70-годишнината от рождението на световноизвестната прима Софийската опера и балет. Празничният цикъл започва на 25 март с концертно изпълнение на „Норма“ от Белини. Останалите спектакли са през май – „Дон Карлос“, „Набуко“ и „Бал с маски“ от Верди, „Турангот“ и „Манон Леско“ от Пучини и „Джоконда“ от Понкиели, съобщава директорът на Софийската опера проф. Пламен Карталов.

Председателят на парламента Цецка Цачева е поканена да открие честването. То ще включва и изложба – с експонати от музея на Гена Димитрова в Плевен, прожекции на филмите „Гена – гласът на Арена ди Верона“, „Незабравимата Гена“ и „Гена – живот в образи“ на г-р Магдалена Манолова. Ще бъде показан също видеозапис на спектакъла „Джоконда“ на Софийската опера и балет с участието на Гена Димитрова. Преди всеки спектакъл гласът на знаме-

София, 29 април 2011 г. Нова Възпоменателна трикомпонентна монета „Гена Димитрова“ е представена в БНБ.
Снимка: Петър Кръстев, БТА

нитата певица ще звучи в неколкominутни откъси от съответното произведение.

„Норма“ на Белини е символът на белкантото. Обърнах се към нея едва на 45 години. Съжالياвам, че не я изпях на млади години. Норма отгавна ме привлича. Тя бе моя героиня. Това е образът на жрицата, виновна за всичко“, обяснява преди години Гена Димитрова.

„Норма се отделя от всички останали мои героини с тази безкрайна оценка, че една жрица, която е проповядвала цял живот един идеал, не може да живее повече с греха си. Безкрайно обичам последната картина, когато тя моли баща си да не затрива своята собствена кръв, децата ѝ: „Аз отивам да изгоря заради тях, заради грешката си.“ Когато една високопоставена личност прави това, когато става човечна, тогава е обичана от хората и разбрана. Тя е жертвата, която е виновна над всякаква чо-

вешка представа за вина. Но тя също като Джоконда знае кога и как да умре. В тези герои има нещо от моя характер. В живота съм свикнала винаги да заплащам за всичко, имам чувството, че вината е моя... – казва примата. – През целия си живот съм се опитвала да правя добро, но съм била неразбрана. Има една тосканска поговорка – не прави добро, ако не можеш без това „благодаря“. Мама ми е казвала – направи добро и го хвърли в морето. Благодареният не е обичан, такава е човешката природа“, коментира още Гена Димитрова.

От 2 май Българската народна банка пуска в обращение сребърна възпоменателна трикомпонентна монета „Гена Димитрова“ в тираж 4000 броя, обявява на пресконференция Калин Христов, ръководител на управление

„Емисионно“.

Номиналната стойност на монетата „Гена Димитрова“ е 10 лева. Тя е трета от серията „Именити български гласове“ след монетите, посветени на Борис Христов (емисия 2007) и на Николай Гяуров (емисия 2009). Автори на художествения проект са Пламен Джерманов и Красимир Ангелов.

Националният исторически музей получава дарение лични вещи на голямата българска оперна певица Гена Димитрова. Дарението е от нейната осиновена дъщеря и племенница Милена Стойкова. Поводът е, че на 6 май тази година се навършват 70 години от рождението на Гена Димитрова.

Дарението включва 20 предмета. Колекцията от сценични костюми на НИМ се допълва с още четири, принадлежали на оперната прима. Това са официален тоалет от гве части, официална рокля и два сценични костюма, изработени от атлаз, коприна и воал, богато украсени със златна бродерия, пайети, мъниста, перли и изкуствени камъни. Костюмите са дело на български дизайнери.

Триумфайки повече от 35 години по световните оперни сцени, Гена Димитрова печели много престижни награди. Две от тях са включени в дарението – Интернационален приз за висок принос към изкуството „Златният стрелец“ с грамота от граф Фоджа, Театро деле Фонти (1981) и „Джовани

Дзенатело“ за лирика, Арена ди Верона през 1981 г.

В дарението са включени и оригинални снимки от еблематичните роли на Гена Димитрова на Абигайл от „Набуко“, Лейди Макбет от едноименната опера на Верди, Норма от операта на Белини и принцеса Турангот от операта на Пучини. Две от тях са с автограф на певицата.

На 30 юни Общинският съвет в Плевен приема в дар от роднините на оперната прима Гена Димитрова родната ѝ къща в село Беглеж за създаване на музей. Актът е предвиден в дневния ред на заседанието на Общинския съвет.

Това желание е заявено през април от сестрата на Гена Димитрова – Нагка Русева, и от дъщерята на певицата – Милена Стойкова. Общинският съвет ще отдели средства за

реконструкция и ремонт на сградата, за да я приспособи за музейна сбирка.

2012

В най-хубавата зала на Капитолийските музеи – „Пиетро да Кортоня“, снощи бе представена книга за българската оперна дива Гена Димитрова, съобщава на 8 декември пресцентърът на Министерството на културата.

Събитието е организирано в рамките на работното посещение на министъра на културата Вежди Рашидов с активното сътрудничество на Римската голяма община. Присъстват десетки почитатели на творчеството и великолепния талант на Гена Димитрова. На мултимедия е показана специална фотоложба с моменти от живота на оперната певица.

Книгата „Гена“ на автора Александър Абаджиев на ита-

София, 9 декември 2012 г. Прочутият испански тенор Хосе Карерас е почетен гост на премиерата на книгата на журналиста Димитър Сотиров „Гена Димитрова от А до Я“ в Софийската опера.
Снимка: Христо Касабов, БТА

лиански език е издадена с подкрепата на българското Министерство на културата.

„Гена Димитрова е една от легендите на българското изкуство. Повече от четвърт век тя гастролира от София до Ню Йорк, от Милано до Москва и Токио, от Буенос Айрес до Каиро, но винаги носи в сърцето си Родината и България винаги се е гордяла със своята дива“, заявява в изказването си министър Рашидов.

За работата си с Гена Димитрова говори и големият Франко Дзефирели. „Гена Димитрова е един от най-големите гласове на века“, заявява той.

Хосе Карерас пристига в България на 8 декември. Той ще изнесе колежен концерт в понеделник в Зала 1 на НДК – в рамките на Новогодишния музикален фестивал. „С Гена Димитрова се срещнахме за първи път през 1972 г. в Парма в операта „Бал с маски“ на Верди. И за двамата това беше дебют. После много пъти сме били заедно на сцената – в Ла Скала и в много други театри. Тя беше велик артист, велик глас и още по-забележителен човек – великолепен колега, винаги готова да помогне. В труден период от живота ми беше близо до мен, постоянно ми пишеше писма и се обаждаше“, разказва пред журналисти при пристигането си на летището Хосе Карерас.

Световноизвестният испански тенор Хосе Карерас получава от автора Димитър Сотиров първия екземпляр от книгата „Гена Димитрова от А до Я“ на премиерата на 9 декември в Софийската опера, откъдето през 1967 г. започва забележителният творчески път на примаата.

Препълнената зала посреща с аплодисменти на крака знаменития певец. Директорът на операта Пламен Карталов нарича срещата историческа и поздравява госта на италиански: „Здравейте, велики маестро. Добре дошли в театъра на Гена Димитрова.“

„Много е вълнуващо да получа първия екземпляр от книгата за Гена Димитрова – ключов творец и човек. Чест е за мен да съм тук днес и да почетем тази забележителна дама, която винаги нося в сърцето си – независимо къде е бивала през жизнения си път и къде е сега“, казва Хосе Карерас.

Почитателите на двамата именити артисти ги виждат на видеозапис в дует от „Ломбардици“ на Верди в Милано – това е апогеят и финалът на 40-минутното тържество, което започва 20 минути след обявения начален час.

Ария на Одабела от „Атила“ – една от знаковите роли на Гена Димитрова, изпълнява нейната ученичка Баясгалан Дашням, солистка на Софийската опера.

„Мечтаех да съм оперна певица от 14-15-годишна, когато бях в осми клас. Гледах аржентинската артистка Лолита

Торес в музикалния филм „Във възрастта на любовта“ и тя остана в душата ми. За щастие после често се срещаме в театъра в Буенос Айрес, където са работили големи дириженти като Артуро Тосканини и Ерих Клайбер“, разказва Гена Димитрова в откъса от книгата, който прочита актрисата Виолета Гиндева.

В същата глава – „Театри“, примаата си припомня и един от уроците, научени при първата ѝ изява във Франция – в „Силата на съдбата“. Тогава семейство оперни певци ѝ обяснили, че големите театри носят престиж на артиста, а малките са школа – човек може много да научи, ако попадне на добър диригент, както се случило с българското сопрано. Така по думите ѝ 14 дни от месеца учела – във Франция, и 14 дни работела – в Италия, в спектакли в Ла Скала. Това бил идеалният ритъм за нея.

„Днес е хубав ден за почитателите на операта – възможност да се докоснат до велик човек и артист. Гена заслужава още книги – във времето все повече ще изкристализира нейният талант“, казва на премиерата министърът на културата Вежди Рашидов. Той разказва за честването на примаата в Италия, откъдето току-що се е завърнал – с представянето на друга книга и документален филм за певицата.

Акцентът върху съкровено лични неща е новото за Гена Димитрова, което предлага четвъртата книга за при-

София, 11 март 2013 г. Министърът на културата в оставка Вежди Рашидов дарява на Националната опера и балет 30 фотоса от личния архив на Гена Димитрова. Те са подбрани от известния български художник-фотограф Иво Хаджимишев. Снимка: Владимир Шоков, БТА

мата – благодарение на предоставения от близките ѝ достъп до нейния архив, отбелязват Димитър Сотиров и музикологът проф. Боянка Арнаудова. По думите им изданието е ценно също със сериозната информация за ролите на знаменитото сопрано.

2013

На 11 март се провежда церемония, на която министърът на културата в оставка Вежди Рашидов връчва на Софийската опера дарение от 30 големи фотоса от личния архив на примаата Гена Димитрова.

Фотосите са подбрани от художника-фотограф Иво Хаджимишев със съдействието

на племенницата на Гена Димитрова, която тя осиновява – Милена Стойкова, и Александър Абаджиев – автор на една от книгите за световноизвестното сопрано.

„Иво Хаджимишев гари снимките на Министерството на културата, а ние – на Софийската опера, защото това е естественото им място, домът на Гена Димитрова“, казва Вежди Рашидов.

На снимките са запечатани моменти от спектакли на Гена Димитрова по световните оперни сцени като Арена ди Верона, Миланската скала, Метрополитън опера в Ню Йорк, със знаменити партньори, режисьори и дириженти, между които Пласидо До-

минго, Лучано Павароти, Хосе Карерас, Франко Дзефирели, Лорин Маазел.

Показани са също дебютът на примаата в Софийската опера и балет – Абигайл в „Аида“ през 1967 г., и последният ѝ спектакъл в първия ни оперен театър – „Дон Карлос“ през 2001 г.

Специално за Гена Димитрова е бил поставен оперният спектакъл „Набуко“ от Джузепе Верди на Арена ди Верона, със записа на който на 7 август се открива Третият международен фестивал на музикалния филм „Николай Гяуров“ в родния град на певе-

ца Велинград. Това съобщават от Италианския културен институт в София, който съдейства за предоставянето на записа от Италианската национална телевизия RAI.

Записът е показан за първи път на 3 ноември 1981 г. В ролите са изключителни певци, сред които Гена Димитрова, изградила кариерата си в Италия, Ренато Брузон, Димитър Петков. Маурицио Арена дирижира спектакъла с участието на хора и оркестъра на Арена ди Верона.

Това издание на „Набуко“ с грандиозната си сценография и костюми е било поставено специално за Гена Димитрова, тъй като огромната сцена се нуждаела от силен глас като нейния. Българското сопрано подарява незабравимото изпълнение на Абигайл, утвърждавайки се като една от най-забележителните Вердиеви певици, отбелязват от Италианския културен институт.

2014

Пласидо Доминго ще се върне в Софийската опера и балет като изпълнител в спектакъл. С това обещание си е тръгнал от първото си посещение в театъра на 13 февруари световноизвестният тенор, съобщават от операта. Заглавието с участието на Доминго предстои да се уточни.

Доминго е разказал за единствената си среща със световния бас Борис Христов през 1966 г. в САЩ и е изразил съжаление, че никога не е пял с него на една сцена. Затова пък

многобройни са съвместните му участия с Николай Гяуров, Райна Кабауванска, Гена Димитрова, Анна Томова-Синтова. С всеки от тях го свързва колегиално приятелство, но той е добре запознат и с качествата на българските певци от по-младото поколение, между които Светла Василева, Красимира Стоянова, Орлин Анастасов.

В новината от геня се посочва още, че тенорът си е тръгнал за репетицията за концерта си на 14 февруари в зала „Арена Армеец“ с подарената му от Пламен Карталов икона на Богородица и със свое копие на книгата „Гена Димитрова от А до Я“ на Димитър Сотиров, връчено му лично от автора.

В Плевен ще бъде възстановен песенният конкурс за млади оперни певци на името на световноизвестната оперна прима Гена Димитрова, родена в този край. Това съобщава на 1 август в пресклуба на БТА новоназначеният директор на Плевенската филхармония Любомир Дяковски. „Вече съм водил разговори във връзка с подготовката на конкурса „Гена Димитрова“, за да го организираме още през май, следващата година“, уточнява той.

2015

В новина от 6 май се посочва, че плевенската филхармония почита с блестящ кон-

церт паметта на оперната прима Гена Димитрова, която е родена и израснала в Плевенския край. „На 11 юни се навършват 10 години от кончината на световноизвестната българска певица. По идея на директора на филхармонията Любомир Дяковски, който си е партнирал на сцената с Гена Димитрова, снощи в театър „Иван Радоев“ бе изнесен концерт в нейна чест. Поканени бяха нейни ученици – баритонът Петър Данаилов и басът Стефан Владимиров, както и носителката на първата награда от конкурса на името на Гена Димитрова сопраното Габриела Георгиева“, пише още БТА.

Дяковски припомня, че въпреки известността си и заетост по световните сцени Гена Димитрова се е връщала и е пеела на сцената на Плевенската опера. И до днес нейните земляци я помнят в главните партии на оперите „Трубадур“, „Тоска“ и „Бал с маски“. Историкът Свобода Гюрова – близък дългогодишен приятел на певицата, разказва на публиката ярки спомени за нея. Припомня, че според специалистите тя притежавала истинско „гласово многоцветие – от мецосопрано до лирично сопрано“, а Караян казвал: „Доживях да чуя глас, който само боговете заслужават!“

2016

Документи от фонда на регионалната библиотека „Христо Смирненски“ и частна

колекция ще бъдат показани за първи път утре по повод 75-годишнината от рождението на Гена Димитрова, съобщава на 3 май директорът на културния институт Аня Михова.

Изложбата е подредена в залата на библиотеката, където от 17.00 часа ще започне тържество, посветено на световноизвестната оперна певица, родена и израснала в Плевенския край. Непоказваните досега експонати са лично притежание на доц. д-р Свобода Гюрова – една от най-близките приятелки на Гена Димитрова. По покана на певицата Гюрова е присъствала на нейни спектакли в чужбина, които са останали паметни в историята на певческата и артистичната кариера на оперната прима. По повод годишнината музиковедът Августина Серафимова – преподавател в Националното училище по изкуствата „Панайот Пипков“, ще представи есе за Гена Димитрова, след което ще бъде показан документален филм за нея.

В Плевен повече от 60 деца участваха в певчески конкурс, посветен на оперната прима Гена Димитрова – родена на днешния ден в плевенското село Беглеж, съобщава на 6 май за БТА от организаторите на състезанието Радослав Георгиев.

Нагпяването на деца на възраст между 6 и 11 години е организирано по случай 75-го-

дини от рождението световноизвестната българска певица. Професионално жури е определило кои да получат отличията. Голямата награда, наречена „Плевенско славеиче“, е присъдена на Роберто Стаматов – третокласник от началното училище „Отец Паусий“. Победители в другите възрастови групи са Тони Василева от ОДЗ номер „2“ – „Зорница“, и Ралица Хайдърска, второкласничка от училище „Отец Паусий“.

„Децата пяха народни песни, защото така е започнала Гена Димитрова – пеейки народни песни в родното си село Беглеж“, казва Георгиев. Преди началото на нагпяването организаторите на състезанието разказали на малките певци за блестящата ѝ кариера. „За нас Гена Димитрова е велика като артист, като човек и като наш съгражданин, затова искахме нашите внуци да научат повече за нея“, допълва Радослав Георгиев, който е председател на неправителствената патриотична организация „Артилерия“ в Плевен.

На 18 май се открива изложбата „Гена Димитрова – глас, който само боговете заслужават“ в Националния исторически музей (НИМ). Тя е посветена на 75-годишнината от рождението на световноизвестната оперна певица и Деня на музеите – 18 май. Експонатите в нея са дарени от племенницата ѝ Милена Стой-

кова и от близката приятелка на певицата доц. д-р Свобода Гюрова от Регионалния исторически музей в Плевен.

Дарението включва двadesет предмета, някои от които имат изключителна експозиционна стойност.

Кармело Карузо носи в сърцето си Гена Димитрова и смята музиката за своя голям късмет. Това казва в интервю за БТА през юли видният италиански баритон, който е между звездите на Миланската скала – заедно с Марио Маланини, Алиса Зиновиева и Соня Фортунато, които ще изнесат четири концерта в България. Диригент е именитият италиански маестро Марчело Рота.

„Всички велики артисти, при които съм учил и с които съм си партнирал, са страхотен опит за мен, както музикален, така и в чисто човешки план, но в сърцето си нося още няколко души освен моите учители – Мирела Френи и Гена Димитрова“, казва Кармело Карузо. Той разказва, че никога не е бил в България, но още при следването си в консерваторията се е срещал с български певци. След това на сцената е работил с Гена Димитрова, Николай Гяуров и Мариана Пенчева.

Като поклон към Гена Димитрова именитият италиански тенор Пиеро Джулиа-

чи ще пее без хонорар на Моцартовите празници, казва в интервю за БТА оперната прима Христина Ангелакова, артистичен директор на фестивала.

Пиеро Джулиачи е специален гост на галаконцерта на 19 август на откритата сцена край езерото, озаглавен Viva Il Vino Spumeggiante – „Да живее пенливото вино“. Джулиачи пожела, прекланяйки се пред таланта на Гена Димитрова, с която е пял много, да участва без хонорар. Единственото желание, което е изразил, е да поднесе цветя на гроба на Гена. Мисля, че това е много емоционален момент, щастлива съм, че го има на фестивала! Ше изпълни две арии – разбира се, Nessun dorma от „Турандот“ и от „Манон Леско“ – Donna non vidi mai simile a questa – в превод „Такава жена не съм виждал никога“. Това е свързано с неговото обожание и респект пред Гена Димитрова.

Седемдесет и пет годишната от рождението на оперната легенда Гена Димитрова ще бъде почетеана с премиера на книга и видеопроекция на 21 октомври във ВИП залата на Софийската опера и балет, съобщават от театъра.

Д-р Магдалена Манолова е автор на книгата-диптих „Бог говори чрез гласа ми“, „Животът не е привилегия, а мисия“ и на документалния филм „Изпитанието Турандот“.

За великата Гена Димитрова ще говорят дирек-

торът на Софийската опера акад. Пламен Карталов и Магдалена Манолова, която е озаглавила словото си „Гена, приятел на човешкия род“.

Изданието от 200 страници, богато илюстрирано с уникални фотоси, с превод на английски и на италиански език, е роман за гласа, който се ражда веднъж на сто години, за най-голямото драматично сопрано от миналия век, кралицата на Ла Скала, както я нарича критиката през 1983 г.

„Когато кажеш Гена, всеки има свой спомен за нея, свое възмущение, което е толкова живо и днес, колкото когато тя беше на този свят. Какво прави Гена незабравима, толкова обичана? Имах щастие то да бъде с Гена в живота и задкулисието на нейния оперен свят, във всекидневието, с радостите и болките, с възторга на публиката и обичта на хората. Трудно е да се анализира необятната ѝ природа – просто защото, както Гена обичаше да казва за своята Тоска, тя е като жива риба, която е трудно да я хванеш, така е трудно да се обхване Гена“, отбелязва Манолова.

2017

Като изпълнител Гена Димитрова липсва на операта, а като човек – на целия свят, според именити колеги и приятели на примата. В документалния филм за нея – „Обич за Гена“, някои от тях дори „признават“, че тъгуват за невероятния глас и талант, но още повече – за естествения

земен човек и предан приятел.

„Обич за Гена“, отличен през 2016 г. с Първа награда в категорията „Спектакли и концерти“ на Международния фестивал на музикалния филм „Николай Гяуров“ – Велинград, и специалната награда на журито на Международния фестивал „Балфест“ за принос в опазването на културното наследство – Пловдив, е показан на 28 февруари в Националния пресклуб на БТА пред студенти от Музикалната академия и ученици от Музикалното училище и от 12-о училище.

Независимо от ролята – дори и на сурови герои като Турандот, винаги си личи доброта на Гена като човек, чувства се топлотата на гласа ѝ; нейният фенклуб е толкова голям, защото тя се раздава на сцената; не пееше ноти, а състояния, емоции; невероятна щедрост и благородство, такова желание да помага на младите – затова човек трябва да е невероятно богат; много човечна, не се прави на примадона; роден талант, помазана от Господ – това са част от откровенията за Гена от наши и чуждестранни световни знаменитости във филма.

Продукцията – 69-минутен музикален портрет с автор Димитър Сотиров и оператор и продуцент Милена Стойкова, е посветена на 75-годишнината от рождението на Гена Димитрова.

В препълнената зала „Дворана“ на Министерството на

Плевен, 22 август 2018 г. Уникална експозиция за оперната прима Гена Димитрова в Плевен привлича хиляди туристи от България и чужбина, казва за БТА Десислава Близнашка, специалист в Регионалния исторически музей в града. Снимка: Малин Решовски, БТА

културата на Словакия в присъствието на министър Рашко Младенов снощи с голям успех премина тържествен концерт на оперни изпълнители от Софийската опера и балет – ученици и последователи на школата на незабравимата Гена Димитрова, съобщава на 5 април Министерството на културата.

Наг 200 ценители на класическата музика имат възможността да се насладят и да аплодират на крака невероятните гласове на едни от най-добрите български артисти: Габриела Георгиева – сопрано, Баясгалан Дашням – сопрано, и Божидар Божкилов – бас.

Същата вечер е открита и фотоизложбата „Гена Димитрова в оперни роли“, която съпътства официалните чествания на 45-годишнината от основаването на Българския културен институт в словашката столица. С тези значими събития погласов „Гена Димитрова –

безсмъртната оперна дива, прославяла България по целия свят“ стартира културната програма по повод Българското председателство на Съвета на Европейския съюз през 2018 г. и същевременно е отбелязана и 10-годишнината от членството на страната ни в ЕС.

Министерството на културата обявява рогната къща на оперната певица Гена Димитрова в село Беглеж за историческа недвижима културна ценност от национално значение, пише в новина от 22 ноември.

В заповедта за статута на рогната къща на Гена Димитрова се посочва, че тя е предназначена за музейни, експозиционни и културни цели. Не се допуска пристрояване и надстрояване, изисква се благоустрояване на двора. При поэтапни консервационни и реставрационни дейности трябва да се съхранява автентичността.

2018

На 23 януари в родното село на оперната прима Гена Димитрова – Беглеж, е открит неин барелеф. Той е поставен на входа на кметството на Беглеж и е дарение от плевенското читалище „Парашкев Цветков“.

Слова произнасят и прерязват лентата областният управител Мирослав Петров, народният представител Владислав Николов и кметът на Беглеж Георги Данов.

Гост на събитието е и Милена Стойкова. Осиновената племенница на Гена Димитрова и кметът на село Беглеж Георги Данов съобщават, че имат инициатива рогният дом на световноизвестната оперна певица да бъде превърнат в къща-музей.

На 17 май в Плевен се провежда кръгла маса „Гена Димитрова – световен триумф на един изключителен глас и житейски урок по благородство“. Инициативата е на областния управител Мирослав Петров.

Гост на форума е дъщерята на Гена Димитрова Милена Стойкова. Събитието събира културната и образователната общественост, ученици и студенти.

Десислава Близнашка – уредник в Регионалния исторически музей, представя медийния образ на световноизвестната оперна артистка чрез публикации в българ-

ски и международни печатни издания.

Присъстващите стават свидетели и на уникален „суров“ запис на Гена Димитрова с нейно изказване по повод на многократно погрешно цитирани в медиите думи на маестро Караян за нея и за нейния божествен глас.

На кръглата маса са поставени въпроси за педагогическата дейност на Гена Димитрова, за майсторските класове и подкрепата ѝ към младите изпълнители. Акцент в програмата е изказването на Милена Стойкова – лични спомени за оперната звезда „далеч от прожекторите и блясъка на славата“.

* * *

В Плевен се обсъжда възстановяването на националния конкурс за млади оперни певци на името на световноизвестната оперна прима Гена Димитрова, която е родена и израснала в Плевенския край. Това съобщава на 5 ноември за БТА директорът на Плевенската филхармония Любомир Дяковски, инициатор за възраждане на музикалното събитие.

Той уточнява, че е получил съгласие от Консултативния обществен съвет по култура на Община Плевен и проявата е включена в Културния календар на общината за 2019 година. Дяковски притежава уникален документ – статут за конкурса, който приживе е предложен от самата Гена Димитрова. Конкурсът за

млади оперни певци в Плевен е започва през 2006 година и има две издания, след което е прекъснат.

2019

Плевен от 19 до 23 май е домакин на Националния конкурс с международно участие за млади оперни певци „Гена Димитрова“, организиран от Министерството на културата, Плевенската филхармония и общината.

Заявили са предварително желание за участие близо 30 млади оперни певци от България, Сърбия, Полша, Беларус, Китай, Зимбабве, но колко от тях ще се явят ще стане ясно по-късно. Журито е с председател диригента Найден Тодоров. В него са прочутите оперни певци и педагози Александрина Милчева, Дарина Такова и Калуди Калудов, както и известният продуцент и режисьор от Виена Адриан Холендер.

* * *

Сопраното Пламена Гургинова и тенорът Михаил Михайлов са победителите в Третия конкурс за млади оперни певци „Гена Димитрова“ в Плевен. Двата носители на първите награди за жени и мъже са възпитаници на Националната музикална академия „Панчо Владигеров“ в София. При жените втора награда журито е присъдило на

Александрина Михайлова, възпитаник на Музикалния институт „Веки-Тонели“ в Могена (Италия), и на Светлана Иванова – НМА „Панчо Владигеров“. Третата награда получава Виктория Пигова. Поощрение имат Глория Кънева (мецосопран) и Катарина Радованович (сопран, Сърбия).

При мъжете втора награда не е присъдена, а с трета са удостоени Кристиан Христов (тенор, възпитаник на Университета „Моцартеум“ – Залцбург) и Мохамед Есайед (тенор от Тунис с образование бакалавър по музикознание).

Присъдени са седем специални награди.

„Личности като Гена Димитрова ни карат да сме горди, че сме българи“, заявява в интервю за БТА маестро Найден Тодоров, председател на журито. Той е категоричен, че хора като Гена Димитрова оставят огромен отпечатък в живота на всеки, който се докосне до тях. Признава, че е имал голям късмет още в началото на своята диригентска кариера да получи възможност да работи с оперната прима. „Усещането беше невероятно“, спомня си с вълнение музикантът и допълва, че такива хора са явление. Те са рядкост в световен мащаб и неслучайно стават легенди още приживе. „Хора като Гена Димитрова, оперните певци от втората половина на XX век, които

Плевен, 22 август 2018 г. Разходка из експозицията за оперната прима Гена Димитрова в музея в града. Снимка: Малин Решовски, БТА

имаше България, са едно от тези неща, които ни карат да вдигнем гордо глави и да кажем: „Да, ние сме българи, ние сме дали нещо на света и се надяваме, че ще дадем още!“, изтъква Найден Тодоров.

* * *

Паметна плоча ще бъде поставена на сградата, в която е било жилището на оперната прима Гена Димитрова във Виена, съобщават на 18 ноември на БТА от сружението за култура и изкуство „Лила-

вият лебег“, чиято е инициативата. Откриването на плочата на ул. „Мюлгасе“ 22 е на 14 декември в присъствието на българския посланик в Австрия Иван Сираков. Събитието ще бъде съпътствано от премиерата за Виена на документалния филм-портрет „Обич за Гена“ в балната зала на консерваторията „Прайнер“, недалеч от дома на великото сопрано.

Животът на голямата оперна певица Гена Димитрова е тясно свързан с Австрия, а връзката ѝ с австрийската столица

надхвърля успешните ѝ изяви на сцената на Виенската държавна опера. „Гена много ценеше живота във Виена заради неговото спокойствие и уреденост. Тук бе и една от точките на нейното пристигане и заминаване по целия свят“, разказва пред „Меланж българен“ основената ѝ дъщеря Милена Стойкова. Гена Димитрова е обичала да кани гости и дома ѝ в четвърти район на Виена е бил място за срещи на много интелектуалци.

Повече от десетилетие специално създадената експозиция в Плевен разказва за живота и творческия път на оперната прима.
Снимка: Елина Кюркчиева, БТА

2020

Плевен ще бъде домакин на Четвъртия международен конкурс за оперни певци на името на Гена Димитрова от 22 до 25 май, 2021 година, съобщава през декември в пресклуба на БТА Любомир Дяковски – директор на Плевенската филхармония, от името на организаторите на престижното събитие.

Той уточнява, че въпреки условията на пандемия от коронавирус не се отказват от амбицията да организират състезанието. Журито ще оглави маестро Найден Тодоров, който е

негов председател и в третото издание.

„Гена Димитрова е сред най-ярките звезди на световната оперна сцена, която е родена и израснала в Плевенския край, затова въпреки трудностите ще организираме четвъртото издание“, допълва Дяковски. Той припомня, че първият и вторият от конкурсите са били с национално значение, но при третия е имало голям интерес и от чужбина – включили са се общо 33-ма гласовити певци от света, включително някои пътували от Африка. „Половината бяха чужденци“,

отбелязва Дяковски. Той е убеден, че към четвъртото издание на конкурса „Гена Димитрова“ ще има още по-голям интерес.

2021

През април е съобщено, че Софийската опера отбелязва 80 години от рождението на Гена Димитрова. На 6 май чрез онлайн платформа почитателите на голямата ни певица ще може да гледат излъчване на „Джоконда“ от Амилкаре Понкиели с нейно участие в главната роля. Записът е от сцената на Софийска-

та опера е от 1999 г., когато режисьорът Пламен Карталов събира първокласен състав за премиерата на този спектакъл. Партньори на Гена Димитрова са Никола Гюзелев, Стефка Минева, Живко Пранчев, Румен Дойков, Елена Чавгарова. Георги Нотев дирижира оркестъра, хора и балета на Софийската опера. Костюмите са на Салваторе Руссо, а хореографията – на Флавио Донати. Една от най-големите оперни певици на всички времена – Гена Димитрова, изпълнява партията на Джоконда.

* * *

На 25 май завършва Четвъртият международен конкурс за млади оперни певци „Гена Димитрова“ в Плевен. Въпреки пандемията интересът към него е голям – участват 31 млади изпълнители от страната и чужбина.

Журито присъжда първа награда при мъжете на Рейналдо Дроз от Венецуела, който е бил в майсторски клас на Райна Кабаиванска, и на Страхиня Джокич от Сърбия. С втора награда е удостоен Кристиан Христов, а с трета – Хъ Шинфан от Китай. При жените победителка е Гертана Георгиева. На второ място е Моника Зашева, а третата награда е за Мария Славова. Наградата за най-добро изпълнение на българска песен отива при Жан Дзинжу

от Китай. Присъдена е и награда на Фондация „Гена Димитрова“, с която е удостоена Мария Славова. Варненската опера подкрепя младите дарования и присъжда награда – участие в спектакъл на Гертана Георгиева. Традиционно Софийската филхармония връчва награди на ярките певци.

2022

„Всичките тези двадесет човека, чиито истории са поместени в „Златният век на българската опера“, са хора с изключителни характеристики. Може би това е по-изключителното, отколкото гласовете им“, казва на 3 юни проф. Боянка Арнаудова на премиерата на своята книга в книжен център „Гринуич“ в столицата. „Всички знаем, че има един момент, в който нещо те кара да промениш пътя си и в този момент се проявяват качества, които са може би най-важните – това са воля, характер, сила“, допълва авторката, припомняйки изпълнената с предизвикателства житейска история на именичката оперна прима Гена Димитрова. „Пишейки за тези неща, аз осъзнах, че тук не е въпроса за това, че ти имаш разкошен глас, който природата ти е дала. Такива гласове чуввам в трамвая и метрото. Казвам си: „Боже, какъв красив, звучен и мелодичен глас има този човек.“ Но

това все още нищо не е. Това е материал. Този материал трябва да се изработи. А за да се изработи, трябва характер“, посочва проф. Арнаудова.

* * *

През октомври италианката Фиоренца Чеголинс, която определя гласа си като сопрано фалкон, или високо сопрано, гостува в България и разговаря с репортер на БТА. „Имах голямата чест да пея в „Турангот“ с Гена Димитрова като Турангот и за мен това е изключително. Аз бях на 25 години и пеех в театър „Ла Фениче“ във Венеция. Тя беше Турангот. Изключителна. Тази жена – толкова семпла и същевременно величествена, на сцената излъчваше такава сигурност. Гласът ѝ беше толкова чист и непокътан, макар че беше изпяла толкова пъти Турангот“, спомня си Чеголинс.

„Когато я срещнах, беше прехвърлила 50-те си години и вече имаше дълга кариера. След подобна кариера е възможно човек да усети признаци на умора, но тя имаше такава чистота. Когато минавах покрай гримьорната ѝ, чувах да се разпява като колоратурен сопран и си казвах: „Кой е този колоратурен глас, който се разпява с Росиниеви вокализи?“ Това беше тя и го правеше, за да под-

Плевен, 22 май 2025 г. В града връчват наградите на лауреатите на шестото издание на Международния конкурс за млади оперни певци „Гена Димитрова“. Наградата Гранпри получава Александра Зотова от Русия. Отличието ѝ е връчено от директора на Плевенската филхармония Любомир Дяковски.
Снимка: Елина Кюркчиева, БТА

държа гласа си свеж. Една певица с изключителна интелигентност“, допълва още тя.

2023

На пресконференция в Националния пресклуб на БТА в Плевен на 18 май председателят на журито диригентът проф. Григор Паликаров съобщава кои са наградените изпълнители в Петия международен конкурс за млади оперни певци „Гена Димитрова“.

Участие в конкурса са взели 46 оперни певци. От тях не е определен носител на наградата ГранПри. Първа награда не е присъдена и

при жени, където конкуренцията за първото място е била между Ю Тинг (Китай) и Теодора Марчева, сопран, класирани и двете на второ място. Трета е Димитрина Кечеджиева, сопран. При мъжете носител на най-високото отличие е Жанг Йгуо (Китай), бас, на второ е Матеуш Михалковски (Полша), баритон, на трето е Йосиф Славоу (България), баритон.

За най-добро изпълнение на българска песен е отличена Анамария Спатарис-Неделча, сопран. Наградата за млад изпълнител (до 23 години) получава Кристина Петкова, а за художествен акомпанимент

– Александра Дичева. Специална награда е присъдена на университет „Моцартеум“ в Залцбург на Жанг Йгуо.

Проф. Марио Диаз от университета „Моцартеум“, член на журито, отбелязва, че конкурсът на името на Гена Димитрова има висока репутация. „Да гойдеш тук и да почетеш името на изключителната личност Гена Димитрова, е голяма чест за мен и за моите колеги“, добавя той. Прег репортер на БТА проф. Диаз казва също, че Гена Димитрова не е само човек, а продукт на интернационалния свят на класическата музика – тя е личност с магнетична сила.

2024

През февруари БТА припомня интервю за испанското списание „Ритмо“, публикувано в брой 1 за 2024 г., със световноизвестния тенор Франсиско Арайза. Той казва, че с удоволствие би гостувал отново у нас, защото го е впечатлило българското гостоприемство, а София много му е харесала. „С Гена Димитрова се запознахме в Мексико. Бяха ми казали, че е студена и трудно се сприятелява с колеги. Случи се така, че трябваше да пеем за първи път заедно в „Тоска“ във Виена. Срецнахме се на сцената вече гримирани, час преди началото на спектакъла. Погледна ме и рече: „А, моят Алфред!“ Заприличал съм ѝ на Алфред от „Травиата“, един лиричен персонаж. След като произнесе първите фрази: „Марио, Марио“, а аз и отговорих: „Тук съм!“, тя се успокои. „Не очаквах от теб този обемен глас!“, призна ми Гена след представлението. Станахме приятели“, разказва в интервюто Франсиско Арайза.

* * *

През ноември в България гостува световната оперна прима Анджела Георгиу за оперна гала, в която ще бъде заедно с Националния филхармоничен оркестър под диригентството Найден Тодоров. Събитие-

то е на 10 ноември в зала „България“.

Прег БТА Анджела Георгиу разказва и за незабравимите си срещи с български колеги: „На първо място трябва да спомена Гена Димитрова, пях Луи с нея в „Турангот“ в Метрополитън опера. Обожавах я и се разбирахме много добре“, казва тя.

2025

На 21 май на пресконференция в Националния пресклуб на БТА в Плевен са съобщени отличените изпълнители в шестото издание на Международния конкурс за млади оперни певци „Гена Димитрова“. В разговора участват директорът на Плевенска филхармония Любомир Дяковски, председателят на журито на конкурса проф. Григор Паликаров и членовете на журито Ержан Даутов, диригент (Казахстан), Илмар Лапинш, диригент (Русия), Шефан Книйс, оперен граматург, либретист, музикант и критик (Германия), и Кирил Манолов – оперен певец, преподавател в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“.

Наградата ГранПри се присъжда на Александра Зотова (Русия). При мъжете не е присъдена награда за първо място, на второ място са отличени двама участници от България – Емил Павлов и Свилен Денчев, на трето

е Младен Продан (Босна и Херцеговина). При жените също не е присъдена първа награда. Две са певиците с втора награда – Стефани Кръстева-Павлова (България) и Марина Шакдинарова (Грузия). Две са и носителките на трета награда – Имола Мате (Румъния) и Хана Илчич (Хърватия).

Имола Мате е отличена и за най-добро изпълнение на творба от български композитор. Отличието за млад изпълнител е присъдено на Микаела Коцева (България), а наградата за художествен акомпанимент е за Милен Станев.

Според проф. Паликаров конкурсът е преминал на високо ниво, което потвърждават и другите членове на журито. Кривата, по която върви в последните две издания, е стръмно нагоре, интересът към конкурса се засилва, броят на участниците е все по-голям, палитрата от страни се разширява, подчертава той.

Кирил Манолов каза, че също е впечатлен от нивото на участниците, и подчерта, че на младите и талантливите хора трябва да се помага. Нека да последваме примера на Гена Димитрова в това, което правеше за младите, допълва той.

Плевен, 21 май 2026 г. В града се провежда концерт-спектакъл „В храма на операта“, посветен на 85-годишнината от рождението на оперната прима Гена Димитрова. Реализацията на музикалното събитие, което привлича многобройна публика в салона на Драматично-куклен театър „Иван Радоев“, е на Община Плевен и Общински хор „Гена Димитрова“.
Снимка: Елина Кюркчиева, БТА

2026

Възпоменателна културна инициатива под наслов „От Беглеж до световните сцени“ се състои в началото на май в двора на родната къща на оперната прима Гена Димитрова. Нейни близки и почитатели на оперното изкуство отдават своята почит към таланта на певицата в навечерието на 85-годишнината от нейното рождение.

„Днес сме тук, за да сведем глава пред величието на една българка, чието име звучи със сила и с достойнство по целия свят – Гена Димитрова. От това малко населено място – българското село Беглеж, тръзва един глас, който покорява най-големите световни сцени. Глас, който не само се слуша, той се помни, той се усеща, той остава“, казва общинският съветник от

Общинския съвет в Плевен Веселка Лилова, която е инициатор на събитието.

За житейския и творческия път на Гена Димитрова говори и кметът на селото Георги Данов, който подчертава, че тя винаги с гордост е казвала, че е родом от Беглеж. „Имаме огромното морално задължение да се обърнем към игните поколения с надеждата за вечно съхранение и преклонение пред великата Гена Димитрова“, подчертава кметът.

Специален гост е основоената дъщеря и племенница на Гена Димитрова Милена Стойкова, която казва, че се надява родният дом на оперната прима да се превърне в културно средище, което да оживи селото.

* * *

Изложба „В храма на операта“, посветена на живота и творческия път на оперна-

та прима Гена Димитрова, е подредена във фоайето на Драматично-куклен театър „Иван Радоев“ в Плевен на 21 май. Тя е посветена на 85-годишнината от рождението на певицата.

Изложбата е подготвена от екип на Регионалния исторически музей – Плевен. В 21 табла са представени материали от фонда на културния институт, както и такива, предоставени от Фондация „Гена Димитрова“ с учредител и управител Милена Стойкова – основената племенница на Гена Димитрова.

„Само днес публиката ще има възможност да види оригинални сценични костюми на Гена Димитрова – за превъплъщенията ѝ в образите на драматичната Тоска (от Джакомо Пучини) и на Ауга (от Джузепе Верди) от едноименните опери“, казва за БТА Даниела Дочева, режисьор и сценарист на концерт-спектакъла „В храма на операта“, който ще бъде представен тази вечер на сцената на театъра.

„Експозицията „В храма на операта“ не е просто спомен за великата прима Гена Димитрова. Тя е поклон с благодарност пред изключителната артистка и нейния глас, който ще звучи във вечността, и пред личност, която буди възхищение с моралната си извисеност, добротата и посветеност на изкуството“, допълва Дочева.

* * *

В концертът спектакъл „В храма на операта“ в салона на Драматично-куклен театър „Иван Радоев“ солисти са двама изявени ученици на Гена Димитрова с международни кариери: сопраното Габриела Георгиева, солист на Софийската опера, и тенорът Иван Момиров, солист в концерти и спектакли на най-престижните световни сцени. Момиров за

първи път гостува на плевенска сцена.

Програмата включва арии и хорове из опери, в които Гена Димитрова е пяла централни партии, белязали ярко нейната световна кариера, като „Набуко“, „Макбет“, „Трубадур“, „Ломбардци“ и „Ауга“ от Джузепе Верди, „Тоска“ и „Турандот“ от Джакомо Пучини, „Норма“ от Винченцо Белини.

Диригент е Анелия Дечева, а клавирият съпровод е на Мариана Мирчева.

По време на музикалния спектакъл мултимедията представи моменти от интервюта на Гена Димитрова и нейни сценични превъплъщения в известните ѝ роли, с които покорява световните оперни театри.

Плевен, 21 май 2026 г. Във фоайето на Драматично-куклен театър „Иван Радоев“ в града е представена фотодокументална изложба „В храма на операта“, посветена на живота и творческия път на оперната прима Гена Димитрова. Експозицията е посветена на 85-годишнината от рождението на певицата.
Снимка: Елина Кюркчиева, БТА

ОТЗИВИ В МЕЖДУНАРОДНАТА ПРЕСА ЗА ИЗЯВИТЕ И ТАЛАНТА НА ГЕНА ДИМИТРОВА

Колаж със снимка на БТА на Гена Димитрова от 1983 г. и участието ѝ в операта „Норма“ със Софийската народна опера, и с кадър със страници от международни издания, проследяващи кариерата ѝ, които са изложени в РИМ-Плевен.

Когато Гена Димитрова излезе на сцената, присъствието ѝ няма как да остане незабелязано – както от колегите ѝ, така и от почитателите на оперното изкуство, от журналистите и музикалните критици. Впечатляващите ѝ гласови данни я превръщат в явление, за което в медиите по света се пише с възхищение и възторг.

В списание ЛИК поместваме цитати от някои от международните отзиви, които са достигнали до България през годините – те започват още с първите стъпки на Гена Димитрова на световните сцени в началото на кариерата ѝ и затвърждават триумфа ѝ с всяко следващо участие след това – на различни континенти, в различни страни и градове. Сякаш в предсказание се превръщат думите на проф. Венелин Кръстев, казани още през 1970 г.: „Гласовата дарба на Гена Димитрова е толкова очевидна, че в близките години любителите на оперното изкуство може да очакват истински творчески открития от нея в драматичния репертоар...“

„Когато Гена Димитрова запее на сцената, гласът ѝ е толкова мощен, че може да издуха диригентта на пулта.“

Пласидо Доминго, испански оперен певец

„Познавам няколко Великолепни български певци, но що се отнася до Гена Димитрова, в момента такъв драматичен глас като нейния е единствен в света!“

Карло Косуа, италиански оперен певец

„Гена Димитрова е един от най-големите гласове на века.“

Франко Дзефирели, италиански режисьор

„Възхитен съм! Вашият глас е мощен, чист и ясен като кристал.“

Алесандро Пертини, президент на Италия в периода 1978-1985 г.

„Гена Димитрова е кралицата на Ла Скала...“

Списание Gente, Италия

„Най-добрата изпълнителка на Джоконда сега е Гена Димитрова. Изключителният глас хармонизира с интензитета в присъствието, така че Димитрова доминира над всички на сцената.“

Вестник Il Gazzettino, Италия

„Гена Димитрова притежава глас, който като че ли е създаден за Арена ди Верона. Тя пробива огромния оркестър, хора и превръща спектакъла в триумф на гласовата си мощ.“

Списание ABC, Италия

„Триумфален успех на „Набуко“ неделя вечерта в Ла Скала. Диригентът Рикардо Мути буквално бе принуден от публиката да допусне бис (факт, абсолютно необичаен за този театър). На сцената господства Абигайл, останалите действащи лица се възприемат като обкръжение. Димитрова пресъздава нейната ирационалност и вълнуващо безпокойство, като ни дарява с трескави, наситени с драматизъм мигове, примесени с нежност...“

Вестник La Nazione, Италия

„Набуко“ – исторически спектакъл за Ла Скала... голям успех за Гена Димитрова... която съумява съ-

вършено да пресъздаде недостъпната натура на героинята с пищния си преливащ глас – достигащ ювелирна изящност при каватината във Второ действие...“

Вестник Il Resto del Carlino, Италия

„Димитрова – мнението е единодушно – убеди всички, че тя е „брависима“...“

Вестник Corriere della Sera, Италия

„Гена Димитрова бе „перлата“ на спектакъла и изуми присъстващите в Скалата с поразяващо мощния си глас, който (както бе пожелал Рикардо Мути) тя съумя с невероятна изтънченост съвършено да смекчи.“

Вестник Corriere della Sera, Италия

„... Гена Димитрова в ролята на Абигайл доказва, че изборът на Ла Скала е повече от успешен. Тя покори всички с могъщия си стоманен глас, талантливо овладяя, с достойна за пример непринуденост. Безпогрешна в изпълнението си, наситено от начало до край с върховно напрежение, блестяща като сияние, без ни най-малка следа от умора – като че този Верди, войнствен иконоборец, е именно за характерния ѝ тембър.“

Вестник Il Tempo, Италия

„Гена Димитрова бе една неудържима Абигайл: тя освежи с голяма сила една роля, която е малко да наречем трудно изпълнима, преминавайки през цялата линия на Вердиевия разказ с истинско чувство за певческо овладяване, реализирайки един образ, какъвто отдавна не е слушан, раздавайки своите сигурни и блестящи височини, преодолявайки всяка трудност с мощност и в същото време с лиризм, следвайки една гама, която намери кулминация в последната сцена. Това е една задълбочена интерпретация на Абигайл, която граничи с незабравимото.“

Карло Болоня за вестник L'Opera, Италия

„Въодушевление, възторжено ликуване, триумф, оглушителни аплодисменти... Гена Димитрова придаде на Абигайл пламения порив на жесток воин, тя щедро раздаваше богатството на своя глас, притежаващ зашеметяващи височини и главомайващи низини.“

Вестник l'Unità, Италия

„Някои от „златните гласове“ на Миланската скала бяха чудесно обкръжение на изумителната Гена Димитрова, ново светило от Софийската опера.“

Вестник La Nouvelle République, Франция

„Това е един от най-пълноценните и красиви спектакли, които можем да си представим. Голямата победителка на премиерата бе Гена Димитрова – царствен глас, с блестящ метал, блестящи височини и безпогрешно сценично поведение. В момента тя е най-голямата Турандот, изпълнила най-последната празнина след Нилсон.“

Вестник Le Figaro, Франция

„Ролята на Леонора де Варгас бе изпълнена от Гена Димитрова от Софийската опера. Тя е примадона, каквато рядко сме чували с нейната гласова пробивност, с драматичната наситеност и рядка интелигентност.“

Вестник Le Méridional, Франция

„Гена Димитрова показа глас, който може да съперничи на Биргит Нилсон. Този глас ще покори света.“

Вестник Wiesbadener Kurier, Германия

„За да се постави операта „Набуко“, е необходимо да се намери изпълнителка на най-трудната партия в творбата – ролята на Абигайл. И тя беше открита в лицето на Гена Димитрова от България, която притежава изключителен оперен глас, бравурна техника, ослепителни брилянтни височини и демонични низини. Тази певица пожъна в „Набуко“ истински триумф и е в състояние да спечели целия свят. Още с появата си на сцената под звуците на фанфарите пролича, че тя дарява целия си певчески и актьорски потенциал на образа, като остава дисциплинирана звезда, не влизаща в разрез с партитурата. Гена Димитрова беше и остава събитие на вечерта не само за този сезон, а в историята на театъра, който помни подобни аплодисменти само на Павароти и Съдърланд.“

Емил Фишер

за вестник Düsseldorf Nachrichten, Германия

„При откриването на сезона на Шатсопер изживяхме вълнението от изпълнението на Монсерат Кабайе в ролята на Тоска – едно наистина голямо

блестящо име на оперния хоризонт. Но в неделя партията бе изпълнена от един още по-блестящ глас – този на Гена Димитрова. Българската певица тази година се издигна като световна оперна звезда с „Набуко“ в Западен Берлин, „Макбет“ в Арена ди Верона, които ѝ донесоха триумфални успехи. Виенската ѝ Тоска беше също щедро аплодирана и приета с възторг. Подобно гласово богатство и емисия на тона на наша сцена е почти непознато. Наистина певицата притежава здрав и изравнен глас от низините до височините, наистина не ангелски, а глас суров, метален и пробивен, ръководен с учудваща вокална култура. Затова Тоска през тези дни може да се нарече Гена Димитрова.“

Клеменс Хьослинг

за вестник Kurier, Австрия

„Любителите на операта нямат често възможността да демонстрират своето възхищение от един голям нов глас, но такава възможност се появи в Карнеги хол, когато Гена Димитрова направи своя нюйоркски дебют... Нейният глас има необикновена мощ, способен да надмогне дори и най-гръмките хорви ансамбли на Верди.“

Донъл Хенъсън, музикален критик, САЩ

„Овациите взривиха Карнеги хол! Българската примадона Гена Димитрова завладява с фантастичните си височини. Тя е достойна за своята слава!“

Вестник Daily News, САЩ

„Гласът на Гена Димитрова... притежава силата на ураган.“

Вестник The Christian Science Monitor, САЩ

„Името на Гена Димитрова стои в историята на световното изкуство наред само с имената на Мария Калас и Рената Тебалди.“

Вестник The New York Times, САЩ

„Тоска“ в Метрополитен с Гена Димитрова и Павароти е най-значимото събитие в световния оперен живот.“

Вестник Daily News, САЩ

Очаквайте през юли броя на списание ЛИК, посветен на

ЛЕТНИЯ ОПЕРЕН ФЕСТИВАЛ
„СЦЕНА НА ВЕКОВЕТЕ“ – ВЕЛИКО ТЪРНОВО

ЛИК
Литература Изкуство Култура

ИСТИНСКИТЕ НОВИНИ

- www.bta.bg
- Bulgarian News Agency
- [bta.bg](https://www.instagram.com/bta.bg)
- [bta.bg](https://twitter.com/bta.bg)
- Bulgarian News Agency
- BTAnewsBG
- Bulgarian News Agency (BTA)
- [bta.bg](https://open.spotify.com/track/bta.bg)